

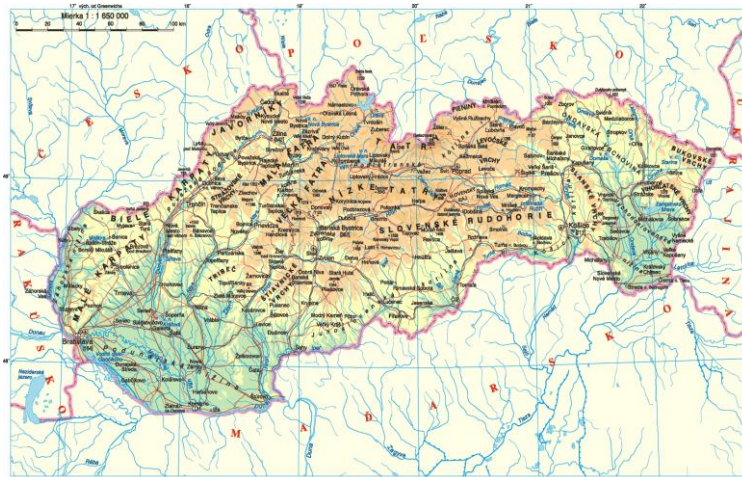

Zmena Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 15)

Správa o hodnotení strategického dokumentu

podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene
a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Bratislava, jún 2023

Obsah

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
I. Základné údaje o obstarávateľovi	4
I.1. Označenie	4
I.2. Sídlo	4
I.3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente, a miesto na konzultácie	4
II. Základné údaje o strategickom dokumente	4
II.1. Názov	4
II.2. Územie (SR, kraj, okres, obec)	4
II.3. Dotknuté obce	4
II.4. Dotknuté orgány	5
II.5. Schvaľujúci orgán	5
II.6. Obsah a hlavné ciele strategického dokumentu a jeho vzťah k iným relevantným strategickým dokumentom	5
III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia	9
III.1. Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument bude resp. nebude realizovať	9
III.2. Informácia vo vzťahu k environmentálne obzvlášť dôležitým oblastiam, akými sú navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, európska sústava chránených území (NATURA 2000), chránené vodohospodárske oblasti a pod.	32
III.3. Charakteristika životného prostredia vrátane zdravia v oblastiach, ktoré budú pravdepodobne významne ovplyvnené	40
III.4. Environmentálne problémy vrátane zdravotných problémov, ktoré sú relevantné z hľadiska zmeny strategického dokumentu	49
III.5. Environmentálne aspekty vrátane zdravotných aspektov zistených na medzinárodnej, národnej a inej úrovni, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu, ako aj to, ako sa zohľadnili počas prípravy strategického dokumentu	51
IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia	52
IV.1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne)	52
V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie	73
V.1. Opatrenia na odvrátenie, zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplynúť z realizácie strategického dokumentu	73

VI. Dôvody pre výber zvažovaných alternatív a popis toho, ako bolo vykonané vyhodnotenie vrátane ťažkostí s poskytovaním potrebných informácií, ako napr. technické nedostatky alebo neurčitosti.	75
VII. Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie.....	79
VIII. Pravdepodobne významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie	81
IX. Netechnické zhrnutie poskytovaných informácií	81
X. Informácia o ekonomickej náročnosti (ak to charakter a rozsah strategického dokumentu umožňuje)	83
XI. Doplnujúce údaje.....	85

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

I. Základné údaje o obstarávateľovi

I.1. Označenie

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

I.2. Sídlo

Nám. Ľ. Štúra 1

812 35 Bratislava

I.3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente, a miesto na konzultácie

JUDr. Tomáš Hospodár

Generálny riaditeľ sekcie environmentálnych programov a projektov

Ministerstvo životného prostredia SR

Nám Ľ. Štúra 1

812 35 Bratislava 1

Pracovisko:

Karloveská 2, 841 04 Bratislava

tel.: +421 906 314 400

e-mail: tomas.hospodar@enviro.gov.sk

II. Základné údaje o strategickom dokumente

II.1. Názov

Zmena Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 15)

II.2. Územie (SR, kraj, okres, obec)

Zmena Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 15) je strategickým dokumentom národného charakteru s celoštátnym dosahom, a preto zahŕňa celé územie Slovenskej republiky.

II.3. Dotknuté obce

Dotknutými obcami sú obce na území Slovenskej republiky združené do 79 okresov a 8 samosprávnych krajov (Bratislava, Trnava, Trenčín, Nitra, Banská Bystrica, Žilina, Košice, Prešov)

II.4. Dotknuté orgány

Dotknutými subjektmi sú najmä subjekty vystupujúce ako aktuálni, resp. potenciálni oprávnení prijímatelia vo vzťahu k aktivitám, ktorých sa navrhované zmeny týkajú. V súlade s princípom partnerstva sú tieto typy subjektov zastúpené prostredníctvom nimi, resp. ich združeniami alebo organizáciami nominovaných zástupcov v Monitorovacom výbore pre OP KŽP.

II.5. Schvaľujúci orgán

Orgán kompetentný na jeho prijatie

Monitorovací výbor pre OP KŽP

Európska komisia

Druh schvaľovacieho dokumentu

Uznesenie Monitorovacieho výboru pre OP KŽP

Rozhodnutie Európskej komisie

II.6. Obsah a hlavné ciele strategického dokumentu a jeho vzťah k iným relevantným strategickým dokumentom

II.6.1. Obsah strategického dokumentu

Obsahom Zmeny Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 15) (ďalej len OP KŽP) je najmä vytvorenie novej prioritnej osi s názvom „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE“, ďalej úprava finančného rámca OP KŽP, údajov v príslušných kategóriách intervencií a úprava hodnôt vybraných merateľných ukazovateľov. Predmetná zmena OP KŽP pozostáva z nasledujúcich úprav textovej a tabuľkovej časti operačného programu:

- Textová časť

V nadväznosti na presun disponibilných zdrojov OP KŽP medzi oblasťami intervencie prioritnej osi (ďalej aj „PO“) 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry a novej PO 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE“ boli vykonané úpravy jednotlivých prevažne číselných údajov v príslušných častiach PO 1. Zároveň boli upravené hodnoty troch dotknutých ukazovateľov výstupu a finančného ukazovateľa. V rámci zmeny dochádza v PO 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami k presunu zdrojov OI do PO 6 a k úprave hodnoty jedného ukazovateľa výstupu a finančného ukazovateľa. V nadväznosti na zmeny boli vykonané úpravy ďalších číselných údajov. V rámci navrhovanej zmeny OP KŽP bola vytvorená nová PO 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE“, vrátane jej aktivít, prijímateľov, cieľových skupín a alokácie.

- Tabuľková časť/ úprava finančného plánu

Do finančného plánu OP KŽP časti 3.2 (Tabuľky 74 a 75)* sa premietajú zmeny vyplývajúce z vyššie popísaného presunu zdrojov Kohézneho Fondu (ďalej KH) z PO

1 a PO 2 a vytvorenia novej PO 6. V časti 3.3 (Tabuľka 76)* Finančného plánu dochádza k zmene indikatívnej alokácie na podporu cieľov zmeny klímy, ako aj podielu alokácie dotknutých prioritných osí na celkovej alokácii OP KŽP na podporu cieľov zmeny klímy.

* Čísla tabuliek sa vzťahujú na dokument Zmena Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 15)

II.6.2. Hlavné ciele strategického dokumentu

Hlavným cieľom navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15) je podpora opatrení na riešenie dôsledkov energetickej krízy so zameraním na zraniteľné domácnosti, ktorá bola uznesením vlády SR č. 806/2022 stanovená ako národná priorita, pričom jej implementácia je vysoko aktuálna a časovo nie náročná, čo zároveň umožní dočerpanie zostávajúcej alokácie OP KŽP.

Predmetná zmena OP KŽP tak reflektuje na národné potreby v čase energetickej krízy, ktorá vznikla jednak v dôsledku nepriaznivých vplyvov pandémie COVID-19 a neskôr aj vojenskej agresie Ruskej federácie proti Ukrajine. Súčasná energetická kríza negatívne zasiahla všetky členské štáty, vrátane Slovenskej republiky („SR“), aj keď v rôznej miere. Prudký nárast cien energií významne prispieva k celkovej inflácii v rámci ekonomiky členských štátov a spomaľuje ich hospodársky rast.

EK zareagovala na vzniknutú situáciu návrhom právnej úpravy za účelom poskytnutia ďalšej flexibility využitia Európskych štrukturálnych a investičných fondov („EŠIF“) v členských krajinách EÚ na zmiernenie negatívnych dôsledkov energetickej krízy. Predmetná právna úprava bola schválená a od 1. marca 2023 je účinné nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES. Predmetné nariadenie prináša nové flexibility, ktoré umožnia realizovať opatrenia na riešenie dôsledkov energetickej krízy zo zdrojov národnej alokácie EŠIF na programové obdobie 2014-2020, t. j. aj zo zdrojov Kohézneho fondu.

Na národnej úrovni bol dňa 14. decembra 2022 uznesením vlády SR č. 806/2022 schválený materiál „Návrh na riešenie dopadov energetickej krízy prostredníctvom EŠIF zdrojov programového obdobia 2014 – 2020 a rámec implementácie (SAFE-CARE)“, predložený Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR („MIRRI SR“) v spolupráci s Ministerstvom financií SR. V súlade s predmetným materiálom sa ukladá využiť zdroje EŠIF na zmiernenie dôsledkov krízovej situácie na Slovensku, spôsobenej prudkým nárastom cien energií, a teda zabezpečiť zo zdrojov EŠIF kompenzáciu vysokých cien energií najmä pre zraniteľné domácnosti.

V bode C.1 predmetného uznesenia vlády SR bolo riadiacemu orgánu pre OP KŽP uložené predložiť EK revíziu operačného programu s cieľom vyčlenenia zdrojov na opatrenia SAFE-CARE (t. j. na kompenzáciu nákladov na energie pre zraniteľné domácnosti) v rozsahu schváleného návrhu, t. j. 387,89 mil. €, a to v termíne do 31. 3. 2023.

Listom predsedu vlády Slovenskej republiky č. 4462/2023/KPV zo dňa 22. mája 2023 bol termín splnenia úlohy C.1 uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 806/2022, a to predložiť

Európskej komisii revíziu operačného programu s cieľom vyčlenenia zdrojov na opatrenia SAFE-CARE v rozsahu schváleného návrhu, stanovený na 15. 8. 2023.

V nadväznosti na uvedenú úlohu riadiaci orgán pre OP KŽP vypracoval návrh zmeny OP KŽP (verzia 15), ktorým **sa presúvajú** disponibilné zdroje operačného programu v sume **387,88 mil. € z Kohézneho fondu („KF“) do novovytvorenej prioritnej osi 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“**, a to:

- **z prioritnej osi 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry** v celkovej v sume cca **323,05 mil. €** (zdroj KF), konkrétne z nasledujúcich oblastí (im prislúchajúcich oblastí intervencií - OI):

• **odpadové hospodárstvo:**

OI 017 Nakladanie s domovým odpadom (vrátane opatrení na minimalizáciu, triedenie, recykláciu) v sume 46 116 978 €;

OI 019 Nakladanie s komerčným, priemyselným, alebo nebezpečným odpadom v sume 9 499 286 €;

• **vodné hospodárstvo:**

OI 020 Dodávky vody na ľudskú spotrebu v sume 22 315 447 €;

OI 021 Vodné hospodárstvo a ochrana pitnej vody v sume 10 008 109 €;

OI 022 Čistenie odpadových vôd v sume 123 804 945 €;

• **ochrana prírody:**

OI 085 Ochrana a posilnenie biodiverzity, ochrany prírody a zelenej infraštruktúry v sume 14 317 243 € (vrátane alokácie vzťahujúcej sa k zabezpečeniu spojitosti vodných tokov);

OI 086 Ochrana, obnova a udržateľné používanie lokalít sústavy Natura 2000 v sume 14 238 135 €;

• **kvalita ovzdušia:**

OI 083 Opatrenia na zabezpečenie kvality ovzdušia v sume 3 702 742 €;

OI 084 Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania (IPKZ) v sume 553 653 €;

• **riešenie problematiky environmentálnych zát'azí:**

OI 089 Rekultivácia priemyselných plôch a kontaminovanej pôdy v sume 78 499 027 €;

- **z prioritnej osi 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami** – OI 087 Opatrenia v oblasti adaptácie na zmenu klímy a predchádzanie a riadenie rizík súvisiacich s klímou, ako napr. erózia, požiare, povodne, búrky a suchá, vrátane zvyšovania povedomia, civilnej ochrany a systémov a infraštruktúr na zvládanie katastrof – zdroj KF v celkovej sume cca **64,83 mil. €**.

Novo vytvorená prioritná os 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“ bude implementovaná prostredníctvom národných projektov, čím sa predpokladá rýchla absorpcia finančnej alokácie. Disponibilné finančné prostriedky OP KŽP tak budú využité na **podporu úhrady nákladov na výdavky na energie pre zraniteľné domácnosti**. Táto

podpora môže byť poskytnutá bez ohľadu na kategórie regiónov, čo v podmienkach SR znamená vrátane Bratislavského samosprávneho kraja.

II.6.3. Vzťah k iným strategickým dokumentom

Základným dokumentom, ku ktorému sa vzťahujú navrhované zmeny, je aktuálne platné znenie OP KŽP (verzia 14).

Jednotlivé verzie OP KŽP, ako aj jeho aktuálne platné znenie, sú dostupné na webovom sídle: <http://www.op-kzp.sk/dokumenty/dokumenty/programove-dokumenty/>.

Legislatívnym východiskom pre vykonanie predmetných zmien OP KŽP sú právne predpisy EÚ a SR, a to najmä:

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES;
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 v platnom znení (všeobecné nariadenie);
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 215/2014 zo 7. marca 2014, ktorým sa stanovujú pravidlá vykonávania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde v súvislosti s metodikami poskytovania podpory na riešenie zmeny klímy, určovaním čiastkových cieľov a zámerov vo výkonnostnom rámci a nomenklatúrou kategórií intervencií pre európske štrukturálne a investičné fondy v platnom znení;
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1300/2013 zo 17. decembra 2013 o Kohéznom fonde, ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1084/2006 v platnom znení;
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1301/2013 zo 17. decembra 2013 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a o osobitných ustanoveniach týkajúcich sa cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti, a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1080/2006 v platnom znení;
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1304/2013 z 17. decembra 2013 o Európskom sociálnom fonde a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1081/2006 v platnom znení;

- Zákon č. 292/2014 Z. z. zo 17. septembra 2014 o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení;
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 19/2023 Z. z. zo 16. januára 2023, ktorým sa ustanovujú maximálne ceny za časť regulovanej dodávky plynu pre koncových odberateľov plynu v domácnosti a malých odberateľov plynu a regulovanej dodávky elektriny pre malých odberateľov elektriny a podmienky ich uplatnenia.

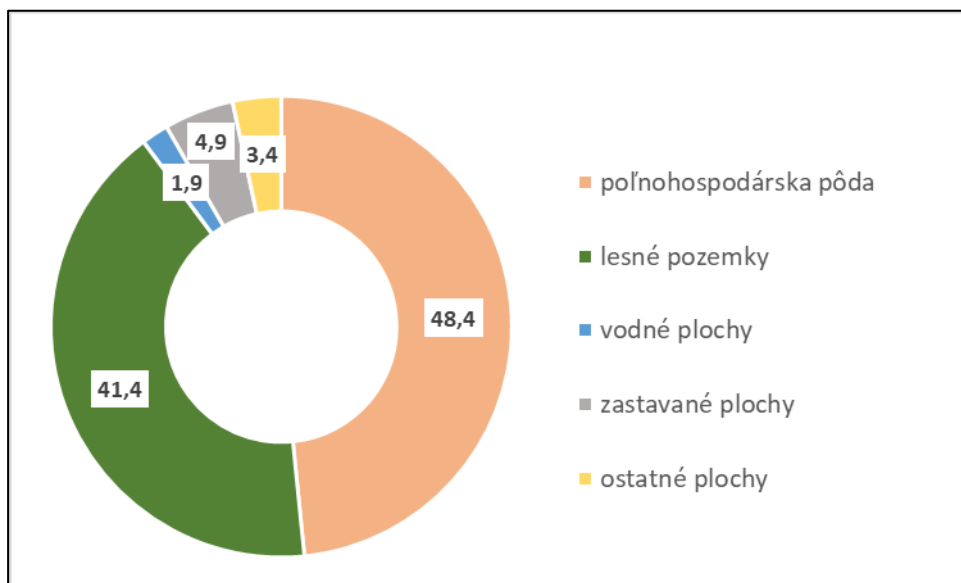
III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia

III.1. Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument bude resp. nebude realizovať

Zmenou strategického dokumentu bude dotknuté celé územie SR. Stav životného prostredia SR je dlhodobou sledovaný v rámci konkrétnych ukazovateľov zložiek životného prostredia. Táto kapitola obsahuje analýzu životného prostredia v SR s dôrazom na oblasti a problematiky, ktoré sú relevantné z hľadiska posudzovania dopadov realizácie zmeny strategického dokumentu. Informácie boli získané predovšetkým z celoštátnych databáz a súborných materiálov MŽP SR a jeho odborných organizácií najmä SAŽP, SHMÚ, VÚVH, ŠGÚDŠ a súvisiacich strategických dokumentov, plánov a programov. Každoročne sú údaje o kvalite zložiek životného prostredia spracované a zhrnuté v Správe o stave ŽP SR (podľa zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí a zákona NR SR č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, odovzdávaní a šírení informácií o životnom prostredí a o zmene a doplnení niektorých zákonov), ktorá je oficiálnym dokumentom deklarujúcim stav kvality životného prostredia SR.

Využitie krajiny

Podľa údajov MŽP SR k roku 2021 (MŽP SR, 2023a) poľnohospodárska pôda zaberá 48,4%, lesné pozemky 41,4%, vodné plochy 1,9%, zastavané plochy 4,9% a ostatné plochy 3,4% rozlohy Slovenska. Podiel základných kategórií využitia krajiny je znázornený na Obr. 1. V roku 2021 predstavovala celková výmera poľnohospodárskej pôdy v SR 2 373 563 ha. Najväčšiu časť z tejto výmery tvorila orná pôda 59,18 % a trvalé trávne porasty 35,78 %. Naopak najmenšie zastúpenie mali chmeľnice 0,02 %, ovocné sady 0,74 %, vinice 1,1 % a záhrady 3,18 %.

Obr. 1 Percentuálne zastúpenie kategórií využitia krajiny Slovenska (zdroj: MŽP SR, 2023a)

Kvalita ovzdušia

Dlhodobú kvalitu ovzdušia na Slovensku ovplyvňujú hlavne rôzne zdroje emisií znečisťujúcich látok. K najdôležitejším patria doprava, lokálne vykurovanie domácností, priemysel, energetické zdroje a poľnohospodárstvo. Cestná doprava je hlavným zdrojom emisií NO_x. Domácnosti pri vykurovaní tuhým palivom, najmä drevom, emitujú emisie NMVOC (Nemetánové prchavé organické zlúčeniny), CO a tuhých látok. O kvalite ovzdušia na konkrétnom mieste rozhoduje tiež lokálna koncentrácia zdrojov emisií v okolí daného miesta a jeho klimatické charakteristiky (SHMÚ, 2023a).

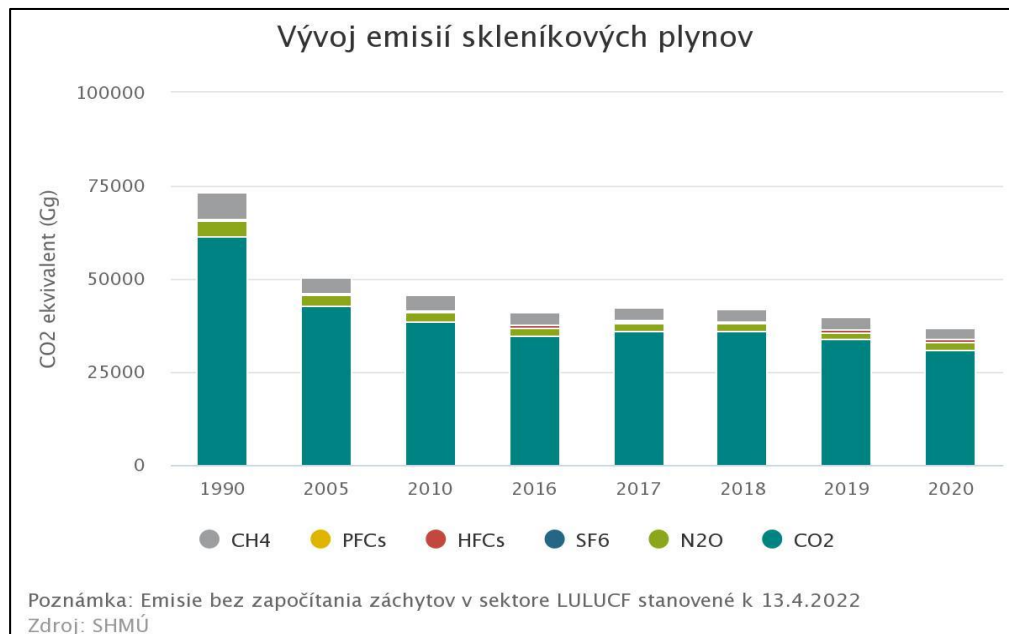
Napriek prirodzenému poklesu základných znečisťujúcich látok od začiatku merania, ostávajú mnohé problematické oblasti, najmä s vysokými koncentraciami benzo(a)pyrénu a PM (SHMÚ, 2023a).

SHMÚ každoročne na základe monitorovania znečistenia ovzdušia (za obdobie dlhšie ako jeden rok) navrhuje zoznam Oblasí riadenia kvality ovzdušia na základe výsledkov monitoringu kvality ovzdušia (SHMÚ, 2023a). Prípustná úroveň znečistenia ovzdušia je ustanovená zákonom č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov.

Emisie skleníkových plynov a amoniaku

Emisie všetkých skleníkových plynov bilancovaných v Slovenskej republike je možné vyjadriť v ekvivalentoch emisií CO₂ (CO₂ ekv.) po prepočítaní s globálnym koeficientom otepľovania. Celkové emisie skleníkových plynov v ekvivalentoch, ale aj po jednotlivých plynov, významne poklesli od roku 1990. Celkový pokles v roku 2021 bol na úrovni 44 %, keď klesli na 41 270,16 Gg CO₂ ekv. bez započítania záchytovej oblasti Využívania pôdy, zmeny využívania pôdy a lesníctva (LULUCF 2021-2030) a so započítaním nepriamych emisií skleníkových plynov. V roku 2021 bolo na Slovensku vyprodukovaných 35 166,81 kilo ton oxidu uhličitého (CO₂). Z toho vyprodukoval energetický sektor 75 % (26 375,11 kilo ton) a priemyselný sektor 8 791,70 kilo ton (25 %) celkových emisií CO₂ (SHMÚ, 2023b). SR plní záväzky vyplývajúce z príslušných medzinárodných dohovorov týkajúcich sa emisií skleníkových plynov do

ovzdušia (stav za rok 2020). Koncentrácie prízemného ozónu sa zdvojnásobili (MŽP SR, 2023a). Ročné priemery koncentrácie prízemného ozónu v SR sa v roku 2021 pohybovali v intervale 35 – 89 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. Najvyššie priemerné ročné koncentrácie prízemného ozónu v roku 2021 mala stanica Chopok (89 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$) (MŽP SR, 2023a).

Obr. 2 Vývoj emisií skleníkových plynov (Zdroj: SHMÚ, 2023b)

Emisie metánu (CH_4) v roku 2021 dosiahli úroveň 3 700,77 kilo ton. Z toho sektor odpady vyprodukoval 1 739,36 kilo ton (47 %), poľnohospodárstvo 1 147,24 kilo ton (31 %) a energetika 814,17 kilo ton (22%) (SHMÚ, 2023b).

V roku 2021 bolo na Slovensku vyprodukovaných 1 663,74 kilo ton oxidu dusného (N_2O). Viac ako 73% (1 214,53 kilo ton) emisií N_2O pochádza z poľnohospodárskej výroby, ostatné emisie produkuje priemysel, energetika a odpady (SHMÚ, 2023b).

Fluórované plyny (HFC, PFC a SF_6) pochádzajú zo stavebníctva, elektrotechniky a potravinárskej výroby. V roku 2021 bolo do ovzdušia uvoľnených 672,37 kilo ton HFC, 5,37 kilo ton PFC a 17,44 kilo ton (SF_6) (SHMÚ, 2023b).

Poľnohospodárstvo emituje viac ako 61 % z celkových emisií amoniaku (NH_3) na Slovensku. Produkcia emisií amoniaku v roku 2021 predstavovala 25,078 kilo ton. Tento amoniak pochádza zo živočíšnych a anorganických hnojív aplikovaných do pôdy (SHMÚ, 2023b).

Kvalita povrchových vôd

Jednou z najčastejších príčin nedosiahnutia dobrého ekologického stavu útvarov povrchových vôd sú hydromorfologické zmeny na vodných tokoch, ktoré sa prejavujú narušením pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov, narušením priečnej spojitosti mokradí a inundácií s tokom. Veľmi dobrý a dobrý **ekologický stav**/potenciál útvarov povrchových vôd bol zaznamenaný v 41,3 % vodných útvarov (6 351,01 km = 36,23 % dĺžky vodných útvarov). Najpriaznivejšia situácia bola zaznamenaná v čiastkových povodiach Váh (248 vodných útvarov) a Hron (81 vodných útvarov), u ktorých podiel útvarov v dobrom resp. veľmi dobrom ekologickom stave/potenciáli

dosiahol 50,31 %. V čiastkovom povodí Poprad a Dunajec bolo vo veľmi dobrom a dobrom ekologickom stave /potenciáli 75,36 % vodných útvarov (52 vodných útvarov s dĺžkou 619,25 km). 49,4 % vodných útvarov sa nachádzalo v priemernom ekologickom stave, v zlom 7,55 % a vo veľmi zlom 1,70 % vodných útvarov. Najnepriaznivejšia situácia bola v čiastkových povodiach Ipeľ a Morava, kde iba 9,7 % (11), resp. 17,4 % (12) vodných útvarov dosiahlo dobrý alebo veľmi dobrý ekologický stav/potenciál.

V roku 2021 bolo v SÚP Dunaja 1347 stavieb narúšajúcich pozdĺžnu kontinuitu tokov, z ktorých len 275 bolo priechodných, čiže nepriechodných bolo skoro 80% (1066) evidovaných priečných stavieb. V SÚP Visly bolo zo 103 stavieb narúšajúcich pozdĺžnu kontinuitu tokov 90 nepriechodných, bez funkčného rybovodu a 13 s funkčným rybovodom alebo čiastočne priechodných stavieb.

Na základe indexu biologickej kontaminácie bola najhoršia situácia zaznamenaná v samotnej rieke Dunaj na slovenskom úseku, kde bol zistený aj najvyšší percentuálny podiel invázných a nepôvodných druhov (vysoký stupeň biokontaminácie). Mierny stupeň biokontaminácie bol zistený aj pre rieky Bodrog, Morava, Žitava, Váh, Stará Nitra a Malý Dunaj (MŽP SR, 2021).

Dobrá **chemický stav** dosiahlo 962 útvarov povrchovej vody (71,21 %) s dĺžkou 10 596,3 km (60,45 % z celkovej dĺžky útvarov povrchovej vody). Dobrý chemický stav nedosahovalo 389 vodných útvarov (28,79 %) s dĺžkou 6 932,1 km (39,55 %). V rámci všeobecných ukazovateľov bolo najviac prekročení limitných hodnôt v ukazovateli dusitanový dusík vo všetkých čiastkových povodiach spôsobený predovšetkým emisiami z bodových zdrojov aglomerácií, priemyselných a poľnohospodárskych odvetví. V SÚP Dunaja spôsobilo nedosiahnutie dobrého chemického stavu prekročenie environmentálnej normy kvality pre: polyaromatické uhľovodíky (benzo(a)pyrén (150 VÚ), fluorantén (29 VÚ), olovo (16 VÚ), 4-terc-oktylfenol (6 VÚ), kadmium (6 VÚ), ortuť (3 VÚ), nikel (3 VÚ), zlúčeniny tributylcínu (2 VÚ), heptachlór a heprachlórepoxid (2 VÚ), a 4-nonylfenol, cybutrín,alachlór, bis(2-etylhexyl)ftalát a pentachlórfenol s výskytom po 1 vodnom útvare). V SÚP Visla nebol z dôvodu prekročenia environmentálnej normy kvality pre ukazovatele benzo(a)pyrén vo vode a ortuť a bromované difenylétery v biote dosiahnutý dobrý chemický stav v 4 VÚ. Zo skupiny hydrobiologických a mikrobiologických ukazovateľov neboli splnené požiadavky v ukazovateľoch: sapróbny index biosestónu, abundancia fytoplanktónu, chlorofyl-a, koliformné baktérie, termotolerantné koliformné baktérie, črevné enterokoky a kultivovateľné mikroorganizmy pri 22 °C (MŽP SR, 2021).

Kvalita podzemných vôd

Dobrá **chemický stav** z celkového počtu 106 útvarov podzemných vôd dosiahlo 85 útvarov (80,19 %), zlý 13 útvarov (12,26 %) a zvyšných 8 útvarov podzemných vôd (7,55 %) nebolo hodnotených. Najvyššia početnosť prekročených vybraných ukazovateľov kvality podzemných vôd v objektoch základného monitorovania bola u Mn (61), Fe-celk (37), Fe²⁺ (32), vodiv-25 (22), pH (16), TOC (15), CHSK-Mn (11), NO₃⁻ (9), Na (6). Najvyššia početnosť prekročených vybraných ukazovateľov kvality podzemných vôd v objektoch prevádzkového monitorovania bola u Mn (257), Fe-celk (206), Fe²⁺ (190), NH₄⁺ (62), vodiv-25 (61), TOC (61), SO₄(2-) (30), CHSK-Mn (28), As (26), Mg (8), Chloridy (7), Sb (7). U predkvartérnych útvaroch dosiahlo dobrý chemický stav 91,53% útvarov. Horšia situáciu je v prípade geotermálnych útvarov kde dobrý chemický stav dosiahlo 74,19%. Najhorší stav bol zaznamenaný u kvartérnych útvarov,

kde 50 % z počtu útvarov v danej skupine útvarov podzemných vôd dosiahlo dobrý chemický stav (MŽP SR, 2021)..

Dobrý **kvantitatívny stav** dosiahlo 96 útvarov podzemných vôd (90,57 %), zlý kvantitatívny stav 10 útvarov podzemných vôd (9,43 %). Najpriaznivejšia situácia bola zaznamenaná v správnom území povodia Visly, kde boli všetky útvary podzemných vôd klasifikované v dobrom kvantitatívnom stave. Dobrý kvantitatívny stav dosiahlo 100 % z celkového počtu útvarov podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch. Dobrý kvantitatívny stav geotermálnych útvarov dosiahlo 90,32 % a 88,14 % predkvartérnych útvarov. V zlom kvantitatívnom stave boli klasifikované 3 útvary geotermálnych útvarov podzemných vôd (MŽP, 2021).

Kvalita pitnej vody

Kvalita pitnej vody v SR dlhodobo vykazuje vysokú úroveň. Z analyzovaných vzoriek pitnej vody vyhovovalo hygienickým limitom 99,74 % vzoriek. Podiel vzoriek vyhovujúcich vo všetkých ukazovateľoch požiadavkám na kvalitu pitnej vody dosiahol hodnotu 95,34 %. Najvyššie percento prekročených hygienických limitov v pitnej vode v rozvodných sieťach bolo u ukazovateľov: *Escherichia coli*, koliformné baktérie, enterokoky, kultivované mikroorganizmy pri 22 °C a pri 36 °C a *Clostridium perfringens* (MŽP SR, 2021).

V rámci fyzikálno-chemických ukazovateľov pitnej vody sa najviac podieľali na percente nevyhovujúcich analýz Fe a Mn. V rámci organických ukazovateľov prekročili limitnú hodnotu ukazovatele dichlórbenzény a celkový organický uhlík. Pri hodnotení jednotlivých pesticídov bolo zaznamenané prekročenie pri ukazovateľoch heptachlór (2 vzorky – 0,14 %), alachlór (2 vzorky – 0,19 %) a acetochlór (2 vzorky – 0,25 %). V rámci rádiologických ukazovateľov nevyhovovali ukazovatele celková objemová aktivita alfa a celková objemová aktivita beta. Podiel nevyhovujúcich analýz pre obsah voľného chlóru v pitnej vode z dôvodu dezinfekcie vody chloráciou predstavoval 1,08 % (pre limitnú medznú hodnotu 0,3 mg.l⁻¹) (MŽP SR, 2021).

Priemerná cena za dodávku pitnej vody verejným vodovodom dosiahla 1,1032 eur za 1 m³ (bez DPH) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla o 0,0155 eur za 1 m³ (bez DPH) (MŽP SR, 2021).

Verejná kanalizácia

Celkové množstvo odpadových vôd vypúšťaných v roku 2021 do tokov predstavovalo objem 634 851 486 m³. Nárast znečistenia odpadových vôd bol zaznamenaný v ukazovateľoch – chemická spotreba kyslíka dichrómanom (CHSK_{Cr}) o 817 t. rok⁻¹ a celkový dusík (N_{celk.}) o 133 t. rok⁻¹. Pokles o 186 t. rok⁻¹ bol zaznamenaný v ukazovateli biochemická spotreba kyslíka (BSK₅). Približne na úrovni roku 2020 boli celkový fosfor (P_{celk.}), nerozpustné látky (NL) a nepolárne extrahovateľné látky NEL_{uv} (MŽP SR, 2021). Podiel vypúšťaných čistených odpadových vôd k celkovému množstvu odpadových vôd vypúšťaných do tokov predstavoval 93,30 %.

Podiel obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu dosiahol 70,62 % (3 848 272). Vybudovanú verejnú kanalizáciu malo 39,97 % (1 155) obcí SR (MŽP SR, 2021).

V roku 2019 podiel obyvateľov napojených na stokovú sieť v 2 047 aglomeráciách veľkostnej kategórie pod 2 000 ekvivalentných obyvateľov bol na úrovni 28,98 %. Najvyššia napojenosť na stokovú sieť bola v Bratislavskom kraji (62 %) a najnižšia bola v Trenčianskom kraji (10,4 %). V aglomeráciách vo veľkostnej kategórii nad 2 000 ekvivalentných obyvateľov (356) podiel

znečistenia odstráneného stokovou sieťou v roku 2019 predstavoval 87,41 %. Najvyššia napojenosť obyvateľov na stokovú sieť patriacich do veľkostnej kategórie v aglomeráciách nad 2 000 ekvivalentných obyvateľov bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji (96,5 %) a najnižšia v Nitrianskom kraji (75,4 %) (MŽP SR, 2021).

V roku 2019 bolo v aglomeráciách vo veľkostnej kategórii nad 2 000 EO evidovaných 271 jedinečných ČOV (jedna ČOV čistí odpadové vody z viacerých aglomerácií), z ktorých v 254 ČOV zbieraná komunálna odpadová voda pred jej vypustením do recipienta prešla aj sekundárnym čistením. V aglomeráciách pod 2 000 EO bolo evidovaných 509 jedinečných ČOV zabezpečujúce čistenie odpadových vôd zo 614 aglomerácií. Z nich, 67 ČOV čistí odpadové vody aj sekundárnym čistením, a to najmä z obcí z aglomerácií nad 2 000 EO. Zvyšných 442 ČOV zabezpečuje čistenie OV výlučne z obcí z aglomerácií pod 2 000 EO.

V roku 2021 bolo verejnou kanalizáciou do tokov vypustených spolu 449 348 tis. m³ odpadových vôd. Z toho bolo do verejnej kanalizácie vypustených 445 909 tis. m³ čistených odpadových vôd a 3 439 tis. m³ vôd nečistených.

V roku 2021 predstavovala celková produkcia čistiarenskeho kalu 54 764 t sušiny, pričom sa zhodnotilo 50 064 t (91,38 %). Kompostovaním sa zhodnotilo 37 289 t, energetickým zhodnotením 12 753 t, zneškodnených skládkovaním bolo 456 t a dočasne uskladnených bolo 4 266 t sušiny.

Priemerná cena za odvedenie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou (stočné) má rastúci trend a v roku 2021 dosiahla 1,086 eur za 1 m³ (bez DPH). Priemerná cena v roku 2021 v porovnaní s rokom 2005 vzrástla o 0,516 eur za 1 m³ (bez DPH) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 0,0228 eur za 1 m³ (bez DPH) (MŽP SR, 2021).

Spotreba vody v poľnohospodárstve

Tlak poľnohospodárstva na vodné zdroje sa prejavuje využívaním vody na poľnohospodárske účely. Ide o odbery ako povrchovej vody, ktoré tvoria väčšiu časť využívanej vody v poľnohospodárstve, tak aj vody podzemnej.

V roku 2021 odbery povrchovej vody medziročne vzrástli o 1,1 %. Odbery povrchových vôd pre závlahy dosiahli hodnotu 14,99 mil. m³, čo bolo na úrovni roku 2020. Odbery pre ostatné poľnohospodárstvo predstavovali 0,0430 mil. m³. Platby za odbery povrchových vôd z vodných tokov, ktorých príjemcom je príslušný správca vodného toku, majú rastúci trend. V porovnaní s predchádzajúcim rokom stúpili v roku 2021 o 1,6 % a dosiahli sumu 28 531 tis. eur. Priemerná cena povrchovej vody dosiahla úroveň 0,125 eur/m³.

Odbery podzemnej vody v roku 2021 narástli oproti predchádzajúcemu roku o 2,78 %. Priemerne bolo na Slovensku využívaných 10 873,80 l.s⁻¹ podzemnej vody, čo predstavovalo 13,85 % z dokumentovaných využiteľných množstiev. Poplatky za odbery podzemných vôd, ktoré sú príjmom Environmentálneho fondu, dosiahli 10 520,7 tis. Eur a v porovnaní s rokom 2020 vzrástli o 2,4 %.

V oblastiach poľnohospodárskej rastlinnej výroby a závlah o 9,85 l.s⁻¹ a sociálnych potrieb bol zaznamenaný pokles odberov o 7,72 l.s⁻¹. Využívanie podzemnej vody pre poľnohospodársku a živočíšnu výrobu predstavovalo 227,23 l.s⁻¹. Pre rastlinnú výrobu a závlahy sa spotrebovalo 195,63 l.s⁻¹ (MŽP SR, 2021).

Pôdy

Produkčný potenciál a kvalita sú ovplyvňované systémami hospodárenia na pôde, pričom negatívne naň pôsobí najmä postupujúca degradácia pôd (erózia, zhutnenie, deficit živín, strata humusu a mikrobiálnej aktivity, kontaminácia, acidifikácia a i.) a dopady klimatickej zmeny (deficit vody v pôde). Škody spôsobené degradáciou možno odhadnúť na niekoľko stoviek mil. eur ročne (strata ornice, zníženie úrod, zanášanie tokov, škody na majetku, vyššia potreba zavlažovania a hnojenia na dosiahnutie adekvátnej úrody, atď.).

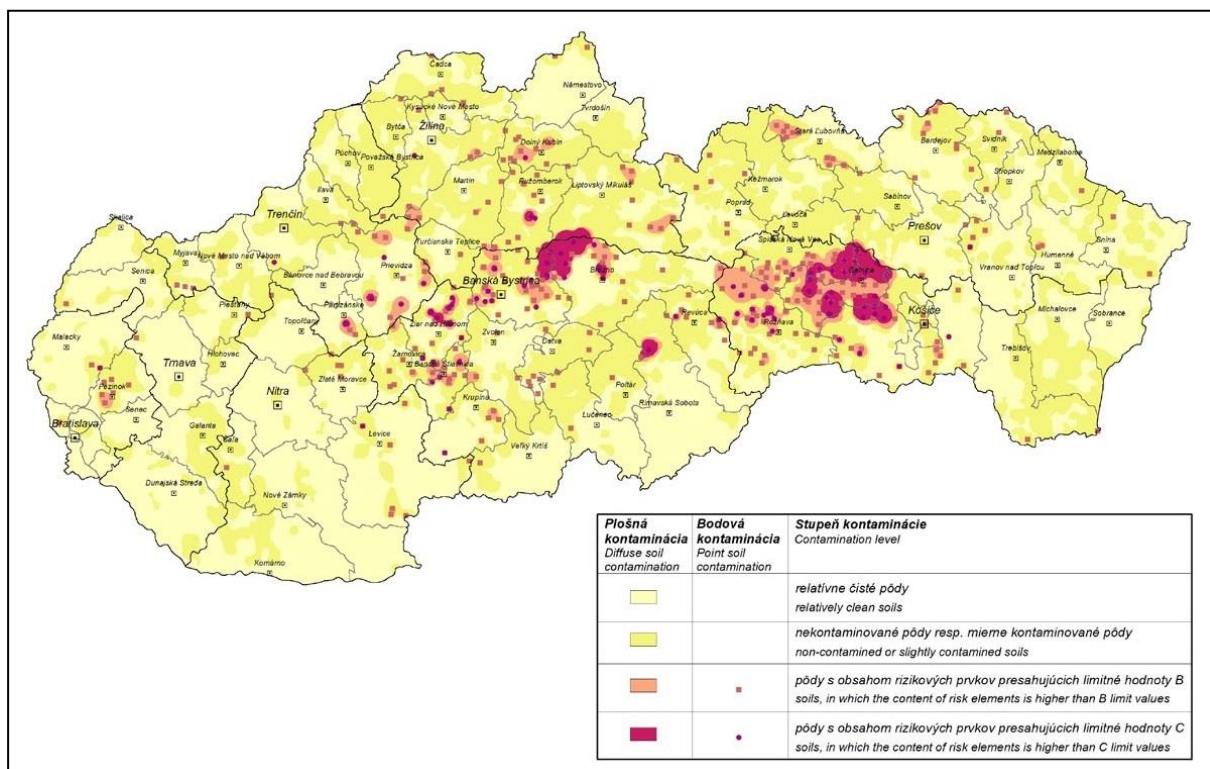
Informácie o stave a vývoji vlastností pôd poskytuje Čiastkový monitorovací systém Pôda (ČMS – P), pomocou ktorého sa sleduje vývoj poľnohospodárskych pôd, lesných pôd a pôd nad hranicou lesa v rámci celej SR.

Celková výmera SR v roku 2021 predstavovala 4 903 391 ha, z čoho bol podiel poľnohospodárskej pôdy 48,4 %, lesných pozemkov 41,4 % a nepoľnohospodárskych a nelesných pozemkov 10,2 %. V rokoch 2005 – 2021 došlo k poklesu výmery poľnohospodárskej pôdy o 2,4 % (-59 416 ha) na súčasných 2 373 563 ha. Nárast bol zaznamenaný u výmery vodných plôch o 2,2 % (+2 024 ha) a lesných pozemkov o 1,2 % (+23 275 ha), pričom najväčší percentuálny nárast nastal oproti roku 2005 u zastavaných plôch a nádvorí o 6,2 % (+13 913 ha). Výmera poľnohospodárskej pôdy neustále klesá najmä v prospech zastavaných plôch a nádvorí (ÚGKK, 2022).

Kontaminácia pôd rizikovými látkami

Obsahy sledovaných rizikových prvkov, ako aj organických kontaminantov na monitorovaných lokalitách sú vyššie ako 80 % stanoveného limitu (Obr. 3), čo poukazuje na skutočnosť, že kontaminácia pôd z minulosti pretrváva a preto bude potrebné naďalej venovať zvýšenú pozornosť ich hygienickému stavu (MŽP SR, 2021).

Z hľadiska kontaminácie pôd boli v roku 2021 sledované hlavné rizikové prvky (Cd, Pb, Cu, Zn, Ni, As), ktoré zaznamenali v predchádzajúcom monitorovacom cykle nadlimitné hodnoty. Analyzované boli vybrané lokality, v ktorých po vyhodnotení 4. odberového cyklu (rok odberu 2007) bola stanovená kontaminácia aspoň jedným kontaminantom. V hodnotených skupinách pôd v roku 2021 (kambizeme na flyši (TTP, OP), kambizeme na kyslých substrátoch (TTP, OP), kambizeme na karbonátových substrátoch (TTP, OP) na sledovaných kontaminovaných lokalitách bol na základe doterajších pozorovaní v porovnaní odberových rokov 2007 a 2018 zaznamenaný pozitívny trend vo vývoji celkového obsahu As, Cd a Zn a negatívny trend v prípade celkového obsahu Ni a v porovnaní odberových rokov 2013 a 2018 pozitívny trend vo vývoji celkového obsahu As, Zn a negatívny trend v prípade celkového obsahu Co, Ni (MŽP SR, 2021).

Obr. 3 Stupeň kontaminácie pôd SR (Zdroj: SAŽP, 2002)

Ďalším faktorom ohrozujúcim kvalitu pôd je **salinizácia**. Slabá – počiatková salinizácia (obsah solí 0,10 – 0,15 %) bola zaznamenaná predovšetkým v povrchových horizontoch lokalít Iža, Zemné, Gabčíkovo, Zlatná na Ostrove a Malé Raškovce, stredná salinizácia (obsah solí 0,15 – 0,35 %) bola prítomná na lokalite Komárno-Hadovce a extrémna salinizácia na lokalitách Kamenín a Žiar nad Hronom (MŽP SR, 2021, 2023a).

Acidifikácia, ako proces okyslenia pôdy, predstavuje jeden zo závažných procesov chemickej degradácie pôd. V zmysle platnej legislatívy je každý vlastník poľnohospodárskej pôdy povinný vykonávať vhodné agrotechnické opatrenia zamerané na zachovanie kvality pôdy a ochranu pred jej poškodením.

Optimálna hodnota pôdnej reakcie patrí ku kľúčovým aspektom pri hodnotení pôdy (Tab. 1). V posledných desaťročiach sa na zmenách pôdnej reakcie významne podieľali antropogénne činitele. Používanie fyziologicky kyslo pôsobiacich hnojív, ako aj kyslé atmosférické polutanty prispeli k zvýšenému okysľovaniu pôd. Výsledky agrochemického skúšania pôd v období cyklov (2006 – 2011) a posledného ukončeného cyklu (2012 – 2017) poukázali na nárast zastúpenia poľnohospodárskych pôd s kyslou (+0,5 percentuálneho bodu) a alkalickou (+2,9 percentuálneho bodu) pôdnou reakciou. Naopak pokles bol zaznamenaný v zastúpení poľnohospodárskych pôd so slabou kyslou (-1,7 percentuálneho bodu) a neutrálnou (-1,7 percentuálneho bodu) pôdnou reakciou (MŽP SR, 2021).

Tab. 1 Rozdelenie poľnohospodárskych pôd SR podľa pôdnej reakcie v rámci sledovaných období (%)

Pôdna reakcia	1990 1994	–	1995 1999	–	2000 2005	–	2006 2011	–	2012 2017	–	2018 – 2021*
Kyslá (pH < 5,5)	17,8		16,8		21,2		23,4		23,9		23,1
Slabo kyslá (pH 5,6 - 6,5)	24,4		30,7		37,0		35,2		33,5		43,7
Neutrálna (pH 6,6 – 7,2)	38,3		32,5		28,0		23,4		21,7		20,2
Alkalická (pH > 7,3)	19,5		20,0		13,8		18,0		20,9		13,1

Poznámka: *čiastkové hodnoty za príslušné obdobie

(Zdroj: MŽP SR, 2021)

Nevyhovujúce obhospodarovanie pôdy spôsobuje degradáciu pôd, ktorá spôsobuje každoročne značné škody. Sprievodným znakom degradácie pôd je aj strata pôdnej **organickej hmoty** a s tým súvisiace zhoršenie biologickej aktivity a vodného režimu pôdy. Ako reprezentatívny indikátor na vyjadrenie kvality pôdy bol Európskou komisiou zvolený obsah pôdneho organického uhlíka v pôde (POC).

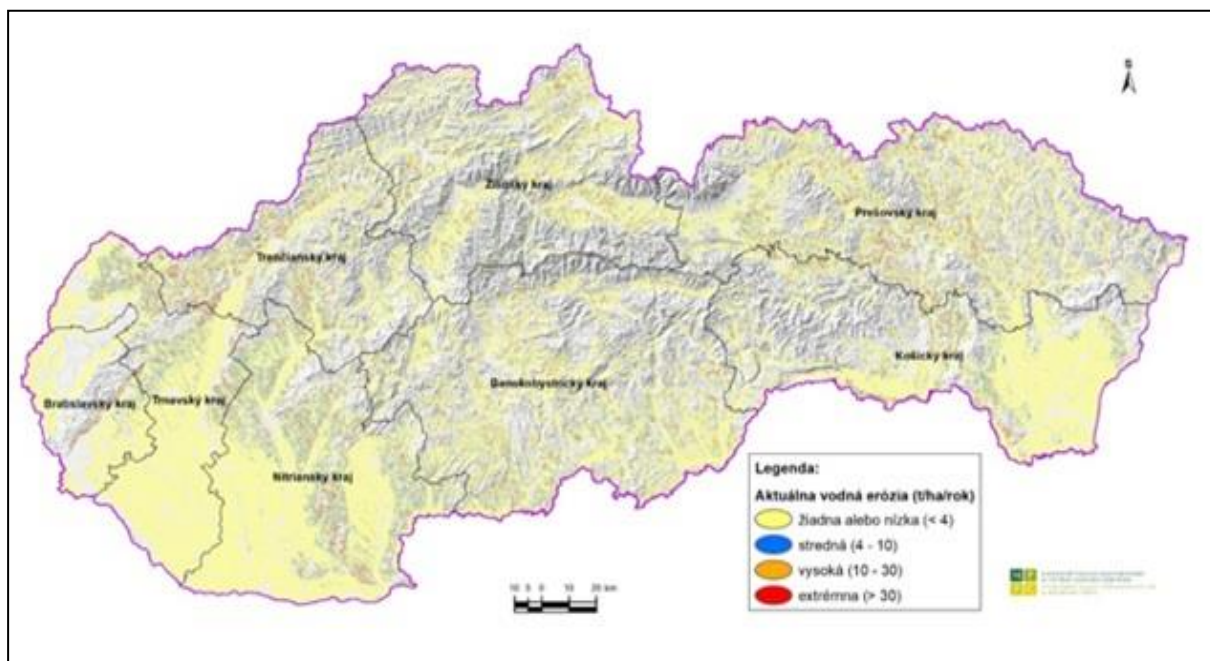
Z uvedených hlavných pôdnych predstaviteľov Slovenska, najvyššia priemerná hodnota POC na orných pôdach bola zistená na čierniciach, fluvizemiach (prevažuje akumulácia pôdnej organickej hmoty najmä vplyvom záplav), a v černozemiach, kde sa pohybuje priemerná hodnota POC v rozpätí 1,85 – 2,22 %, ako aj na kambizemiach a pseudoglejoch (pod trvalými trávami porastmi), kde hodnota POC často presahuje hodnotu 3 %.

V poslednom monitorovacom období bol zaznamenaný postupný nárast POC v pôde. Jednou z možných príčin jeho postupného zvyšovania je uplatňovanie pôdoochranej technológie, ktorá zahŕňa aj zaorávanie pozberových zvyškov a dôslednú aplikáciu organického hnojiva (MŽP SR, 2021).

Vplyvom neuváženej činnosti (často až nečinnosti) človeka v poľnohospodárskej krajine a meniacich sa klimatických podmienok dochádza k významnej akcelerácii eróznou-akumulačných procesov.

V roku 2021 bolo na Slovensku aktuálnou **vodnou eróziou** rôznej intenzity (kategórie erodovanosti od strednej až po extrémnu) ohrozených 15,9 % z celkovej výmery poľnohospodárskych pôd evidovaných v registri pôdy LPIS, čo predstavuje 303 747 ha.

Aktuálna vodná erózia (Obr. 4) vyjadruje riziko straty pôdnej hmoty, pričom pri jej modelovaní a výpočte v štruktúre erózneho predikčného modelu USLE sa okrem erózných faktorov zohľadňuje aj aktuálny vegetačný pokryv, a ak sú k dispozícii, tak aj informácie o spôsobe obhospodarovania pôdy (MŽP SR, 2021).

Obr. 4 Aktuálna vodná erózia (Zdroj: MŽP SR, 2023a)

Veterná erózia nie je závažným problémom v SR. Postihuje asi 5,5 % poľnohospodárskeho pôdneho fondu, z toho extrémne je ohrozených len 1,3 %. Ohrozené sú predovšetkým zrnitostne ľahšie pôdy s nízkym obsahom organickej hmoty, ktoré sú veľmi náchylné na presušenie (a tým pádom aj na veternú eróziu) najmä v období, keď sú bez vegetačného pokryvu. K najviac ohrozeným oblastiam patria otvorené silne vetrané nížiny – Záhorská nížina, Podunajská a Východoslovenská nížina. Stredný stupeň má Juhoslovenská kotlina a nízky ostatné oblasti Slovenska (MŽP SR, 2021).

Fyzikálnu degradáciu pôdy podporujú aj **svahové procesy**. Územia so svahovými poruchami zaberajú asi 1 500 km², čo predstavuje zhruba 3 % rozlohy SR. Tieto poruchy sú výsledkom svahových gravitačných pohybov, ktoré sa vyskytujú prevažne v hornatých častiach Slovenska, menej v kotlinách a ojedinele aj v pahorkatinách (MŽP SR, 2021). Častými príčinami svahových deformácií sú i klimatické faktory v kombinácii s eróznou činnosťou vodných tokov, vývermi a vztlakovými účinkami podzemných vôd. Významný negatívny vplyv na výskyt zosuvov najmä v oblastiach, ktoré nimi v minulosti nebývali postihnuté, má prebiehajúca zmena klímy. Silné lokálne zrážky prispievajú k čoraz častejšiemu výskytu extrémnejších prejavov zosuvov spôsobujúcich hospodárskej škody a ohrozenie zdravia a životov miestneho obyvateľstva.

Najvyššiu **lavínovú ohrozenosť** vykazujú, podobne ako v prípade vodnej erózie a zosuvov, horské oblasti, predovšetkým naše najvyššie pohoria – Vysoké a Nízke Tatry, Veľká a Malá Fatra a pod. Vo vnútrokarpatských kotlinách a nížinách sa tvoria prevažne zosuny a zemné prúdy, ktoré sa však nachádzajú aj vo flyšových a vulkanických pohoriach (HZS, 2021).

V dôsledku udržania rentabilnosti poľnohospodárskej výroby sa stáva štandardom používanie výkonnej mechanizácie, čo vyvíja značný tlak na fyzikálny stav pôd a dochádza k ich zhutňovaniu. Používanie ťažkej poľnohospodárskej techniky preto spôsobuje zhutnenie

podorničnej vrstvy pôdy až do hĺbky 0,6 m a viac. **Zhutnenie pôdy** sa prejavuje deformáciou pôdnej štruktúry a znížením štruktúrnej stability agregátov. Postihuje všetky druhy pôd, avšak najnáchylnejšie na druhotné zhutnenie sú ťažšie a stredne zrnité (piesočnato hlinité a hlinité). Kambizeme zaberajúce najväčšiu časť nášho územia a vytvorené na rozličných substrátoch patria medzi pôdy s rôznym zastúpením pôdneho skeletu, ktorý vnútro pôdne zvetráva.

Z hľadiska celého monitorovacieho obdobia (1993 – 2018) výraznejší negatívny trend bol zaznamenaný v rámci ornice kambizemí na flyši a hlinitých kambizemí na kyslých substrátoch, trvalejší pozitívny v prípade podorníc sledovaných kambizemí (MŽP SR, 2021).

Bilancia dusíka, fosforečných hnojív a NPK poskytuje odhad možného prebytku uvedených **živín v poľnohospodárskej pôde** (kg/ha) na základe štatistických informácií o množstve aplikovaných minerálnych hnojív, produkcie organických hnojív, obsahu dusíka v pôde, atmosférickej depozície dusíkatých látok, semien a výsadbového materiálu a množstve zozbieraných plodín a krmovín. Údaje sú zhromažďované v súlade s príručkou národnej bilancie dusíka podľa OECD / Eurostat.

V roku 2020 celková spotreba priemyselných hnojív predstavovala 103,4 kg čistých živín na hektár poľnohospodárskej pôdy čo bolo o 0,6 kg č.ž./ha viac ako v predchádzajúcom roku. Spotreba priemyselných hnojív predstavovala v roku 2021 100,7 kg čistých živín (č. ž.) na hektár poľnohospodárskej pôdy.

V roku 2020 sa spolu v poľnohospodárstve aplikovalo 5 421,5 t prípravkov na ochranu rastlín, z toho približne 2 741,9 t herbicídov, 1 245 t fungicídov, 378 t insekticídov a 1 056,6 t ostatných prípravkov.

V roku 2021 sa spolu aplikovalo 4 979,6 t prípravkov na ochranu rastlín, z toho približne 2 670,1 t herbicídov, 1 203,2 t fungicídov, 660,5 t insekticídov a 445,8 t ostatných prípravkov.

Environmentálne záťaž

Environmentálne záťaž predstavujú územia, ktoré sú znečistené kontamináciou pochádzajúcou z priemyselnej, vojenskej, banskej, dopravnej, alebo poľnohospodárskej činnosti, ale aj nesprávnym nakladaním s odpadmi. Údaje o environmentálnych záťažach sú evidované v Registri informačného systému environmentálnych záťaž, ktorý je členený na štyri časti: Časť A obsahuje evidenciu pravdepodobných environmentálnych záťaž, časť B obsahuje evidenciu environmentálnych záťaž a v časti C sú evidované sanované a rekultivované lokality. Ku koncu mája 2023 bolo v tomto registri evidovaných 1 786 lokalít (počet registračných listov je vyšší, nakoľko niektoré lokality sú začlenené v dvoch častiach registra), pričom v časti A to bolo 867 lokalít, v časti B 326 lokalít a v časti C bolo 822 lokalít. V registri časti A zároveň v časti C bolo 112 lokalít, v registri časti B a súčasne v časti C bolo 116 lokalít.

Na základe správy o stave životného prostredia (MŽP SR, 2021) bola v roku 2021 ukončená sanácia na ôsmich lokalitách a následne je na nich realizované posanačné monitorovanie. Päť lokalít bolo sanovaných v rámci projektov Operačného programu – Kvalita životného prostredia. Išlo o štyri depá (Prievidza – rušňové depo – nádrže, Kral'ovany – rušňové depo, Cargo a.s., Štúrovo – rušňové Depo (Cargo), Komárno – Rušňové depo, Cargo a.s.) a jednu skládku odpadu (Zlaté Klasy). Tri lokality boli financované zo súkromných zdrojov – a to sanovaná lokalita Bratislava – Ružinov – spaľovňa – skládka škváry pred budovou. Ďalšou

lokalitou bola Hlohovec - Šulekovo - skládky TKO. Treťou sanáciou je sanácia časti lokality Bratislava – Staré Mesto – Apollo – širší priestor bývalej rafinérie a to konkrétne "Sanácia environmentálnej záťaže Eurovea II Bratislava".

Na základe Správy o plnení Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaží (2016 – 2021) možno konštatovať, že úlohy stanovené na obdobie rokov 2016 – 2021 boli čiastočne splnené. Medzi hlavné dôvody nerealizovaných zámerov patrili najmä komplikované vlastnícke vzťahy, nevysporiadané pozemky, prípadne skutočnosti ako je situovanie lokality vo vzťahu k chráneným územiám, zraniteľnosť územia a pod. Problémom boli aj zložitost' a trvanie verejného obstarávania oneskorené predkladanie projektov geologických úloh zhotoviteľmi geologických prác, prípadne pandemická situácia, ktorá spôsobila spomalenie, odloženie alebo pozastavenie niektorých prác.

V nadväznosti na tento dokument bol v roku 2021 pripravený Štátny program sanácie environmentálnych záťaží na roky 2022 až 2027, ktorý obsahuje zoznamy najrizikovejších lokalít environmentálnych záťaží v SR navrhnutých na geologický prieskum, monitorovanie alebo sanáciu. Predpokladané náklady spojené s riešením najrizikovejších lokalít sú odhadované na takmer 1 miliardu eur. Z hľadiska nastavenia potrebných finančných tokov, z nového operačného Programu Slovensko sa predpokladá čerpanie vo výške 239 miliónov eur a reálne predpokladané dočerpanie z Operačného programu – Kvalita životného prostredia je odhadované na približne 120 miliónov eur. Pre splnenie cieľa riešenia najrizikovejších lokalít bude nevyhnutné hľadanie ďalších finančných zdrojov

Odpady

Podľa správy o stave životného prostredia (MŽP SR, 2021) vzniklo na území SR v roku 2021 celkovo **12,71 mil. ton odpadov**. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2020 to predstavuje pokles celkového vzniku odpadov o 1 %. Medziročný pokles bol zaznamenaný pri ostatnom odpade, avšak v prípade nebezpečného odpadu aj komunálneho odpadu bol zaznamenaný medziročný nárast.

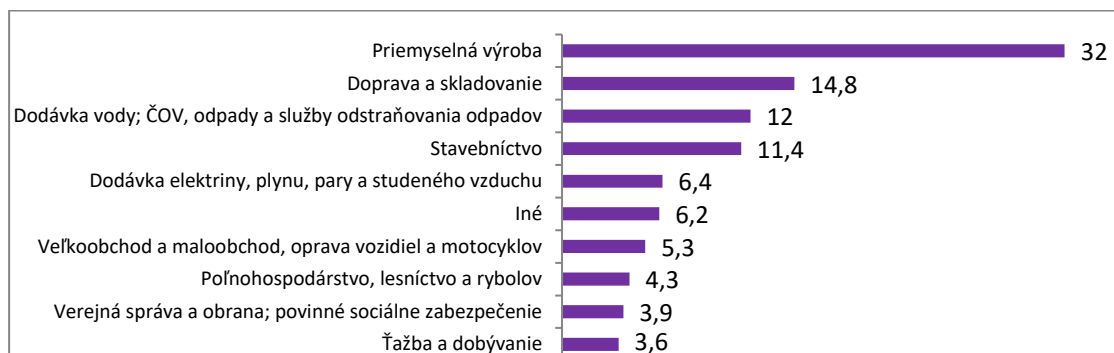
Pri zhodnocovaní odpadov, dominantnou činnosťou s 44,95 % podielom z celkového množstva vzniknutých odpadov je materiálové zhodnotenie (Tab. 2). Avšak problémom aj naďalej zostáva vysoký podiel skládkovania odpadov - až 20,3 % z celkového množstva vzniknutých odpadov, ako aj pomerne výrazný podiel (26,23 %) odpadov v kategórii "iné nakladanie". Pod „iné nakladanie“, ktorého nárast je pozorovaný od roku 2016, patrí v súčasnosti zhromažďovanie odpadov (dočasné uloženie odpadov pred ďalším nakladaním s ním), odovzdanie odpadu na využitie v domácnosti, zber, prijatie/ odovzdanie obchodníkovi, prijatie/odovzdanie sprostredkovateľovi, dočasné uloženie výkopovej zeminy, dočasné uloženie odpadu v prekládkovej stanici komunálneho odpadu. Takýto spôsob nakladania s odpadom zhoršuje možnosti presnejšieho vyhodnotenia v spôsobe nakladania s odpadmi v danom hodnotenom roku.

Tab. 2 Nakladanie s odpadmi vrátane komunálneho odpadu (2021)

Spôsob nakladania	%
Skládkovanie	20,3
Spálenie bez energetického využitia	0,14
Iné zneškodnenie	1,7
Spálenie s energetickým využitím	5,1
Materiálové zhodnotenie (recyklácia)	44,95
Iné zhodnotenie	1,58
Iné nakladanie	26,23
Spolu (po zaokrúhlení)	100

Zdroj: MŽP SR, 2021

Najväčším producentom odpadov podľa klasifikácie ekonomických činností SK NACE je priemyselná výroba (hlavne ostatný odpad), ktorá sa na celkovej produkcii odpadov podieľa 32 %, za ňou nasleduje doprava a skladovanie, dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd a odpady a služby odstraňovania odpadov (Obr. 5). Aj z dlhodobého hľadiska je najväčším producentom odpadov priemyselná výroba a hoci jej podiel postupne klesá, medziročne došlo k nárastu produkcie odpadov v tomto sektore. Druhým najväčším producentom odpadov je z dlhodobého hľadiska stavebníctvo, ktoré má však kolísavý charakter (od 7 % v roku 2006 po 25 % v roku 2013).

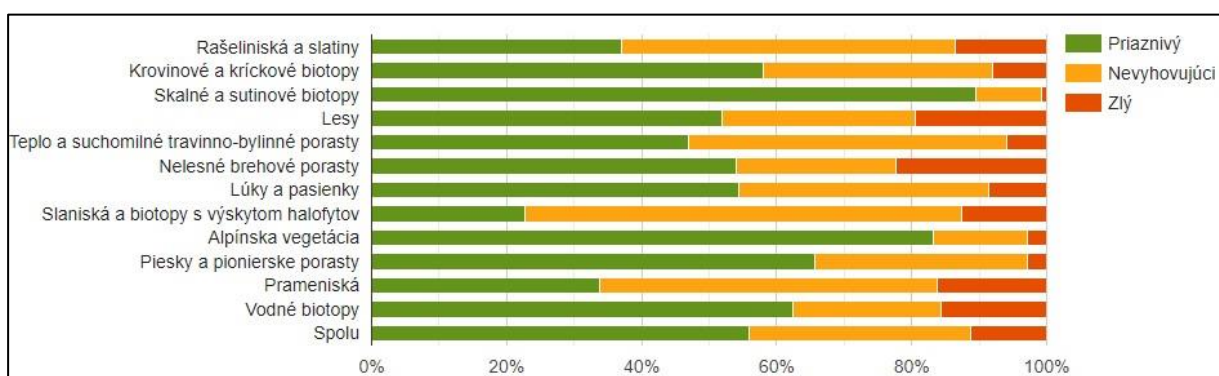
Obr. 5 Vznik odpadov podľa SK NACE (2021) v % (Zdroj: MŽP SR, 2021)

V roku 2021 vzniklo v SR 2,77 mil. ton komunálnych odpadov, čo predstavuje 509 kg komunálneho odpadu na obyvateľa. V porovnaní s rokom 2020 to predstavuje nárast o 17 kg komunálneho odpadu na obyvateľa. Produkcia komunálneho odpadu od roku 2005 vzrástla o 77,6 % a Slovensko v produkcii komunálneho odpadu na obyvateľa postupne dobieha priemer krajín EÚ (v roku 2020 podľa Eurostatu vzniklo v EÚ 517 kg komunálneho odpadu na obyvateľa).

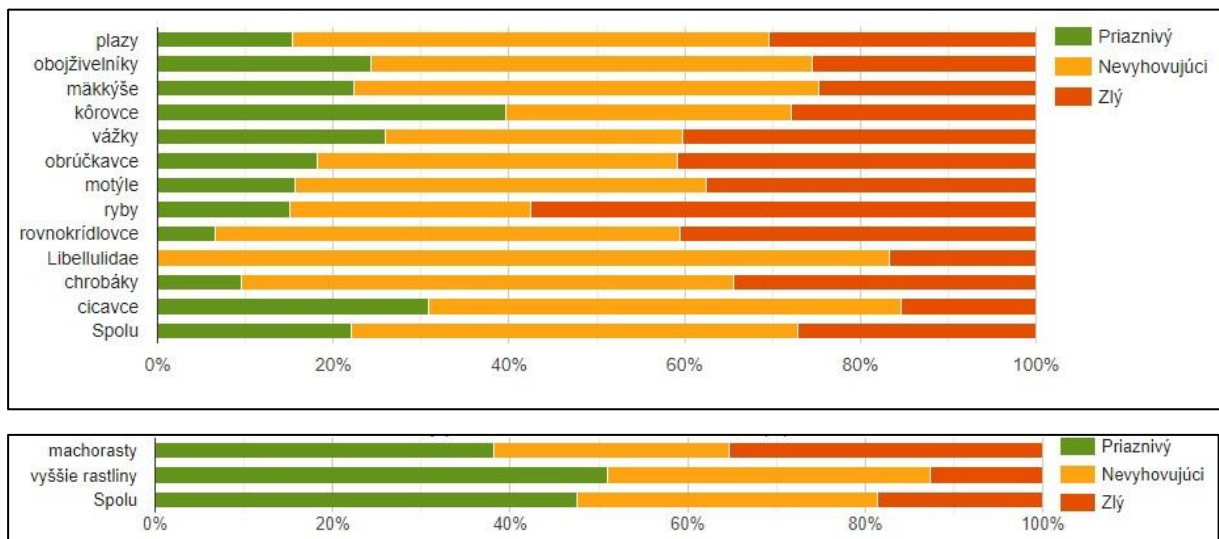
Ochrana biodiverzity a genofondu

Slovensko má významné zdroje biodiverzity. Škála spoločenstiev je veľmi široká, pohybuje sa od teplomilných v južných oblastiach až po vysokohorské, vyskytujúce sa vo vyšších nadmorských výškach. K ich ochrane prispieva vytvorená Národná sieť chránených území (CHÚ), Európska sieť CHÚ a Medzinárodná sieť CHÚ.

Z výsledkov biomonitoringu Štátnej ochrany prírody SR vyplýva, že z hľadiska stavu ochrany má 54,2% biotopov priaznivý stav, v nevyhovujúcom stave je 35,1%, v zlom stave je 10,7% všetkých biotopov. Z hľadiska stavu ochrany druhov je situácia menej vyhovujúca - priaznivý stav má 20,1%, nevyhovujúci 48,7% a zlý 25,2% všetkých druhov. Stav ochrany základných kategórií biotopov je vyjadrený na Obr. 6, vyhodnotenie stavu ochrany podľa taxonomického členenia je zobrazené na Obr. 7.

Obr. 6 Stav ochrany kategórií biotopov na Slovensku (Zdroj: ŠOP SR, 2023a)

Obr. 7 Stav ochrany podľa taxonomického členenia (Zdroj: ŠOP SR, 2023a)

Podľa výsledkov uvedeného biomonitoringu sú mnohé druhy a spoločenstvá neustále pod negatívnymi vplyvmi, čo spôsobuje ich ohrozenosť. Na biotopy (26,2%) a druhy (19,5%) majú najväčší negatívny vplyv prírodné biotické a abiotické procesy. Biotopy významne ohrozuje aj poľnohospodárstvo (17,5%), doprava a komunikácie (13,3%). Na druhy, okrem poľnohospodárstva (12,3%), negatívne vplyva hlavne pestovanie lesa a lesníctvo (13,8%).

Poľnohospodárstvo bolo na základe terénnych pozorovaní zároveň označené aj za činnosť s najvyšším pozitívnym vplyvom na stav biotopov (62,5%) a tiež druhov (57,0%).

Stav ohrozenosti druhov uvádza Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2021. Podľa tohto dokumentu na základe aktuálnych červených zoznamov IUCN je v súčasnosti na Slovensku ohrozených 1 047 druhov nižších rastlín, pričom ohrozená je skoro polovica machorastov a skoro štvrtina lišajníkov. Z vyšších rastlín je ohrozených 527 druhov, zo živočíchov je ohrozených 1 636 bezstavovcov a 100 taxónov stavovcov. Medzi najviac ohrozené bezstavovce patria šváby (44,4 %), podenky (34,2 %), vážky (33,3 %) a tiež mäkkýše a pavúky (do 30 %). Zo stavovcov sú najviac ohrozené mihule (100 %) a obojživelníky s plazmi (nad 40 %). Medzi najlepšie preskúmané taxóny patria vtáky, tieto slúžia ako indikátory stavu biodiverzity a biologického zdravia ekosystémov, ktoré obývajú. Ohrozená z nich je skoro jedna štvrtina (24,2 %).

Významným negatívnym faktorom pre zachovanie biodiverzity a genofondu je aj šírenie invázných druhov organizmov. Podľa daného dokumentu sa trend výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín naďalej zhoršuje. Populácie invázných nepôvodných druhov sa rozširujú, nakoľko aktivity na ich elimináciu sú nedostatočné a predovšetkým nie sú vykonávané celoplošne a systematicky. V roku 2021 bolo zmapovaných 565 lokalít, v rámci ktorých boli zaznamenané údaje pre 36 druhov invázných nepôvodných rastlín.

Územia s vysokou prírodnou hodnotou (HNV)

Vyčlenenie území s vysokou prírodnou hodnotou (HNV) vychádza z usmernení EK pre kategórie HNV v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve (EK, 2009).

Stanovenie poľnohospodárskych území s vysokou prírodnou hodnotou je výsledkom kombinácie výskytu lokalít s vysokou úrovňou biodiverzity (prítomnosť určitých druhov a biotopov) na využívanej poľnohospodárskej pôde s príslušnými poľnohospodárskymi postupmi. Okrem toho sú tieto územia veľkým prínosom pre spoločnosť v oblasti ekonomického rozvoja vidieka, prispievajú k podpore sociálnej štruktúry a k zachovaniu krajinného rázu na Slovensku. Ich prežitie je závislé na optimálnom využívaní. Spoločná definícia (EK, EEA a JRC) stanovuje tri kategórie poľnohospodárskej pôdy ako HNV:

HNV 1: Poľnohospodárska pôda s vysokým podielom poloprírodnej vegetácie (biotopy prírodných a poloprírodných trávnych porastov)

HNV 2: Poľnohospodárska mozaiková krajina s nízkou intenzitou poľnohospodárstva a s prírodnými a štruktúrnymi prvkami (historické štruktúry poľnohospodárskej krajiny)

HNV 3: Poľnohospodárska pôda podporujúca výskyt vzácnych druhov alebo s vysokým podielom európskej alebo svetovej populácie (lokality Natura 2000).

Lesmi s vysokou prírodnou hodnotou sú všetky prírodné lesy a tie poloprírodné lesy v Európe, v prípade ktorých hospodárenie (historické aj súčasné) podporuje vysokú rozmanitosť domácich druhov a biotopov, ako aj tie lesy, v rámci ktorých sa podporuje zachovanie druhov európskeho a/alebo národného a/alebo regionálneho významu. Podľa usmernenia EK bola v SR prijatá nasledovná typológia lesných porastov ako HNV:

HNVL1: Prírodzene sa vyvíjajúce lesy - pralesy (lesy, ktorých zloženie a funkcia sa tvarovali dynamicky bez narušenia prírodných režimov a bez podstatného antropogénneho vplyvu počas dlhého obdobia)

HNVL 2: Poloprírodné lesy - lesy s dlhou históriou spravovania (neplantážne lesy s prirodzenou štruktúrou, zložením, ktoré sú alebo boli upravené antropogénnymi činnosťami). Rozlohy jednotlivých typov HNV zohľadňuje Tab.3.

HNVL 2: Poloprírodné lesy - lesy s dlhou históriou spravovania (neplantážne lesy s prirodzenou štruktúrou, zložením, ktoré sú alebo boli upravené antropogénnymi činnosťami). Rozlohy jednotlivých typov HNV zohľadňuje Tab.3.

Tab. 3 Rozlohy jednotlivých typov HNV (V rámci poľnohospodárskych HNV sú uvedené výmery LPIS)

HNV na poľnohospodárskej pôde

HNV 1 - Poľnohospodárska pôda s vysokým podielom poloprírodnej vegetácie

Typ	Názov	Výmera LPIS (ha) (2023)
A	Teplo a suchomilné trávne porasty	8 884
B	Mezofilné trávne porasty	159614
C	Horské kosné lúky	2909
D	Vlhkomilné porasty nižších polôh	9017
E	Nížinné aluviálne lúky	2248
F	Vlhkomilné porasty vyšších polôh	4391
G	Vysokohorské trávne porasty	2141

HNV 2 - Poľnohospodárska mozaiková krajina s nízkou intenzitou poľnohospodárstva a s prírodnými a štruktúrnymi prvkami

Typ	Názov	Výmera LPIS (ha) (2021)*
I.	Územia rozptýleného osídlenia	13 085
II.	Vinohradnícke územia	3 006
III.	Oráčinovo-lúčno-pasienkovo-sadové územia	974
IV.	Oráčinovo-lúčno-pasienkové územia	9 687

HNV 3 - Poľnohospodárska pôda podporujúca výskyt vzácných druhov alebo s vysokým podielom európskej alebo svetovej populácie

Názov	Výmera LPIS (ha) (2023)
CHVÚ – chránené vtáčie územia	1310288
ÚEV – územia európskeho významu	626666

HNV na lesnej pôde

	Výmera (ha) (2021)
HNVL 1 - Prírodzene sa vyvíjajúce lesy - pralesy	10486
HNVL 2 - Poloprírodné lesy - lesy s dlhou históriou spravovania	1 911 512

Zdroj: NLC, 2023

* nie je legislatívne ukotvené

Prejavy klimatickej zmeny

K prejavom klimatickej zmeny patrí neustále zvyšovanie priemernej ročnej teploty, výrazná premenlivosť počasia, víchrice, sucho či extrémne lokálne zrážky. Intenzita týchto javov je čoraz vyššia a naopak ich predikcia je nízka. Krízové situácie vznikajúce z nepredvídateľných udalostí majú dopad nielen na zložky životného prostredia, ale aj priamo na občanov.

Priemerná ročná teplota vzduchu na Slovensku vzrástla v priebehu 20. storočia o 1°C, priemerný ročný úhrn zrážok sa znížil o 15% na juhu a o 5% na severe územia. Rok 2021 bol nadnormálne teplý, rovnako ako posledné roky. Poklesla relatívna vlhkosť vzduchu a skrátil sa čas trvania snehovej pokrývky. Suché podmienky sa vyskytujú čoraz častejšie a trvajú dlhšiu dobu. Extrémne suché podmienky sa vyskytli už aj na severe SR (MŽP SR, 2021).

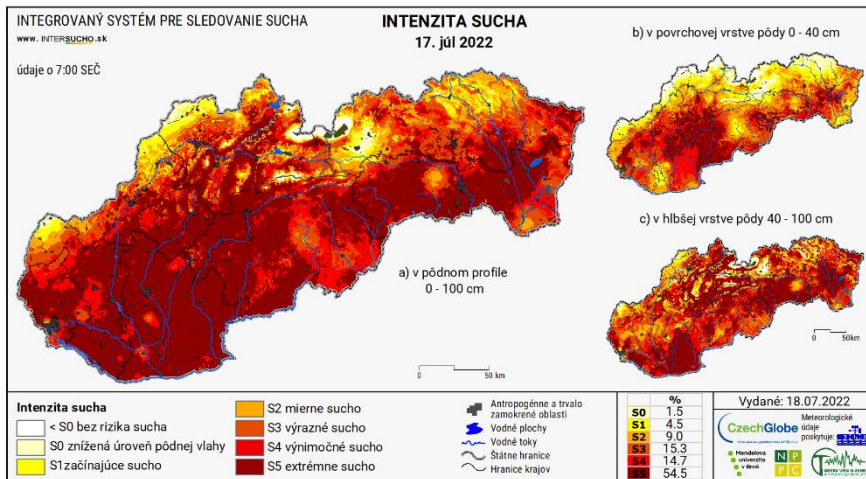
Celkové výdavky a škody spôsobené povodňami zaznamenali v porovnaní rokov 2005 a 2021 pokles o 41,3 %. Počet osôb zasiahnutých povodňami do roku 2021 predstavoval viac ako 80 tisíc, usmrtených bolo 7 osôb. Celkové výdavky a škody spôsobené povodňami v roku 2021 boli vyčíslené na 16,98 mil. eur, z toho škody dosiahli hodnotu 8,83 mil. eur, usmrtená bola jedna osoba (MŽP SR, 2021).

Klimatická zmena a poľnohospodárstvo

Kritickými následkami klimatickej zmeny pre poľnohospodárstvo SR môže byť nedostatok vody a výkyvy počasia, privalové dažde a dlho trvajúce periódy sucha. Najodolnejšími pôdami voči klimatickej zmene budú predovšetkým najkvalitnejšie a najúrodnejšie pôdy, černoze, čiernice a hnedozeme. Dlhé periódy sucha zvýšia tlak na zavlažovanie ornej pôdy, čo zvýši nápor na riečne ekosystémy a na zásoby podzemných vôd. Zvyšovanie priemernej teploty vzduchu uľahčuje tiež šírenie patogénov rastlín, prezimovanie poľnohospodárskych škodcov, čo môže zvýšiť tlak na chemizáciu (SHMÚ, 2023c). Klimatická zmena sa v podmienkach Slovenska bude premietiť hlavne do zmeny teplotnej a vlhovej zabezpečenia rastlinnej výroby, zmeny fenologických pomerov, zmeny fyzikálnych a chemických vlastností pôd, zmeny podmienok prezimovania a zmeny vo výskyte chorôb, škodcov a burín (Špánik, Šiška et al., 2004; Šiška, Takáč, 2008).

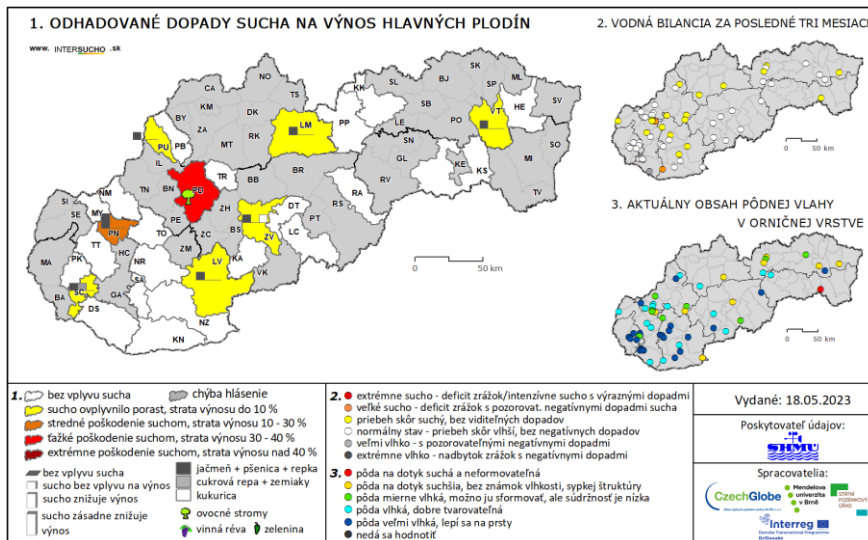
Poľnohospodársku produkciu výrazne ovplyvňuje sucho. V roku 2021 v SR sucho najviac zasiahlo severné a stredné Slovensko, a to v júni a júli. V priebehu leta sa extrémne sucho rozšírilo aj do oblasti Oravy, Kysúc a Horného Považia. Najväčšiu rozlohu zaberalo extrémne sucho ku dňu 11.7.2021, a to 3,5 % celkovej plochy Slovenska (MŽP SR, 2021).

V roku 2022 bola intenzita sucha najvyššia v júli (Obr. 8), kedy extrémne sucho postihlo väčšinu územia SR. V auguste 2022 sucho zasiahlo najviac severovýchod krajiny (Portál Intersucho, 2023).

Obr. 8 Intenzita sucha 17. júla 2022 (Zdroj: Portál Intersucho, 2023)

Nárast priemernej teploty vzduchu môže predĺžiť vegetačné obdobie v oblastiach s relatívne chladnou jarou a jeseňou, nepriaznivo ovplyvniť úrody v oblastiach, kde už letné horúčavy limitujú produkciu (Obr. 9), zvýšiť intenzitu výparu z pôdy a zvýšiť možnosť výskytu silného sucha (IPCC, 2007).

Obr. 9 Odhadované dopad sucha na výnos hlavných plodín zo dňa 18.5.2023 (Zdroj: Portál Intersucho, 2023)

Zvýšené teploty a atmosférické zrážky môžu podporiť rast úrod v jednej oblasti, ale môžu tiež vytvoriť zóny sucha a zvýšiť riziko erózie na inom mieste. Pôda môže aj absorbovať CO₂ z atmosféry (sekvestrácia uhlíka) a tak zmierniť globálne otepľovanie, ale zvýšené teploty môžu podporiť aj rozklad biomasy a tak zvýšiť emisie CO₂, oxidu dusného a metánu.

Syntéza ohrozenia kvality prírodných zdrojov

Kvalita prírodných zdrojov je ohrozená nasledujúcimi faktormi:

- Zastarané technológie v dôsledku nedostatok investícií do modernizácie prevádzok;
- Riziko závažných priemyselných havárií ako následok nedodržovania preventívnych opatrení pri výrobe a uskladnení nebezpečných látok;
- Nedostatočná likvidácia odpadov z poľnohospodárstva, najmä nebezpečných látok;
- Nedostatočná úroveň zhodnocovania biologicky rozložiteľného, prevažne komunálneho, odpadu;
- Rastúca spotreba plastov a nedostatočná úroveň zhodnocovania plastového odpadu, najmä odpadu so zmiešanými druhmi plastov;
- Mimoriadne udalosti prevažne z dopravy a prepravy nebezpečných znečisťujúcich látok, z úniku odpadových vôd, hospodárskych hnojív, silážnych štiav a ostatných znečisťujúcich látok spôsobujúce ohrozenie kvality vôd;
- Nedostatočné financovanie aktivít zameraných na implementáciu Rámcovej smernice o vodách;
- Zastarané technológie a malý podiel odpadových vôd využívaných pre poľnohospodárske účely;
- Nevhodný manažment krajiny spôsobujúci znižovanie schopnosti krajiny zadržiavať vodu;
- Nedostatok finančných prostriedkov na rekonštrukciu starých vodovodných a kanalizačných systémov ovplyvňujúci kvalitu vodných zdrojov a vodných tokov ako recipientov;
- Pretrvávajúci priemerný až zlý ekologický stav vodných útvarov – viac ako polovica vodných útvarov Slovenska neplní cieľ dosiahnuť dobrý stav vôd, vyplývajúci z Rámcovej smernice EÚ o vode;
- Intenzívne poľnohospodárstvo ohrozuje vody v zraniteľných oblastiach;
- Urbanizácia, neregulovaný rast suburbánnych oblastí a priemyselných parkov do vodohospodársky chránených území a území s pôdou vyššej bonity, ohrozujú vodné a pôdne zdroje;
- Aplikácia nevhodných systémov hospodárenia na pôde spôsobujúca postupnú degradáciu pôd (erózia, zhutnenie, deficit živín, strata humusu a mikrobiálnej aktivity, kontaminácia, acidifikácia a pod.). Škody spôsobené degradáciou možno odhadnúť na niekoľko stoviek mil. EUR ročne;
- Chemická degradácia pôd v dôsledku acidifikácie;
- Znižovanie obsahu organického uhlíka a schopnosti sekvestrácie uhlíka v pôdach, znižovanie pôdnej úrodnosti;
- Pretrvávajúce riziko kontaminácie pôdneho prostredia sústavnou aplikáciou čistiarenských kalov, alebo digestátu;
- Rozdrobenosť pozemkového vlastníctva, sťažuje prevenciu a sanáciu úniku nebezpečných látok do pôdy, vody, ovzdušia a prírodných ekosystémov. Predstavuje tiež prekážku pre ekologicky optimálne plánovanie a manažment využívania najmä poľnohospodárskej a lesnej pôdy;

- Záplavy spôsobujúce znečistenie pôdy nebezpečnými látkami uniknutými z areálov ich pôvodného uskladnenia, odnos humusovej vrstvy, odnos substrátu z viacerých pôdných horizontov a pod.;
- Kalamitný výskyt škodcov, veterných polomov, požiarov a pod., poškodzujú lesné ekosystémy a vplývajú na ich dlhodobý zlý zdravotný stav;
- Častejšie a intenzívnejšie extrémne počasia spôsobené klimatickou zmenou, nevhodný spôsob obnovy lesa;
- Pokles absorpčného potenciálu lesnej pôdy u poškodených alebo vyrúbaných lesov, čo spôsobuje oslabenie vodohospodárskej funkcie lesov;
- Pretrvávajúce až narastajúce strety záujmov medzi ekonomickým využitím lesných ekosystémov a plnením ich mimoprodukčných funkcií, hlavne medzi ochranou biodiverzity a ochranou vodných zdrojov. Absencia adekvátnych osobitných spôsobov obhospodarovania ochranných lesov s preferenciou ich ochrannej funkcie.

Počet a štruktúra obyvateľov

K 31.12. 2022 žilo v SR 5 428 792 obyvateľov, z čoho bolo 2 657 903 mužov a 2 776 809 žien. V roku 2022 sa v Slovenskej republike narodilo 52 668 živých detí a zomrelo 59 583 osôb. Prirodzený úbytok obyvateľstva tak predstavoval 6 915 osôb. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 995 osôb (pristáhovalo sa 5 463 a vystáhovalo sa 4 468 osôb). Celkový úbytok obyvateľstva Slovenska za rok 2022 bol 5 920 osôb. V roku 2022 bol priemerný vek obyvateľov 41,62 roku. V produktívnom veku bolo 66,06 % obyvateľov, v predproduktívnom veku 16,09 % a v poproduktívnom veku 17,85 % obyvateľov. Populácia Slovenska postupne starne v dôsledku poklesu pôrodnosti a v dôsledku zvyšovania strednej dĺžky života. Stredná dĺžka života pri narodení mala v roku 2021 u mužov hodnotu 71,16 roka a u žien 78,13 roka (ŠÚ SR, 2023).

V mestách žije približne 53 % obyvateľov a na vidieku 47 %. Podľa štátnej príslušnosti žije na Slovensku 98,87 % ľudí so slovenskou štátnou príslušnosťou, 1,07 % cudzincov a 0,05 % s nezistenou štátnou príslušnosťou. Slobodných je 44,39 % obyvateľov, v manželstve žije 40,05 %, rozvedených je 8,16 % a ovdovených je 7,04 % obyvateľov. Rodinný stav neuviedlo 0,37 % obyvateľov. Zamestnaných je takmer 40 % obyvateľov v produktívnom veku a 5,68 % sú pracujúci dôchodcovia. 0,37 % obyvateľov čerpá materskú dovolenku a 0,96 % rodičovskú dovolenku. Nezamestnaní predstavujú 4,25 % populácie a 5,62 % sú osoby v domácnosti. Zo školopovinných osôb je 9,29 % žiakov základnej školy, 3,24 % žiakov strednej školy a 1,78 % študentov vysokej školy. Dôchodcov je 19,39 % a 7,14 % sú deti predškolského veku. Pri 2,12 % ekonomická aktivita zistená nebola (SODB, 2021).

Obyvateľstvo SR podľa pohlaví

K 31.12. 2022 žilo v SR 5 428 782 obyvateľov, z čoho bolo 2 657 903 mužov a 2 776 809 žien. Politická participácia žien na národnej úrovni v roku 2022 dosahovala úroveň 21,3 % a v regionálnych zastupiteľstvách dosiahla úroveň 17,2 %. Podiel žien v riadiacich funkciách v roku 2021 predstavoval 2,2 % (ŠÚ SR, 2023).

Obyvateľstvo SR podľa vzdelania

V roku 2021 bolo Bez ukončeného vzdelania (11,44 %) 623 199 obyvateľov, základné vzdelanie malo 924 608 (16,97 %), stredné bez maturity 1 047 353 (19,22 %), stredné

s maturitou 1 343 972 (24,66 %), vyššie odborné vzdelanie 267 701 (4,91 %) a vysokoškolské 1 001 446 (18,38 %) obyvateľov. Pri 226 004 (4,15 %) obyvateľoch úroveň vzdelania zistená nebola (SODB 2021).

Zásobovanie obyvateľov pitnou vodou

V roku 2021 bolo 67 % domov zásobovaných z verejnej siete, 15,84 % malo vlastný zdroj vody, 10,23 % domov malo vodovodnú prípojku z verejnej siete mimo domu a 1,5 % malo vlastný zdroj vody mimo domu. Pri 1,78 % domov nie je známy typ vodovodnej prípojky SODB 2021). Počet obyvateľov pripojených na verejné vodovody sa medzi rokmi 2005 a 2021 zvýšil o 4,8 %. Vodou z verejných vodovodov bolo v roku 2021 zásobovaných 90,15 % obyvateľov SR.

V roku 2021 dosiahol podiel počtu obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov 90,15 % (4 912 940) z celkového počtu obyvateľov SR. Počet obcí zásobovaných vodou z verejných vodovodov tvoril 84,53 % (2 443). Pre účely pitnej vody sa vyrobilo 296 mil. m³ (nárast o 4 mil. m³ oproti roku 2020), ale špecifická spotreba vody v domácnostiach mierne klesla na hodnotu 80,73 l.obyv⁻¹.deň⁻¹. Straty vody v potrubnej sieti predstavovali 25,3 %.

Kvalita pitnej vody distribuovaná verejnými vodovodmi je dlhodobo vo veľmi vysokej kvalite. Hygienickým limitom vyhovovalo 99,74 % analýz pitnej vody (MŽP SR, 2021).

Zdravie obyvateľstva

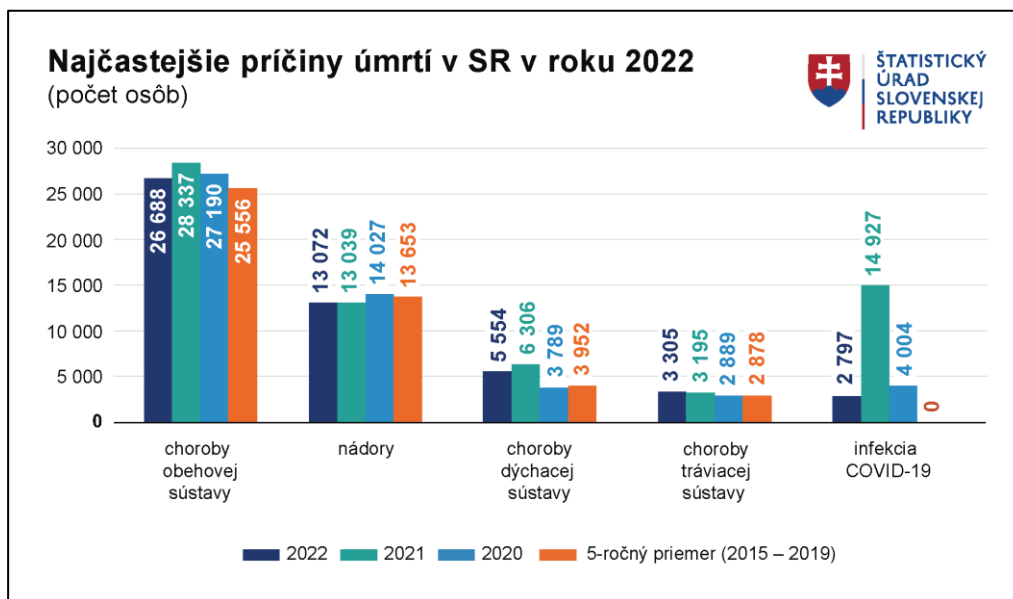
V roku 2021 dosahovala úhrada za zdravotnú starostlivosť vyplatená zo zdravotného poistenia výšku 5 357 676 000 €. Spotrebovalo sa 159,6 miliónov balení liekov (údaje za rok 2021), pričom priemerná cena za 1 balenie bola vo výške 12,33 € (ŠÚ SR, 2023).

Zdravotný stav obyvateľstva a úmrtnosť ovplyvňuje celý rad faktorov: genetické faktory (cca 10 %), úroveň zdravotnej starostlivosti (cca 20 %), životné prostredie (cca 20 %) a životný štýl (cca 50 %). Zdravé roky života v absolútnej hodnote pri narodení mali v SR v roku 2019 hodnotu u mužov 56 a u žien 56,3 roka- pričom priemer v EÚ bol u mužov 73,5 a u žien 77 rokov.

Medzi najčastejšiu príčinu úmrtí v SR patria dlhodobo ochorenia obehovej sústavy. Druhé v poradí sú onkologické ochorenia okrem roku 2021, kedy bol druhou najčastejšou príčinou úmrtí COVID-19 (Obr. 10).

Počet ľudí s nadváhou a obezitou má mierne stúpajúci trend. S obezitou žije v súčasnosti vyše 17 % dospelých obyvateľov Slovenska. 60 % Slovákov a 70 % Sloveniek má nadváhu alebo obezitu. Každý štvrtý Slováčok a Slovenka od 18 do 64 rokov má obezitu (BMI nad 30 kg/m²). Najťažší stupeň obezity (BMI nad 40 kg/m²) má 1 % obyvateľov, čo je asi 33-tisíc ľudí (EAS, 2023).

Slovensko vykazuje vysoké miery úmrtnosti z príčin, ktorým sa dalo predísť a ktoré sa dali liečiť. Len 1 % výdavkov na zdravotníctvo je na Slovensku pridelených na prevenciu v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 3 %. Investovanie do prevencie by mohlo pomôcť zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva a znížiť rozdiely v oblasti zdravia.

Obr. 10 Najčastejšie príčiny úmrtí v SR v roku 2022 (Zdroj: ŠÚ SR, 2023)

Kvalita života a zdravie obyvateľstva

V roku 2022 bolo s kvalitou života spokojných 22 % obyvateľov, 55,1 % považovalo kvalitu svojho života za priemernú a 22,9 % za nízku (ŠÚ SR, 2023).

Index ľudského rozvoja Slovenska (Human Development Index, HDI, 2021) v roku 2021 dosiahol hodnotu 0,848 – veľmi vysoký, čím sa Slovensko zaradilo na 45. miesto zo 189 hodnotených krajín.

So svojou finančnou situáciou bolo v roku 2022 nespokojných 47,7 % obyvateľov, 42,5 % ju považovalo za priemernú a 9,8 % obyvateľov bolo spokojných. Chudobou bolo v roku 2021 ohrozených 17,6 % obyvateľov SR. Príjmová chudoba dosiahla úroveň 12,3 %, pričom najvyšší podiel mali Prešovský (19,2 %) a Banskobystrický (19,1 %) kraj. Materiálnou depriváciou aspoň v troch položkách bolo v roku 2020 zasiahnutých 12,6 % obyvateľstva. V roku 2020 bývalo v obydliach so zatekajúcou strechou, vlhkými múrmi a pod. 4,9 % obyvateľov SR. Rôznym environmentálnym problémom a znečisteniu čelilo 9,5 % domácností (ŠÚ SR, 2023). Najviac postihnuté nevyhovujúcimi životnými podmienkami sú marginalizované komunity, ktoré nemajú prístup k pitnej vode či kanalizácii a kúria tuhými palivami. Týchto komunít sa vo veľkej miere týka aj vysoká miera chorobnosti.

Počet trestných činov postupne klesá, v roku 2003 bolo evidovaných 111 893 trestných činov, v roku 2021 to bolo už len 50 915 (ŠÚ SR, 2023).

Na kvalitu života a zdravie obyvateľstva významne vplýva aj stav životného prostredia. Výrazný vplyv na zdravie obyvateľov má znečistenie ovzdušia, najmä v sídlach. Prejavom sú ekonomické straty, skracovanie života, zvyšovanie nákladov na zdravotníctvo a znižovanie produktivity prostredníctvom zvýšeného počtu dní pracovnej neschopnosti. Najvýraznejší vplyv na zdravie obyvateľstva majú prachové častice, oxid dusičitý a prízemný ozón (EEA,2022).

Energetická chudoba

V prípade pomenovania pojmu energetická chudoba zatiaľ neexistuje jednotná metodika ani definícia. Z toho vyplýva, že nie je jednoznačná metodika na vyčíslenie počtu domácností, ktorých sa týka. Takisto je obtiažne nastavenie adekvátnych opatrení, ktoré by energeticky najzraniteľnejším dokázali pomôcť.

Energetická chudoba sa zjednodušene vysvetľuje výrazom „heat or eat“ (v preklade „vykurovať alebo jesť“). Ide o neželaný stav, kedy ohrozené domácnosti čelia výberu medzi energiou a jedlom.

Energetická chudoba je definovaná aj ako vynakladanie viac než 10 % príjmu na udržanie teplého domova, pričom výdavky na elektrinu tvoria 3,7 %, výdavky na plyn 3,3 % a na teplo odchádza ďalších 2,8 %. Ide o najvyšší podiel v rámci krajín EÚ.

K dispozícii je niekoľko ukazovateľov, vďaka ktorým vieme určiť, ktorých obyvateľov sa energetická chudoba najviac týka. Podľa EU SILC 2020 (ŠÚ SR, 2021), ktoré zverejňuje Štatistický úrad SR a Eurostat, jednou z možností sú štyri ukazovatele, a to:

- miera preťaženia nákladmi na bývanie (vyššie ako 40 % príjmov),
- nedoplatky na účtoch za energiu,
- neschopnosť zabezpečiť primerané teplo,
- život v obydli so zatekajúcou strechou či vlhkými stenami.

Energeticky chudobnými sa môžu stať domácnosti, ktorých výdavky na bývanie sú vyššie ako 40 % disponibilných príjmov. V takom prípade hovoríme o stave, kedy sú domácnosti „preťažené nákladmi na bývanie“.

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „ÚRSO“) vypracoval podľa § 9 ods. 3 písm. f) 8 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej 9 len „zákon o regulácii“) koncepciu na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky 10 energetickej chudoby (ďalej len „koncepcia“)(uznesenie vlády SR č.40 z 25. januára 2023). Schválený návrh koncepcie na ochranu domácností ohrozených energetickou chudobou je súborom odporúčaní na systémové opatrenia minimálne v strednodobom horizonte, s cieľom zvýšiť mieru dlhodobej udržateľnej dostupnosti energií a pitnej vody pre sociálne zraniteľné domácnosti v Slovenskej republike.

Domácnosť je podľa návrhu koncepcie ohrozená energetickou chudobou vtedy, ak jej po odpočítaní celkových nákladov na energiu a vodu od celkového disponibilného príjmu zostanú finančné zdroje v určenej výške, napríklad v porovnaní voči hodnote životného minima. Okrem toho je možné pri posudzovaní celkových nákladov domácnosti na energiu a dodávku pitnej vody zohľadniť aj hodnotu základného energetického štandardu. To by pomohlo vylúčiť domácnosti, ktoré by síce vynakladali na energiu a vodu významný podiel príjmov, ale objektívne nie sú ohrozené príjmovou chudobou.

Pokiaľ by sa určila hodnota zostatkových disponibilných finančných zdrojov vo výške 1,5-násobku životného minima, v takomto prípade by bolo možné podľa modelového príkladu ÚRSO za ohrozených energetickou chudobou označiť približne 24 percent domácností na Slovensku.

Zraniteľná domácnosť

Vláda schválila definíciu zraniteľnej domácnosti v súvislosti so zvýšenými cenami energií (číslo uznesenia 217/2023 z 12. mája 2023). Tento krok je potrebný na poskytovanie štátnej pomoci pri úhrade zvýšených výdavkov na energie.

Zvýšené náklady na spotrebu energií má takýmto domácnostiam štát pokryť tak, že bude dodávateľom energií kompenzovať rozdiel medzi trhovou hodnotou energií a limitom určeným vládou.

Ak domácnosť tvorí jedna dospelá osoba, zraniteľnou domácnosťou je vtedy, ak má čistý mesačný príjem do 1 061 eur. Ak je však takouto osobou starobný dôchodca alebo osoba dlhodobo neschopná pracovať zo zdravotných dôvodov, ako zraniteľná osoba môže mať čistý príjem do 1 142 eur. V prípade domácnosti, ktorú tvorí jedna dospelá osoba a jedno nezaopatrené dieťa do 14 rokov, hranica čistého príjmu dosahuje 1 484,60 eura. Zraniteľnou domácnosťou s jednou dospelou osobou a dvomi nezaopatrenými deťmi do 14 rokov je tá domácnosť, ktorej čistý príjem nepresahuje 1 827,20 eura.

Domácnosť s dvomi dospelými osobami, ktoré nie sú starobnými penzistami, ani nie sú dlhodobo neschopné pracovať zo zdravotných dôvodov, môže mať čistý mesačný príjem do 1 591,50 eura. Ak je však aspoň jedna dospelá osoba starobným dôchodcom alebo dlhodobo nemôže pracovať zo zdravotných dôvodov, ako zraniteľná domácnosť môže mať čistý príjem do 1 713 eur. Domácnosť s dvomi dospelými osobami a jedným nezaopatreným dieťaťom do 14 rokov sa považuje za zraniteľnú, ak jej čistý mesačný príjem nepresiahne 2 055,60 eura. Aby bola považovaná za zraniteľnú domácnosť s dvoma dospelými a dvoma deťmi mladšími než 14 rokov je zraniteľnou domácnosťou vtedy, ak jej čistý súčasný príjem je najviac 2 398,20 eura.

Jednočlenná domácnosť s jednou dospelou osobou je považovaná za zraniteľnú napríklad v odvetviach stavebníctva, veľkoobchodu a maloobchodu, ako aj v zdravotníctve a sociálnej pomoci. Vo vysokopríjmových odvetviach, ako sú napríklad informácie a komunikácia, alebo finančné a poisťovacie činnosti, sa jednočlenná domácnosť s príjmom z priemernej mzdy v odvetví za zraniteľnú považovať nebude, keďže jej čistý mesačný príjem presiahne hranicu čistého mesačného príjmu stanovenú pre zraniteľnú domácnosť.

III.2. Informácia vo vzťahu k environmentálne obzvlášť dôležitým oblastiam, akými sú navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, európska sústava chránených území (NATURA 2000), chránené vodohospodárske oblasti a pod.

NATURA 2000 je sústava chránených území členských krajín Európskej únie, jej hlavným cieľom je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii. Má zabezpečiť priaznivý stav populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov, čo však nevyklučuje hospodárske aktivity v územiach, pokiaľ tento priaznivý stav tieto aktivity nenarušujú.

Základom pre vytvorenie sústavy NATURA 2000 je implementácia dvoch základných smerníc, ktoré tvoria základ ochrany prírody v EÚ:

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Smernica o vtákoch – Birds Directive);
- Smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (Smernica o biotopoch – Habitats Directive).

Sieť sústavy NATURA 2000 predstavuje súvislú európsku ekologickú sieť chránených území na ochranu prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín významných pre ES, ktorú tvoria 2 typy území:

- Osobitne chránené územia (Special Protection Areas, SPA) – vyhlasované na základe smernice o vtákoch – v národnej legislatíve uvedené ako chránené vtáčie územia;
- Osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) – vyhlasované na základe smernice o biotopoch – v národnej legislatíve uvedené ako územia európskeho významu.

V zmysle implementácie princípov európskej politiky pri ochrane biodiverzity a ekosystémov sa na Slovensku uskutočňuje úplná realizácia sústavy chránených území NATURA 2000. Z právneho hľadiska ide o proces implementácie vyššie uvedených právnych noriem EÚ. Cieľom súvislej európskej sústavy chránených území (NATURA 2000) je zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a ochranu prírodných biotopov, zachovať priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu ako prírodného dedičstva.

Chránené vtáčie územia

Biotopy sťahovavých druhov vtákov, najmä oblasti ich hniezdenia, preperovania, zimovania, ako aj miesta odpočinku na ich migračných trasách a biotopy druhov vtákov európskeho významu boli za účelom zabezpečenia ich prežitia a rozmnožovania v zmysle § 26 Zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov vyhlásené za chránené vtáčie územia.

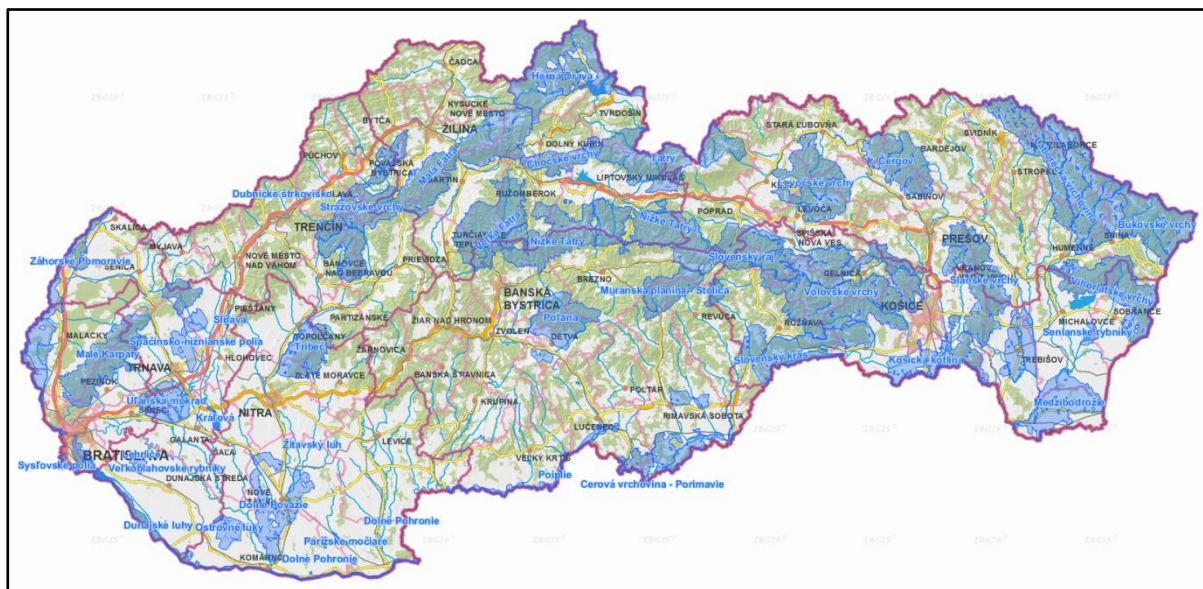
Pri posudzovaní vplyvov akejkoľvek činnosti na životné prostredie, pri povoľovaní tejto činnosti, ako aj pri inej činnosti sa chránené vtáčie územie zaradené do schváleného zoznamu vtáčích území považuje odo dňa schválenia tohto zoznamu za chránené územie vyhlásené podľa Zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. V chránenom vtáčom území sa zakazuje vykonávať činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet jeho ochrany.

V zmysle Smernice o vtákoch 79/409/EHS bol na Slovensku spracovaný Národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území (CHVÚ), ktorý bol schválený Uznesením vlády SR č. 636 zo dňa 9. júla 2003. V nasledovnom období v zmysle aktualizovaného znenia Smernice o vtákoch 2009/147/ES bol návrh upravovaný a dopĺňaný a tieto zmeny potom boli schválené Uznesením vlády SR k zmene a doplneniu Národného zoznamu navrhovaných chránených vtáčích území č. 345 zo dňa 25. mája 2010. V súčasnosti je na území Slovenska pre ochranu 81 druhov vtákov vyhlásených 41 CHVÚ (Obr. 11). Každé územie je vyhlásené samostatnou vyhláškou. Všeobecné záväzné právne predpisy, ktorými boli vyhlásené jednotlivé CHVÚ sú

uvrejené na <http://www.sopsr.sk/natura/> alebo <https://www.minzp.sk/natura2000/chránene-vtacie-uzemia/>.

Celková výmera chránených vtáčích území zaberá 1 284 806,089 ha (ŠOP SR, 2023b), čo predstavuje 26,20 % územia Slovenska, resp. výmera chránených vtáčích území je 1 310 040,892 ha (podľa údajov ŠOP SR, 2023a) čo predstavuje 26,72 % územia Slovenska. Prekrytie so súčasnou sieťou chránených území predstavuje viac ako 55 %.

Pre jednotlivé CHVÚ sa spracovávajú programy starostlivosti. Programy starostlivosti o CHVÚ sú dokumentáciou ochrany prírody podľa § 54 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, ktorá sa spracúva spravidla pre obdobie 30 rokov. Programy starostlivosti obsahujú základné údaje o CHVÚ, hodnotenie stavu druhov vtáctva, pre ktoré bolo dané CHVÚ vyhlásené, obsahujú ochranné ciele a opatrenia pre tieto druhy. Z celkového počtu 41 CHVÚ schválila vláda Slovenskej republiky do roku 2022 spolu 23 programov starostlivosti o chránené vtáčie územia, ďalšie sú v štádiu prípravy resp. dopracovania (MŽP SR, 2023b).

Obr. 11 Prehľadná mapa chránených vtáčích území v SR (zdroj: ŠOP SR, 2023a)

Územia európskeho významu

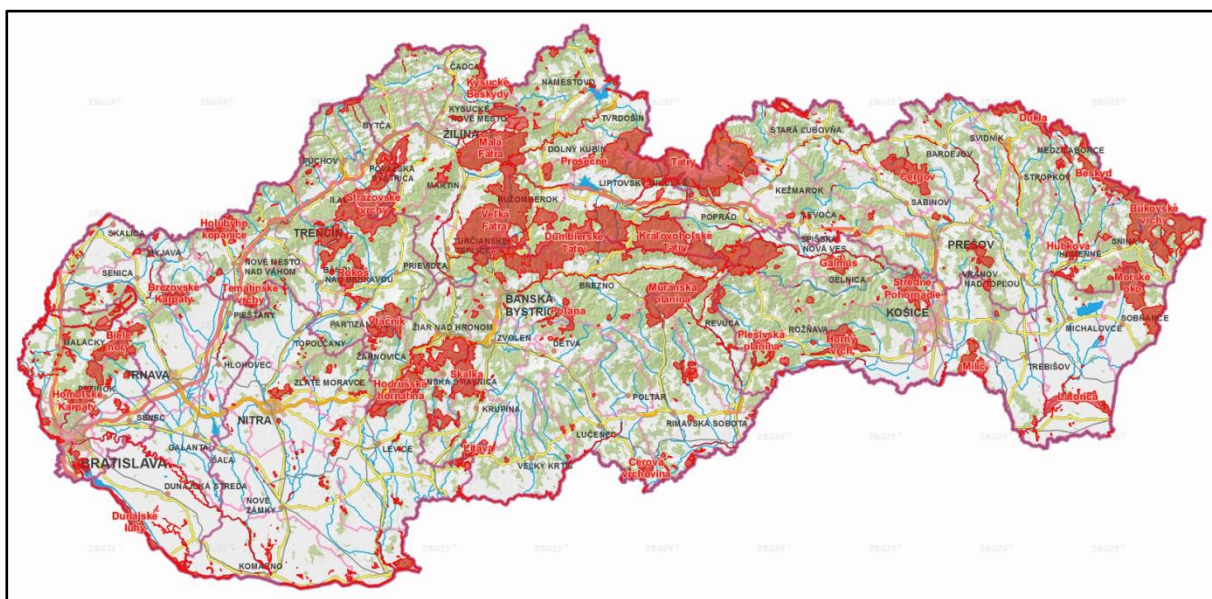
Územím európskeho významu (ÚEV) podľa § 27 Zákona NR SR č. 543 o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov sa rozumie územie v Slovenskej republike tvorené jednou alebo viacerými lokalitami, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu alebo druhy európskeho významu, na ochranu ktorých sa vyhlasujú chránené územia, alebo ktoré sú zaradené v národnom zozname týchto lokalít obstaraným MŽP SR a prerokovaným s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky.

Do národného zoznamu môžu byť zaradené len lokality, pre ktoré bol vypracovaný návrh podľa § 54 ods. 12 písm.b). Národný zoznam prerokúva vláda, ktorá ho po odsúhlasení zasiela Európskej komisii na schválenie. Národný zoznam, ktorý obsahuje názov územia európskeho významu, katastrálne územie, v ktorom sa ÚEV nachádza, výmeru ÚEV, mapu s vyznačenými

hranicami ÚEV na základe jeho geometrického a polohového určenia, určenie kategórie chráneného územia podľa § 17 ods. 1 písm. a) až f) pre ÚEV, stupeň územnej ochrany ÚEV, podrobnosti o jeho územnej ochrane a odôvodnenie jeho ochrany, ustanoví vláda nariadením. Podrobnosťami o územnej ochrane sa určuje najmä územný a časový rozsah uplatňovania zákazov a obmedzení podľa uplatňovaného stupňa ochrany (§ 13 až 16).

Územie európskeho významu uvedené v národnom zozname sa považuje za chránené územie vyhlásené podľa zákona so stupňom ochrany uvedenom v národnom zozname. Pri posudzovaní vplyvov akejkoľvek činnosti na životné prostredie podľa osobitného predpisu, pri povoľovaní tejto činnosti, ako aj inej činnosti podľa zákona o ochrane prírody a krajiny sa postupuje v súlade so stupňom ochrany ÚEV, tak ako vo vyhlásenom chránenom území. Ak sa ÚEV nachádza na chránenom území alebo v jeho ochrannom pásme s druhým až piatym stupňom ochrany, pričom stupeň ochrany na ÚEV a na vyhlásenom chránenom území alebo v jeho ochrannom pásme je rôzny, platia na spoločnom území podmienky ochrany určené neskorším právnym predpisom.

V súčasnosti je na území Slovenska vyhlásených 642 ÚEV (Obr. 12) s celkovou rozlohou 614 721,914 ha, čo je 12,54 % územia SR. Ich prekrytie so súčasnou sieťou chránených území predstavuje viac ako 86 %.

Obr. 12 Prehľadná mapa území európskeho významu v SR (zdroj: ŠOP SR, 2023a)

Európska sústava chránených území Natura 2000

V zmysle Zákona o ochrane prírody a krajiny, § 28 chránené vtáčie územia, chránené územia európskeho významu a zóny chránených území podľa § 27 ods. 9 sú súčasťou európskej sústavy chránených území, ktorej cieľom je zabezpečiť priaznivý stav ochrany biotopov európskeho významu a priaznivý stav ochrany druhov európskeho významu v ich prirodzenom areáli.

Európska sústava chránených území Natura 2000 je koherentná európska ekologická sústava pozostávajúca z lokalít s výskytom biotopov európskeho významu, biotopov druhov

európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov, ktorej cieľom je umožniť zachovať, a ak je to potrebné, obnoviť priaznivý stav týchto biotopov a druhov v ich prirodzenom areáli. Na území Slovenskej republiky európsku sústavu chránených území tvoria chránené vtáčie územia a územia európskeho významu.

Akýkoľvek plán, program alebo projekt, ktorý môže mať pravdepodobne samostatne alebo v kombinácii s iným plánom alebo projektom na územie európskej sústavy chránených území významný vplyv, nemožno podľa zákona o ochrane prírody a krajiny alebo osobitných predpisov schváliť, povoliť alebo odsúhlasiť, ak nebol predmetom primeraného hodnotenia vplyvov na územie európskej sústavy chránených území z hľadiska cieľov jeho ochrany a nebolo preukázané, že nebude mať nepriaznivý vplyv na integritu tohto územia z hľadiska cieľov jeho ochrany. Každý, kto obstaráva alebo zamýšľa uskutočniť plán alebo projekt, je povinný predložiť návrh plánu alebo projektu na posúdenie orgánu ochrany prírody.

Územná ochrana a národná sieť chránených území

Územnou ochranou prírody a krajiny podľa Zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov sa rozumie ochrana prírody a krajiny na území Slovenskej republiky alebo jeho časti. Pre územnú ochranu sa ustanovuje päť stupňov ochrany. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom ochrany zväčšuje (§ 11 až 16 zákona).

Lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu a biotopy národného významu, biotopy druhov európskeho významu, biotopy druhov národného významu a biotopy vtákov vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo prírodné výtvory, možno vyhlásiť za chránené územia. Na tomto základe je na Slovensku vytvorená sieť národných chránených území. Patria sem národné parky, chránené krajinné oblasti (obr. 13) a tzv. maloplošné chránené územia, medzi ktoré patria prírodná rezervácia, národná prírodná rezervácia, prírodná pamiatka, národná prírodná pamiatka, chránený areál, prírodný park, chránený krajinný prvok a obecné chránené územie. Prehľad chránených území v Slovenskej republike uvádzame v tabuľke 4.

Celková výmera národnej sústavy chránených území v Slovenskej republike, klasifikovaných stupňami ochrany (2. až 5. stupeň územnej ochrany, teda veľkoplošné chránené územia a maloplošné chránené územia, ich ochranné pásma vyhlásené alebo stanovené zo zákona, ale bez ochranných pásiem jaskýň a bez obecných chránených území, ktoré stupeň ochrany nemajú) je 1 138 922 ha, čo predstavuje 23,23 % z územia Slovenska. Je tu zohľadnený vzájomný prekryv týchto území národnej sústavy a stupeň ochrany platný podľa posledného predpisu, teda aj po prekrytí národnej sústavy s územiami európskeho významu (Tab. 5).

Podľa Správy o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2021 bolo vyhlásených 76 nových prírodných rezervácií o celkovej výmere 6 462,42 ha za pralesy Slovenska. Koncom roka 2021 schválila NR SR reformu národných parkov, čím sa vykonal prvý krok pri prechode na jednotné riadenie pozemkov vo vlastníctve štátu nachádzajúcich sa v národných parkoch. Národnú sieť chránených území dopĺňa sústava chránených stromov (CHS), ktorú k roku 2021 tvorilo 429 CHS a ich skupín, vrátane stromoradií – chránených objektov (o 8 menej ako predchádzajúci rok), čo predstavovalo 1 200 jedincov stromov (o 45 menej) v rámci 63 taxónov (z toho 31 pôvodných a 32 nepôvodných).

Tab. 4 Prehľad chránených území v Slovenskej republike (stav k 31.12.2022; Zdroj: ŠOP SR, 2022)

Kategória	Počet	Výmera chráneného územia (ha)	Výmera vyhláseného ochranného pásma (OP) (+ OP zo zákona *) (ha)	% z rozlohy SR (aj s OP)
Veľkoplošné chránené územia (VCHÚ)				
Chránená krajinná oblasť (CHKO)	14	522 581	-	10,66
Národný park (NP, OP NP)	9	315 739	253 896	11,62
Spolu VCHÚ	23	838 320	253 896	22,27
Maloplošné chránené územia (MCHÚ)				
Chránený krajinný prvok (CHKP)	1	3	-	0,00
Chránený areál (CHA) (vrátane 1 súkromného)	192	14 923	2 425	0,35
Prírodná rezervácia (PR) (vrátane 3 súkromných)	441	23 337	5 615 (+ 9 387 OP zo zákona)	0,78
Národná prírodná rezervácia (NPR)	189	77 977	1 992 (+ 7 143 OP zo zákona)	1,78
Prírodná pamiatka (PP) (bez jaskýň** a vodopádov*** zo zákona)	271	1 522	465 (+ 3 413 OP zo zákona)	0,11
Národná prírodná pamiatka (NPP)	60	59	3 407 (+ 65 OP zo zákona)	0,07
Obecné chránené územie (OCHÚ)	12	586	-	0,01
Spolu MCHÚ	1 166	118 407	13 904 (+ 20 008 OP zo zákona)	3,11
Veľkoplošné chránené územia (VCHÚ) a maloplošné chránené územia (MCHÚ) SPOLU ****				
Spolu VCHÚ + MCHÚ	1 189	1 140 174 (výmera vrátane OP)		23,25

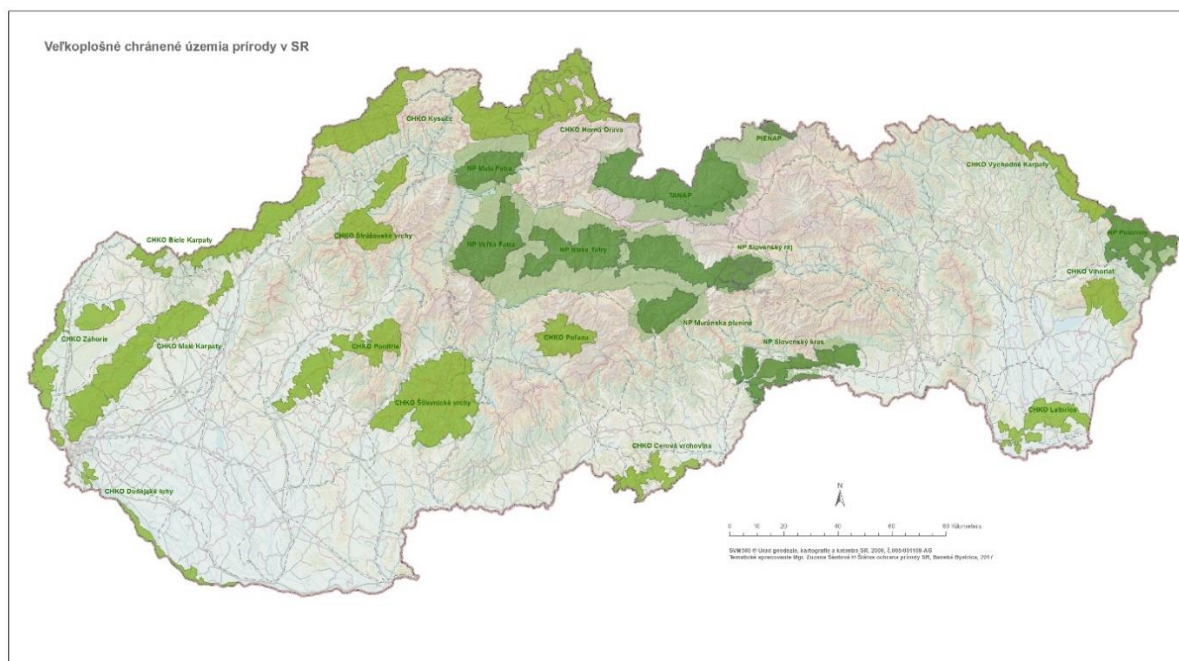
*ochranné pásmo zo zákona – osobitne nevyhlásené, má šírku 60 m alebo 100 m po obvode chráneného územia;
 **jaskyňa zo zákona – osobitne nevyhlásená jaskyňa, spĺňajúca určité parametre, je automaticky prírodná pamiatka;
 ***vodopád zo zákona - osobitne nevyhlásený vodopád, spĺňajúci určité parametre, je automaticky prírodná pamiatka;
 ****po zohľadnení prekryvu VCHÚ a MCHÚ.

Tab. 5 Prehľad chránených území národnej sústavy v Slovenskej republike podľa kategórií a stupňov ochrany (stav k 31.12.2022; Zdroj: ŠOP SR, 2022)

Stupeň ochrany *	Kategória	Výmera (ha)	% z rozlohy SR
1. stupeň	„voľná krajina“ (mimo území národnej sústavy CHÚ)	3 764 578	76,77
2. stupeň	CHKO**, OP NP**, CHA, CHKP, zóny D	731 983	14,93
3. stupeň	NP**, CHA, CHKP, vyhlásené OP MCHÚ, OP MCHÚ zo zákona, zóny C	274 531	5,60
4. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, CHKP, vyhlásené OP MCHÚ, zóny B	32 750	0,67
5. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, CHKP, zóny A	99 658	2,03
2. – 5. stupeň	Chránené územia národnej sústavy klasifikované stupňami ochrany	1 138 922	23,23

*nie sú uvádzané územia, ktoré nemajú stupeň ochrany (ochranné pásmo jaskýň a obecné chránené územia);

** výmera mimo MCHÚ, ktoré sa v nich nachádzajú.

Obr. 13 Prehľadná mapa veľkoplošných chránených území prírody v SR (zdroj: www.sopsr.sk)

Do Medzinárodnej siete CHÚ patrí podľa Správy o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2021 14 Ramsarských lokalít o rozlohe 40 695,8 ha (0,8% rozlohy územia SR), 3 prírodné lokality svetového dedičstva UNESCO (jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu, Dobšinská ľadová jaskyňa, Karpatské bukové pralesy a staré bukové lesy Karpát). K ochrane biodiverzity a genofondu prispieva aj existencia 4 Biosférických rezervácií v rámci Programu OSN „Človek a biosféra“ (Poľana, Tatry, Slovenský kras, Východné Karpaty) s rozlohou 247 248 ha (5% rozlohy územia SR) a územia s Európskym diplomom Rady Európy pre chránené územie - NPR Dobročský prales a NP Poloniny.

Vodohospodársky chránené územia

Na Slovensku sa z hľadiska zabezpečenia ochrany vôd vyčleňujú nasledovné kategórie:

- Chránené vodohospodárske oblasti (CHVO) predstavujú územia, v ktorých sa v dôsledku priaznivých prírodných podmienok vytvárajú prirodzené akumulácie povrchových a podzemných vôd. Na Slovensku zákon 305/2018 Z.z. ustanovuje 10 CHVO: a) Žitného ostrova; b) Strážovských vrchov; c) Beskyd a Javorínov; d) Veľkej Fatry; e) Nízkych Tatier (západná časť a východná časť); f) Horného povodia Ipľa, Rimavice a Slatiny; g) Muránskej planiny; h) Horného povodia rieky Hnilec; i) Slovenského krasu (Plešivská planina a Horný vrch) a j) Vihorlatu. CHVO zaberajú 14,2 % územia SR (6 942 km²). Z celkovej plochy CHVO 44,5 % (3 085,40 km²) pokrýva poľnohospodárska pôda a 47,39 % (3 289,80 km²) pokrývajú lesy. Využiteľné množstvo vody v CHVO predstavuje 39,96 m³.s⁻¹ z toho na podzemné vody pripadá 33,49 m³.s⁻¹.
- Vodohospodársky významné vodné toky sú toky, ktorými prechádza štátna hranica, využívajú sa alebo sa môžu využívať ako vodársky zdroj, majú plavebné využitie, sú významným zdrojom vody pre priemysel alebo poľnohospodárstvo, alebo sú využívané

na iné účely, napr. majú hydroenergetický potenciál, sú vhodné pre život a reprodukciu rýb, prípadne sú vhodné na rekreáciu. Na základe vyhlášky MŽP SR č. 211/2005 Z.z. je na Slovensku zaradených 586 tokov do zoznamu vodohospodársky významných tokov, z toho je 102 vodárenských vodných tokov.

- Vodárenské nádrže slúžia na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou. Na Slovensku je 8 vodárenských nádrží: Bukovec, Hriňová, Klenovec, Málinec, Nová Bystrica, Rozgrund, Starina a Turček.

Na ochranu výdatnosti, kvality a zdravotnej bezpečnosti vody sú v okolí vodárenských zdrojov vyhlásené pásma hygienickej ochrany (PHO). Ochranné pásmo sa určuje na základe vyhlášky MŽP SR č. 29/2005 Z.z. Ochranné pásma vodárenských zdrojov sa podľa § 32 (2) zákona 364/2004 Z.z. členia na ochranné pásmo I. stupňa, ktoré slúži na jeho ochranu v bezprostrednej blízkosti miesta odberu vôd alebo záchytného zariadenia a na ochranné pásmo II. stupňa, ktoré slúži na ochranu vodárenského zdroja pred ohrozením zo vzdialenejších miest. Na zvýšenie ochrany vodárenského zdroja môže orgán štátnej vodnej správy určiť aj ochranné pásmo III. stupňa.

Citlivé a zraniteľné oblasti

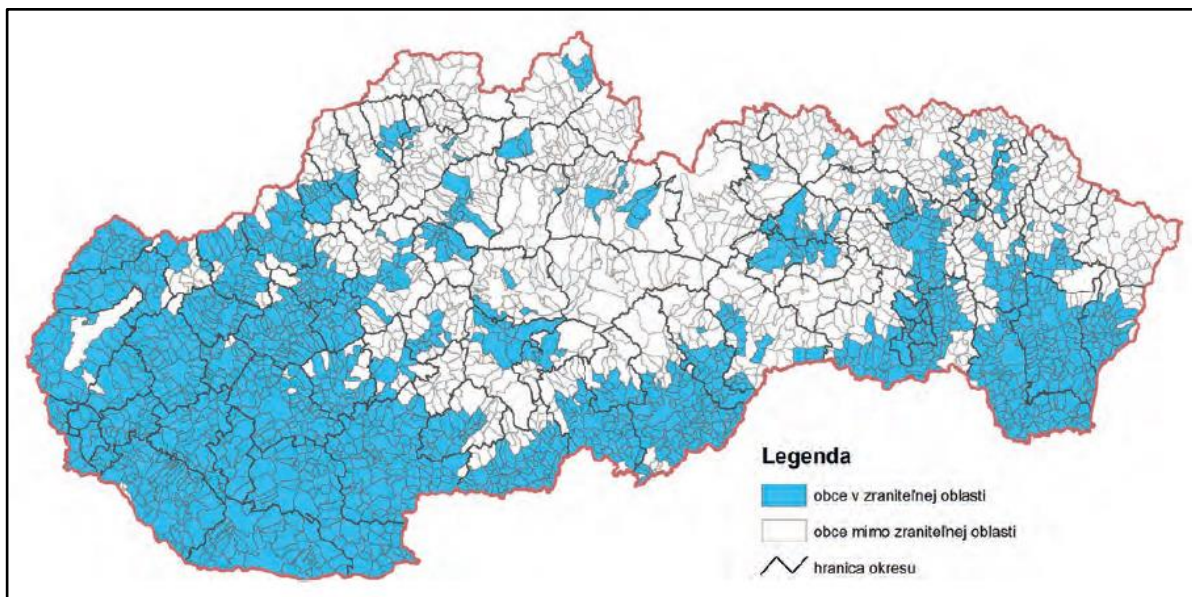
Zákon 364/2004 Z.z. vymedzuje aj pojmy citlivé oblasti a zraniteľné oblasti:

- § 33 (1) Citlivé oblasti sú vodné útvary povrchových vôd: a) v ktorých dochádza alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín podľa § 2 písm. ag) k nežiaducemu stavu kvality vôd; b) ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sú využiteľné ako vodárenské zdroje; c) ktoré si vyžadujú v záujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd.
- § 34 (1) Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹, alebo sa táto hodnota môže v blízkej budúcnosti prekročiť (Obr. 14).

V zraniteľných oblastiach sa na základe súboru pôdných, hydrologických, geografických a ekologických parametrov určili pre každý poľnohospodársky subjekt 3 kategórie obmedzení hospodárenia:

- kategória A – produkčné bloky s najnižším stupňom obmedzenia hospodárenia;
- kategória B – produkčné bloky so stredným stupňom obmedzenia hospodárenia;
- kategória C – produkčné bloky s najvyšším stupňom obmedzenia hospodárenia.

Citlivé a zraniteľné oblasti boli ustanovené nariadením vlády Slovenskej republiky č. 174/2017 Z.z. v súlade so Smernicou Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov (Ú. v. ES L 375, 31.12.1991) v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003 z 29. septembra 2003 (Ú. v. EÚ L 284, 31.10.2003) v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1137/2008 z 22. októbra 2008 (Ú. v. EÚ L 311, 21.11.2008). Aktualizovaný zoznam 1 344 obcí, ktoré reprezentujú zraniteľné oblasti SR, bol legislatívne schválený a je uvedený v prílohe č. 1 nariadenia vlády SR č. 174/2017 Z.z. Plocha poľnohospodárskej pôdy v zraniteľných oblastiach bola 11 891,47 km², čo predstavovalo 61,6 % z rozlohy využívanej poľnohospodárskej pôdy.

Obr. 14 Mapa zraniteľných oblastí Slovenskej republiky (zdroj: MŽP SR, 2023a)

III.3. Charakteristika životného prostredia vrátane zdravia v oblastiach, ktoré budú pravdepodobne významne ovplyvnené

Vplyvy na životné prostredie, ktoré sú uvádzané nižšie, sa vzťahujú výlučne k obsahu **zmeny** OP KŽP (t. j. zmeny strategického dokumentu s celoštátnym dosahom), a teda nie dokumentu ako celku.

Globálnym cieľom OP KŽP je podporiť udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov, zabezpečujúce ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Realizáciou **Zmeny Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 15)** dochádza k zníženiu celkovej miery a rozsahu predpokladaných pozitívnych vplyvov na životné prostredie, a to hlavne v oblastiach intervencií zahrnutých v prioritných osiach a príslušných aktivitách, ktorých charakteristika je uvedená nižšie (*zostručnené z textovej časti Operačného programu Kvalita životného prostredia na obdobie 2014-2020*).

Návrh zmeny OP KŽP bol schválený bodom A.1 uznesenia Monitorovacieho výboru pre Operačný program Kvalita životného prostredia č. 35 zo dňa 30. marca 2023, preto v popise navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15) sú uvádzané údaje (t. j. spresnené údaje o zmenách cieľových hodnôt merateľných ukazovateľov a spresnené znenie prioritnej osi 6) tak, ako boli schválené Monitorovacím výborom pre OP KŽP.

PRIORITNÁ OS 1: UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.1 : Investovanie do sektora odpadového hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.1: Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov

Tab. 6 Spoločné ukazovatele výstupu a špecifické ukazovatele výstupu na úrovni programu, v členení podľa investičnej priority a kategórie regiónu (ak relevantné)

ID	Ukazovateľ výstupu	Merná jednotka	Fond	Kategória regiónu	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj údajov	Frekvencia vykazovania
CO17	Zvýšená kapacita recyklácie odpadu	t/rok	KF	N/A	229 667	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok

Ukazovatele výstupu O0002 Zvýšená kapacita pre triedenie komunálnych odpadov; O0003 Zvýšená kapacita pre zhodnocovanie odpadov; O0004 Vybudovaný jednotný environmentálny monitorovací a informačný systém v odpadovom hospodárstve; O0178 Počet zrealizovaných informačných aktivít sa nemenia.

B. Príprava na opätovné použitie a zhodnocovanie so zameraním na recykláciu nie nebezpečných odpadov vrátane podpory systémov triedeného zberu komunálnych odpadov a podpory predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov

Z dôvodu plnenia záväzkov vyplývajúcich z rámcovej smernice o odpade a v súlade s cieľmi stanovenými smernicou 1999/31/ES je potrebné, aby SR dobudovala infraštruktúru v oblasti zhodnocovania, a to predovšetkým recyklácie nie nebezpečných odpadov a nebezpečných odpadov a zhodnocovania biologicky rozložiteľných odpadov. Preto v rámci uvedenej aktivity bude finančná pomoc smerovaná na: podporu predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov (napríklad podporou domáceho kompostovania a zariadení na anaeróbný rozklad biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu u prevádzkovateľov kuchynských a reštauračných zariadení), výstavbu nových zariadení pre prípravu na opätovné použitie odpadov; podporu triedeného zberu zložiek komunálnych odpadov, vrátane mechanickej úpravy komunálnych odpadov; výstavbu nových zariadení alebo rekonštrukciu existujúcich zariadení na recykláciu nie nebezpečných odpadov, vrátane úpravy odpadov ako súčasť technológie recyklácie (podpora bude zameraná na tie druhy a prúdy odpadov, pre ktoré SR nemá vybudované dostatočné kapacity a ich recyklácia je potrebná z dôvodu plnenia cieľov rámcovej smernice o odpade); výstavbu nových zariadení alebo rekonštrukciu existujúcich zariadení na zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu, vrátane produkcie bioplynu využívaného na kombinovanú výrobu tepla a elektrickej energie (zahŕňajúcu napr. budovanie zariadení na kompostovanie, anaeróbný rozklad); výstavbu nových zariadení alebo rekonštrukciu existujúcich zariadení na opätovné spracovanie nie nebezpečných odpadov na

materiály, ktoré sa majú použiť ako palivo; výstavbu nových zariadení na mechanicko-biologickú úpravu zmesových komunálnych odpadov; zvyšovanie environmentálneho vedomia a podporu informovanosti a propagácie triedeného zberu odpadov pri zdroji a v oblasti zhodnocovania odpadov ako súčasť investičných projektov.

C. Príprava na opätovné použitie a recyklácia nebezpečných odpadov

Z dôvodu chýbajúcej infraštruktúry v zhodnocovaní nebezpečných odpadov, ktorej dôsledkom je stále sa zvyšujúci podiel zneškodnených nebezpečných odpadov, je podpora v rámci operačného programu zameraná tiež na prípravu pre opätovné použitie a recykláciu nebezpečných odpadov. Investičné projekty v oblasti zhodnocovania nebezpečných odpadov budú zároveň podporené informačnými aktivitami.

Preto v rámci uvedenej aktivity bude finančná pomoc smerovaná na: výstavbu nových zariadení pre prípravu na opätovné použitie odpadov; výstavbu nových zariadení a rekonštrukciu existujúcich zariadení na recykláciu nebezpečných odpadov; zvyšovanie environmentálneho vedomia a informovanosti a propagácie prípravy pre opätovné použitie nebezpečných odpadov a v oblasti recyklácie nebezpečných odpadov ako súčasť investičných projektov.

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.2 investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec uvedených požiadaviek

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.1: Zlepšenie odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ

A. Budovanie verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd pre aglomerácie nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ

Z dôvodu plnenia záväzkov SR vyplývajúcich zo Zmluvy o prístupí SR k EÚ a zo záväzkov vyplývajúcich zo smernice 91/271/EHS je potrebné, aby SR dobudovala infraštruktúru v oblasti odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd ako základnej environmentálnej služby.

B. Podpora realizácie infraštruktúry v oblasti odkanalizovania a čistenia odpadových vôd, ktorá prispeje k zlepšeniu kvality vody v chránených vodohospodárskych oblastiach, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový

Požiadavka na redukovanie znečistenia povrchových vôd organického pôvodu a znečistenia povrchových vôd živinami v aglomeráciách pod 2000 EO vyplýva z doplnkových opatrení RSV. Opatrenia na ochranu povrchových vôd a podzemných vôd prirodzene sa vyskytujúcich v chránenej vodohospodárskej oblasti upravuje zákon o chránených vodohospodárskych oblastiach.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.2: Zvýšenie spoľahlivosti úpravy vody odoberanej z veľkokapacitných zdrojov povrchových vôd v záujme zvýšenia bezpečnosti dodávky pitnej vody verejnými vodovodmi

Zabezpečenie podmienok v oblasti zásobovania obyvateľov SR bezpečnou pitnou vodou z verejných vodovodov.

V súlade s cieľom smernice 98/83/ES a smernice EÚ 2020/2184 (prepracované znenie), ktorým je ochrániť ľudské zdravie pred nepriaznivými účinkami akejkoľvek kontaminácie vody určenej na ľudskú spotrebu zabezpečením jej nezávadnosti a čistoty a ktorá je dcérskou smernicou RSV, bude v rámci uvedenej aktivity podporovaná:

- intenzifikácia a modernizácia existujúcich úpravní povrchových vôd za účelom zabezpečenia bezpečnej pitnej vody so zameraním najmä na riešenie problémov s eutrofizáciou vôd, arzénom, antimónom, mikrobiológiou a biológiou;

- výstavba a rozšírenie obecných verejných vodovodov bude podporovaná len v prípadoch súbežnej výstavby verejnej kanalizácie podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice 91/271/EHS, ako aj v prípadoch súbežnej výstavby verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO, ktoré zasahujú do chránených vodohospodárskych oblastí, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.3: Vytvorenie východísk pre stanovenie opatrení smerujúcich k dosiahnutiu dobrého stavu podzemných a povrchových vôd

A. Monitorovanie a hodnotenie vôd , vrátane skvalitňovania monitorovacej siete

Z dôvodu plnenia záväzkov vyplývajúcich z RSV (čl. 8 ods. 2 a príloha V.) a podľa požiadaviek vodného zákona je potrebné, aby bol v SR dobudovaný systém monitorovania vôd. Monitorovanie a hodnotenie vôd sa vykonáva v súlade s platnými právnymi predpismi, ako sú vodný zákon a súvisiaca vyhláška, zákon o chránených vodohospodárskych oblastiach a platným Rámcovým programom monitorovania, ktorý je vypracovaný na ich základe. Súčasťou monitorovania vôd je aj hydrologický monitoring.

B. Zabezpečenie pozdĺžnej a laterálnej kontinuity vodných tokov a odstraňovanie bariér vo vodných tokoch za účelom podpory biodiverzity a zabezpečovania ekosystémových služieb

Cieľom danej aktivity je zabezpečenie spojitosti vodných útvarov elimináciou hydromorfologických vplyvov aktivitami ako sú napríklad: konkrétne opatrenia na zabezpečenie pozdĺžnej kontinuity riek a biotopov, spriechodnenie funkčných rybovodov, alebo biokoridorov, prebudovanie existujúcich prekážok na vodnom toku na sklzy a rampy alebo odstránenie prekážok. Opatrenia budú realizované na existujúcich vodných stavbách (uvedených vo Vodnom pláne Slovenska) prednostne na vodných útvaroch, ktoré po realizácii nápravných opatrení dosiahnu charakter prirodzeného vodného útvaru. Ich realizácia bude smerovaná prednostne do oblastí od ústia smerom k prameňu.

Tab. 7 Spoločné ukazovatele výstupu a špecifické ukazovatele výstupu na úrovni programu, v členení podľa investičnej priority a kategórie regiónu (ak relevantné)

ID	Ukazovateľ výstupu	Merná jednotka	Fond	Kategória regiónu	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj údajov	Frekvencia vykazovania
CO18	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody	osoby	KF	N/A	82 891	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok

CO19	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd	EO	KF	N/A	273 711	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok
O0006	Počet podporených objektov monitorovacej siete povrchových a podzemných vôd	počet	KF	N/A	1 338	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok
O0007	Počet vyhodnotených vodných útvarov povrchových a podzemných vôd	počet	KF	N/A	1 722	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok
O0008	Počet opatrení na zabezpečenie spojitosti vodných tokov a odstraňovanie bariér vo vodných tokoch	počet	KF	N/A	20	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok

Ukazovatele výstupu O0009 Počet koncepcných, analytických a metodických materiálov; O0176 Počet analyzovaných vzoriek povrchových a podzemných vôd; O0178 Počet zrealizovaných informačných aktivít sa nemenia.

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.3: ochrana a obnova biodiverzity a pôdy a podpora ekosystémových služieb, a to aj prostredníctvom sústavy Natura 2000 a zelenej infraštruktúry

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.3.1: Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity, najmä rámci sústavy Natura 2000

A. Dobudovanie sústavy Natura 2000 a zabezpečenie starostlivosti o sústavu Natura 2000 a ďalšie chránené územia (vrátane území medzinárodného významu), ako aj chránené druhy

Slovenská republika splnila záväzok členských štátov EÚ zakotvený v čl. 3 smernice o biotopoch vyhlásením všetkých chránených vtáčích území (vymedzených podľa smernice o ochrane vtáctva) a viac ako polovice území európskeho významu (vymedzených podľa smernice o biotopoch). V najbližšom období musí SR vyhlásiť ostatné územia európskeho významu a doplniť ďalšie lokality. Podporovaná aktivita svojím charakterom zodpovedá cieľom EZD a Stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030.

B. Zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov a ich služieb prostredníctvom ich revitalizácie, obnovy a budovania zelenej infraštruktúry

Mapovanie a hodnotenie ekosystémov a ich úžitkov patrí medzi úlohy stanovené EÚ stratégiou biodiverzity (druhý cieľ - do r. 2014 zlepšenie poznatkov o ekosystémoch a ich úžitkoch a do r. 2020 - zlepšenie stavu aspoň 15% degradovaných ekosystémov). Zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov sa bude realizovať v súlade s aktuálnymi metodikami EÚ. Východiskovým dokumentom pre danú aktivitu bude PAF obsahujúci prioritizáciu druhov a biotopov, pre ktoré je potrebné do r. 2020 na Slovensku dosiahnuť zlepšenie priaznivého stavu (aktívnym manažmentom) alebo zachovanie priaznivého stavu (udržiavacím manažmentom). Špecificky vo vzťahu k mokradiam aktivita prispieva k hlavnému cieľu „Programu starostlivosti o mokrade Slovenska na roky 2008 – 2014“ a jeho akčného plánu (schválený vládou SR v r. 2007 a 2011), ako aj k napĺňaniu RSV.

D. Zlepšenie informovanosti a zapojenia kľúčových sektorov a verejnosti na úseku ochrany prírody a krajiny

Zvýšenie povedomia a účasti zainteresovaných subjektov je aktivitou 3 prvého cieľa EÚ stratégie biodiverzity do r. 2020 a je súčasťou nástrojov ochrany prírody podľa platnej legislatívy. Potrebná je najmä realizácia komunikačných kampaní, organizovanie školení a výstav za účelom zvýšenia povedomia verejnosti, vrátane vlastníkov pozemkov v chránených územiach (napr. prerokovávanie dokumentov starostlivosti a konkrétnych opatrení), ktoré si vyžaduje aj tvorbu dostatočného množstva kvalitných propagačných materiálov a publikácií. Pre naplnenie cieľov smernice o ochrane vtáctva a smernice o biotopoch je zároveň potrebné zlepšiť informovanosť o sústave Natura 2000 a druhoch európskeho významu. Povinnosť podporovať výchovu a všeobecnú informovanosť o potrebe druhov a biotopov európskeho významu vyplýva aj z čl. 22 písm. c) smernice o biotopoch a z ustanovení príslušných medzinárodných dohôd.

Ukazovatele výstupu CO23 Plocha biotopov podporených s cieľom dosiahnuť lepší stav ich ochrany; O0010 Počet realizovaných prvkov zelenej infraštruktúry; O0011 Počet novo zaradených monitorovaných lokalít; O0012 Počet monitorovaných lokalít, kde došlo k zvýšeniu počtu monitorovaných druhov alebo biotopov; O0178 Počet zrealizovaných informačných aktivít sa nemenia.

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.4 Prijatie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných areálov (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženie miery znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.4.1: a zlepšenie jeho kvality Zníženie znečisťovania ovzdušia

A. Informovanie o ochrane ovzdušia a integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania

Informačné kampane a osvetové aktivity sú významnou podpornou aktivitou. Význam osvetových aktivít a informačných kampaní spočíva v potrebe zvyšovania povedomia verejnosti a cieľových skupín, najmä v súvislosti s problematikou lokálnych kúrenísk, ktoré sú významným zdrojom znečistenia ovzdušia. Informačné aktivity v oblasti ochrany ovzdušia, orientované na prax a požiadavky na technologické postupy z hľadiska zabezpečenia ochrany

ovzdušia v súlade s legislatívou EÚ, prispieť k uplatňovaniu prístupov zameraných na znižovanie znečistenia ovzdušia a zlepšenie jeho kvality.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.4.2: Zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)

A. Prieskum, sanácia a monitorovanie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)

Navrhovaná aktivita bude zameraná na riešenie problematiky environmentálnych záťaží, ktoré sú v súlade s § 3 písm. t) geologického zákona definované ako znečistenie územia spôsobené činnosťou človeka, s výnimkou environmentálnej škody, ktoré predstavuje závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, podzemnú vodu a pôdu a zároveň sú evidované v osobitnom informačnom systéme environmentálnych záťaží.

B. Zlepšenie informovanosti o problematike environmentálnych záťaží

Aktivity zlepšenia informovanosti o problematike environmentálnych záťaží budú priamo nadväzovať na aktivity prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou). Cieľom informačných aktivít je zvýšenie povedomia širokej verejnosti o problematike environmentálnych záťaží, vrátane ich sanácie a neskoršieho monitorovania.

Tab. 9 Spoločné ukazovatele výstupu a špecifické ukazovatele výstupu na úrovni programu, v členení podľa investičnej priority a kategórie regiónu (ak relevantné)

ID	Ukazovateľ výstupu	Merná jednotka	Fond	Kategória regiónu	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj údajov	Frekvencia vykazovania
CO22	Celkový povrch rekultivovanej pôdy	ha	KF	N/A	104	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok
O0178	Počet zrealizovaných informačných aktivít	počet	KF	N/A	356	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok

Ukazovatele výstupu O0015 Počet podporených akreditovaných odberných miest NMSKO; O0016 Počet aplikovaných modulov NEIS podľa požiadaviek na informovanie verejnosti a reportingových povinností; O0017 Plocha preskúmaných environmentálnych záťaží; O0018 Plocha monitorovaných environmentálnych záťaží; O0174 Inštalovaný výkon nízkoemisných zariadení nahradzujúcich zastarané spaľovacie zariadenia na výrobu tepla na vykurovanie; O0177 Počet podporených zariadení stredných a veľkých stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia za účelom zníženia emisií sa nemenia.

PRIORITNÁ OS 2: ADAPTÁCIA NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY SO ZAMERANÍM NA OCHRANU PRED POVODŇAMI

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.1: Podpora investícií do prispôsobovania sa zmene klímy, vrátane ekosystémových prístupov**ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.1: Zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy****A. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami viazané na vodný tok**

Navrhované opatrenia vychádzajú z implementácie čl. 7 ods. 2 smernice 2007/60/ES, ktorá je do právneho poriadku SR transponovaná zákonom o ochrane pred povodňami. Zabezpečenie preventívnych opatrení na ochranu pred negatívnymi dôsledkami extrémnych hydrologických situácií patrí medzi strategické ciele definované v Konceptii vodohospodárskej politiky SR do r. 2015 a vodných plánoch SR. Za predpokladu zabezpečenia súladu Konceptie vodohospodárskej politiky SR do r. 2015 a vodných plánov SR a v nich uvedených opatrení s RSV, umožnia tieto opatrenia zabezpečiť ochranu pred povodňami na územiach ohrozovaných vyliatím sa vodného toku. Rovnako významným východiskom pre realizáciu opatrení sú plány manažmentu povodňového rizika, za predpokladu ich súladu so smernicou 2007/60/ES, ktoré tvoria súčasť plánov manažmentu povodí a definujú najvhodnejší typ opatrení pre povodňami ohrozené územie.

B. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami realizované mimo vodných tokov

Súčasťou ochrany pred povodňami sú opatrenia v krajine, ktoré je potrebné vykonať na území mimo vodného toku, najmä v extraviláne obcí. Sú to opatrenia, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia do vodných tokov, zvyšujú retenčnú schopnosť povodia alebo podporujú akumuláciu vody v lokalitách na to vhodných a ktoré chránia územie pred zaplavením povrchovým odtokom, ktorým je zložka celkového odtoku odtekajúca z povodia po povrchu terénu do vodných tokov alebo iných vodných útvarov.

Tab. 10 Spoločné ukazovatele výstupu a špecifické ukazovatele výstupu na úrovni programu, v členení podľa investičnej priority a kategórie regiónu (ak relevantné)

ID	Ukazovateľ výstupu	Merná jednotka	Fond	Kategória regiónu	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj údajov	Frekvencia vykazovania
CO20	Počet obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany	osoby	KF	N/A	5 146	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok
O0019	Počet realizovaných vodozádržných opatrení	počet	KF	N/A	517	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok
O0020	Počet aktualizovaných alebo novovytvorených plánovacích podkladov manažmentu povodňových	počet	KF	N/A	4	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok

	rizík (na úrovni SR)						
O0021	Počet novovytvorených metodík pre hodnotenie investičných rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy	počet	KF	N/A	10	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok
O0178	Počet zrealizovaných informačných aktivít	počet	KF	N/A	193	Monitorovanie implementácie OP KŽP	Raz za kalendárny rok

Ukazovatele výstupu O0019 Počet realizovaných vodozádržných opatrení; O0020 Počet aktualizovaných alebo novovytvorených plánovacích podkladov manažmentu povodňových rizík (na úrovni SR); O0021 Počet novovytvorených metodík pre hodnotenie investičných rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy; O0178 Počet zrealizovaných informačných aktivít sa nemenia.

PRIORITNÁ OS 6: Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE

INVESTIČNÁ PRIORITA 6.1 Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.1.1: Zníženie negatívnych dôsledkov energetickej krízy na ohrozené skupiny

Cieľom je podpora zraniteľných domácností, ktoré boli negatívne zasiahnuté zvýšením cien energie v súvislosti s dôsledkami vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine, ako aj inflačným rastom nákladov na základné životné potreby. Preto je nevyhnutné zabezpečiť kompenzáciu zvýšených cien energií pre túto kategóriu domácností. Zraniteľné domácnosti tak budú mať možnosť pokryť vzniknuté zvýšené náklady na energie počas roka 2023 a tak lepšie zabezpečiť svoje základné životné potreby.

Cieľom opatrení realizovaných v rámci tejto prioritnej osi je zabezpečiť, aby mali ohrozené skupiny – zraniteľné domácnosti prístup k základným službám (zásobovanie plynom a teplom). Opatrenia tým tiež prispievajú k podmienkam vedúcim k dobrému zdraviu týchto skupín, ktoré je potrebné pre ich aktívnu účasť na trhu práce, v súlade s cieľmi ESF.

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcej aktivity:

A. Podpora zraniteľných domácností prostredníctvom kompenzácie ich nákladov na energie

V rámci opatrení SAFE budú kompenzované zvýšené náklady na plyn a teplo pre zraniteľné domácnosti. Tieto kompenzácie budú realizované formou úhrady časti fakturovaných nákladov priamo dodávateľom energií. V zmysle rozhodnutia vlády SR sú nižšie ceny energií garantované pre všetky domácnosti od začiatku r. 2023, pričom zvýšené náklady dodávateľov

energií (plyn a teplo) sú uhrádzané zo zdrojov štátneho rozpočtu. Časť týchto výdavkov prislúchajúcu pre zraniteľné domácnosti v zmysle vymedzenia v nariadení vlády SR (v súčasnosti v štádiu návrhu) bude späťne refundovaná zo zdrojov prioritnej osi.

Aktivita bude realizovaná formou národného projektu prijímateľa Ministerstva hospodárstva SR (MH SR). V zmysle rámca implementácie SAFE schváleného uznesením vlády SR č. 806/2022 je MH SR určené ako jediný prijímateľ zdrojov SAFE. Po schválení zámeru národného projektu Monitorovacím výborom bude pripravené písomné vyzvanie na národný projekt, ktoré bude doručené prijímateľovi.

Tab. 11 Spoločné ukazovatele výstupu a špecifické ukazovatele výstupu na úrovni programu, v členení podľa investičnej priority a kategórie regiónu (ak relevantné)

ID	Ukazovateľ	Merná jednotka	Fond	Kategória regiónu	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
CV36	Počet zraniteľných domácností podporených s cieľom pomôcť im pokryť náklady na spotrebu energie	domácnosť	KF	N/A	398 849	MH SR	na konci roku 2023

III.4. Environmentálne problémy vrátane zdravotných problémov, ktoré sú relevantné z hľadiska zmeny strategického dokumentu

Prejavom negatívnych zásahov človeka do prírody je vyčerpávanie prírodných zdrojov, ohrozenie ich kvalitatívnych vlastností, ohrozenie ekosystémov a ich služieb, ohrozenie biodiverzity, narušenie ekologickej stability, znehodnocovanie kvality životného prostredia a následne i ohrozenie človeka.

Informácie o environmentálnych problémoch vrátane zdravotných problémov, ktoré sú relevantné z hľadiska zmeny strategického dokumentu, sú uvedené v kapitole III.1 tejto Správy o hodnotení a v dokumente OP KŽP sú opísané v kapitole 1.1.1.1. „Rozvojové potreby a disparity a spôsob ich riešenia v rámci OP“.

Environmentálne problémy zosumarizovane možno rozdeliť do nasledovných základných skupín:

a) Problémy ohrozenia biodiverzity a stability krajiny – vznikajú územným stretom stresových faktorov s prírodnými hodnotnými ekosystémami a ich zložkami.

- Hodnotné biotopy a na ne naviazané druhy miznú z vidieckej krajiny v dôsledku záberu prirodzených ekosystémov za účelom realizácie antropogénnych objektov a línii. Tým sa zvyšuje antropizácia územia a znižuje jeho ekologická stabilita. Následkom je fragmentácia územia, izolácia populácií a vytváranie bariér v dôsledku budovania technických prvkov v krajine. V roku 2020 predstavovala celková výmera poľnohospodárskej pôdy v SR 2 375 025 ha. Medzi rokmi 2005 až 2020 klesla výmera

poľnohospodárskej pôdy o 2,4 % (-57 954 ha). Výmera poľnohospodárskej pôdy neustále klesá už od roku 1993, najmä kvôli budovaniu zastavaných plôch a nádvorí (MŽP SR, 2023a).

- Ohrozovanie chránených území je často spôsobené nevhodným manažmentom. Negatívny vplyv má aj opúšťanie poľnohospodárskych pozemkov, pustnutie krajiny, zarastanie a pod. Z tohto aspektu sú veľmi citlivé najmä lúčne ekosystémy a mokrade.
- Stav druhov a biotopov európskeho významu do veľkej miery nie je priaznivý, v nepriaznivom stave sa v roku 2021 nachádzalo 74,9 % druhov a 60,4 % biotopov európskeho významu (MŽP SR, 2023b).
- Ohrozenosť nižších rastlín v SR v roku 2021 dosiahla úroveň 11,66 % a ohrozenosť vyšších rastlín 14,56 % (ŠOP SR, 2023a). Chránených je 798 druhov vyšších rastlín (22,1 %) vyskytujúcich sa v SR (ŠOP SR, 2023b, MŽP SR, 2023b). V rámci živočíchov bolo v roku 2021 ohrozených 24,2 % stavovcov a 6,6 % bezstavovcov (ŠOP SR, 2023c). Chránených je spolu cez 3 % druhov (MŽP SR, 2023b).
- Hoci výmera chránených území (CHÚ) Slovenska má vysoký podiel, národná sústava CHÚ má mnohé nedostatky ako je reprezentatívnosť, stav ohrozenosti, definovanie cieľového stavu ochrany, či realizácia programov starostlivosti o tzv. MCHÚ. Európska sústava Natura 2000 je už z veľkej časti dobudovaná, avšak proces vyhlasovania ÚEV, ako aj prípravy programov starostlivosti je príliš pomalý a pretrváva tiež nedostatočnosť vymedzenia ÚEV pre niektoré druhy a biotopy.
- Antropické aktivity ako je napríklad kontaminácia prostredia cudzorodými látkami, z priemyslu, poľnohospodárska a lesohospodárska chemizácia a mechanizácia, doprava, rekreácia, veterinárne prípravky na báze ivermektínu, alebo neorganizované skládkovanie odpadu ohrozujú biodiverzitu vo vidieckej krajine
- Negatívnym javom je tiež rozširovanie invázných druhov rastlín.

b/ Problémy ohrozenia prírodných zdrojov – sú spôsobené negatívnym vplyvom ľudských aktivít na prírodné zdroje. Výsledkom je ohrozenie a narušenie kvalitatívnych i kvantitatívnych vlastností jednotlivých prírodných zdrojov. Možno sem zaradiť:

- Koncentráciu niektorých cudzorodých látok v ovzduší, produkciu skleníkových plynov a ich negatívny vplyv na klímu, zaťaženie ovzdušia zvýšenou prašnosťou. Zaťažovanie zložiek životného prostredia v dôsledku klimatickej zmeny.
- Kontamináciu pôd ako dôsledok ťažobných aktivít, priemyselnej a poľnohospodárskej činnosti v minulosti.
- Fyzikálnu degradáciu pôd (vodná erózia a zhutňovanie pôd) spôsobenú klimatickou zmenou, alebo nevhodným obhospodarovaním pôdy.
- Rastúce okysľovanie pôd, používanie hnojív a prípravkov na ochranu rastlín.
- Ohrozovanie lesných ekosystémov v dôsledku budovania nevhodnej siete lesných ciest, podmieňovanie erózných procesov v lesoch.
- Zvýšený obsah cudzorodých látok v povrchových i podzemných vodách.
- Klesajúci trend výmery ornej pôdy a lesných pozemkov najmä ak je spôsobený vyňatím ornej pôdy z poľnohospodárskeho/lesného pôdneho fondu a jej následným preradením do kategórie zastavaných plôch.

c/ Problémy ohrozenia človeka a jeho životného prostredia – možno sem zaradiť:

- Zaťaženie životného prostredia rizikovými faktormi, napríklad znečistenie ovzdušia, hluk, elektromagnetický smog a pod.
- Negatívne dopady klimatickej zmeny ako sú sucho, záplavy či extrémne teploty. Môžu ohroziť ľudské zdravie, majetok aj potravinovú bezpečnosť obyvateľstva. V dôsledku zmeny klímy môžu mať niektoré oblasti Slovenska problém aj so zabezpečením kvalitnej pitnej vody.
- Nedostatočné napojenie na vodovodnú sieť a kanalizáciu v chránených územiach a v oblastiach s nevhodnou kvalitou vody, ako aj v niektorých vidieckych sídlach a v marginalizovaných komunitách. Vzniká tým riziko konzumácie nevyhovujúcej vody a kontaminácie podzemných a povrchových vôd.
- Dlhodobo pretrvávajúca vysoká miera skládkovania a nízka miera recyklácie odpadov, vrátane komunálneho odpadu.
- Vplyv nelegálnych skládok odpadu či starých environmentálnych záťaží.
- Riziko ohrozenia kvality poľnohospodárskych produktov pestovaných v zaťažených oblastiach, čo môže mať negatívny vplyv na zdravotný stav obyvateľstva.
- Nesystémový rozvoj komplexných zdravotníckych a sociálnych služieb. Nízky podiel investícií do prevencie ochorení (len 1% celkových výdavkov na zdravotníctvo).
- Výrazné regionálne disproporcie v rozvoji sídel na východe a západe krajiny a tiež v rozvoji mestských a vidieckych sídel.
- Vyššia nezamestnanosť obyvateľstva na vidieku, marginalizácia a ťažká uplatniteľnosť nízko-kvalifikovanej pracovnej sily na trhu práce.

III.5. Environmentálne aspekty vrátane zdravotných aspektov zistených na medzinárodnej, národnej a inej úrovni, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu, ako aj to, ako sa zohľadnili počas prípravy strategického dokumentu

Pre prípravu návrhu OP KŽP a stanovenie jeho stratégie boli relevantné environmentálne aspekty vrátane zdravotných aspektov identifikované na úrovni EÚ (uvedené v článku 191 Zmluvy o fungovaní EÚ a špecifikované v strategických dokumentoch EÚ v oblasti životného prostredia a využívania energetických zdrojov).

Na národnej úrovni boli relevantné environmentálne aspekty vrátane zdravotných aspektov špecifikované v kapitole III.1 tejto Správy o hodnotení.

Uvedené environmentálne aspekty boli zohľadnené pri formulácii stratégie OP KŽP tak, ako je uvedené v kapitole 1 návrhu OP KŽP s názvom „Stratégia operačného programu“.

IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia

IV.1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne)

IV. 1.1. Požiadavky na vstupy

Dôležitým vstupom, z ktorého vyplýva predmetný návrh zmeny OP KŽP je vládou SR prijaté uznesenie č. 806/2022, ktorým bol schválený materiál „*Návrh na riešenie dopadov energetickej krízy prostredníctvom EŠIF zdrojov programového obdobia 2014 – 2020 a rámec implementácie (SAFE-CARE)*“. V zmysle úlohy C.1 bolo predmetným uznesením riadiacemu orgánu pre OP KŽP uložené predložiť EK revíziu operačného programu s cieľom vyčlenenia zdrojov na opatrenia iniciatívy SAFE v rozsahu schváleného návrhu, t. j. 387,89 mil. €, a to v termíne do 31. 3. 2023. . Listom predsedu vlády Slovenskej republiky č. 4462/2023/KPV zo dňa 22. mája 2023 bol termín splnenia úlohy C.1 uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 806/2022, a to predložiť Európskej komisii revíziu operačného programu s cieľom vyčlenenia zdrojov na opatrenia SAFE-CARE v rozsahu schváleného návrhu, stanovený na 15. 8. 2023.

Suma presúvaných zdrojov z prioritných osí 1 a 2 do novo vytvorenej prioritnej osi 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“ pozostáva z jednej časti z tzv. voľných zdrojov KF, ktoré nie sú zazmluvnené, ani alokované na už schválené žiadosti o nenávratný finančný príspevok, ktoré sú v procese zazmluvňovania. Druhú časť sumy presúvaných zdrojov tvoria predpokladané úspory z projektov v implementácii. Ide o úspory zdrojov KF z už ukončených projektov, ale najmä o predpokladané úspory zdrojov z projektov v implementácii – a to z tzv. spiacich projektov, v ktorých prípade sa implementácia hlavnej aktivity projektu zatiaľ nezačala alebo sa začala s výrazným oneskorením, projektov so zatiaľ neukončeným verejným obstarávaním, projektov, v ktorých prípade sa predpokladá mimoriadne ukončenie, ako aj z projektov, ktorých aktivity nebudú do konca oprávnenosti výdavkov OP KŽP (31. 12. 2023) ukončené a predpokladá sa ich fázovanie, resp. dofinancovanie z národných zdrojov.

Horizontálnym základom pre vytvorenie novej prioritnej osi zameranej na podporu opatrení iniciatívy SAFE je „*Návrh metodiky pre financovanie dopadov vysokých cien energií na koncových spotrebiteľov – zraniteľné domácnosti z prostriedkov EŠIF PO 2014 – 2020 prostredníctvom iniciatívy SAFE*“, ktorej vypracovanie zabezpečuje Centrálny koordinačný orgán - MIRRI SR.

Informácie o novej prioritnej osi 6 sú v rámci návrhu zmeny OP KŽP uvádzané v rozsahu, v akom sú obsiahnuté vo vyššie uvedenom návrhu metodiky.

Vstupmi do návrhu zmeny OP KŽP sú nižšie uvedené sumy zdrojov KF navrhované na presun z jednotlivých oblastí intervencií v rámci prioritných osí 1 a 2, ako aj údaje o stave plnenia cieľových hodnôt jednotlivých ukazovateľov, vychádzajúce z údajov v zazmluvnených projektoch, resp. aj z dosiahnutých hodnôt ukazovateľov v ukončených projektoch. V nadväznosti na tieto vstupné údaje je následne uvedená informácia o predpokladanej zmene cieľových hodnôt ukazovateľov v prípadoch, keď k nej dochádza.

- Presun zdrojov z prioritnej osi 1 do prioritnej osi 6

V nadväznosti na predmetné uznesenie vlády SR sa v rámci **PO 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry** navrhuje presun disponibilných zdrojov OP KŽP z oblastí intervencií do novo vytvorenej prioritnej osi 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“ v celkovej v sume cca **323,05 mil. €** (zdroj KF).

V oblasti **odpadového hospodárstva** dôjde k presunu disponibilných finančných prostriedkov v sume cca 46,12 mil. € z *OI 017 Nakladanie s domovým odpadom (vrátane opatrení na minimalizáciu, triedenie, recykláciu)* a v sume cca 9,49 mil. € z *OI 019 Nakladanie s komerčným, priemyselným, alebo nebezpečným odpadom*. Vzhľadom na aktuálny stav dosahovania cieľových hodnôt merateľných ukazovateľov v zazmluvnených projektoch a predpoklad realizácie ďalších projektov po schválení ŽoNFP, ktoré sú ešte v konaní sa cieľová hodnota ukazovateľa „Zvýšená kapacita recyklácie odpadu“ mierne znižuje z pôvodnej hodnoty 231 352 t/rok na zazmluvnenú hodnotu 229 667 t/rok (t. j. o 1 685 t/rok).

V rámci **vodného hospodárstva** sa navrhovaná zmena týka presunu voľných zdrojov v sume cca 123,80 mil. € z *OI 022 Čistenie odpadových vôd*, v sume cca 22,32 mil. € z *OI 020 Dodávky vody na ľudskú spotrebu* a v sume 10,01 mil. € z *OI 021 Vodné hospodárstvo a ochrana pitnej vody* (ktorá sa vzťahuje k monitorovaniu vôd).

V rámci predmetných OI sa cieľové hodnoty ukazovateľov znižujú pri ukazovateľoch výstupu a to:

- „Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd“, kedy dochádza k úprave pôvodnej hodnoty 296 653 EO na novú cieľovú hodnotu 273 711 EO (t. j. znižuje sa o 22 942 EO),
- „Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody“, kedy sa hodnota znižuje z pôvodných 179 987 obyvateľov na novú cieľovú hodnotu 82 891 obyvateľov (t. j. o 97 096 obyvateľov).
- V prípade ukazovateľa „Počet podporených objektov monitorovacej siete povrchových a podzemných vôd“ sa znižuje hodnota z pôvodnej hodnoty 1 503 na zazmluvnenú hodnotu 1 338 (t. j. o 165 objektov)
- V prípade ukazovateľa „Počet vyhodnotených vodných útvarov povrchových a podzemných vôd“ sa znižuje z pôvodnej hodnoty 1 835 na zazmluvnenú hodnotu 1 722 (t. j. o 113).

V rámci **ochrany prírody a podpory biodiverzity** dôjde k presunu voľných zdrojov v sume cca 14,24 mil. € z *OI 086 Ochrana, obnova a udržateľné používanie lokalít sústavy Natura 2000* a k presunu zdrojov v celkovom objeme cca 14,32 mil. € z *OI 085 Ochrana a posilnenie biodiverzity, ochrana prírody a zelená infraštruktúra*.

V OI 085 sú alokované aj zdroje na zabezpečenie spojitosti vodných tokov, ktoré je opatrením na plnenie špecifických cieľov v oblasti vodného hospodárstva. V rámci *OI 085* sa z toho opatrenia presúva suma 7,09 mil. €. V nadväznosti na to sa znižuje cieľová hodnota ukazovateľa výstupu „Počet opatrení na zabezpečenie spojitosti vodných tokov a odstraňovanie bariér vo vodných tokoch“, a to z pôvodných 26 (opatrení) na novú cieľovú hodnotu 20 (t. j. znižuje sa o 6 opatrení).

V prípade ostatných ukazovateľov je napriek presunu zdrojov predpoklad (na základe hodnôt ukazovateľov v doposiaľ zazmluvnených projektoch), že ich cieľové hodnoty budú dosiahnuté.

Ďalšie disponibilné zdroje, ktoré sa navrhujú presunúť do PO 6, boli identifikované v rámci oblasti **ochrany ovzdušia**, ku ktorej sa vzťahuje *OI 083 Opatrenia na zabezpečenie kvality ovzdušia* s navrhovaným presunom v objeme cca 3,7 mil. € a *OI 084 – Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania (IPKZ)* s presunom v sume 0,55 mil. €.

Čo sa týka cieľových hodnôt ukazovateľov, na základe údajov zo zazmluvnených, resp. ukončených projektov je predpoklad ich dosiahnutia.

Z oblasti **environmentálnych záťaží**, ku ktorej sa vzťahuje *OI 089 Rekultivácia priemyselných plôch a kontaminovanej pôdy*, sa navrhujú presunúť na podporu opatrení v rámci PO 6 zdroje v celkovom objeme cca 78,5 mil. €.

Cieľová hodnota ukazovateľa „Celkový povrch rekultivovanej pôdy“ sa znižuje z pôvodnej hodnoty 108 ha na zazmluvnenú hodnotu 104 ha (t. j. o 4 ha), ako aj a cieľová hodnota ukazovateľa „Počet zrealizovaných informačných aktivít“, ktorá sa znižuje z pôvodnej hodnoty 382 na zazmluvnenú hodnotu 356 (t. j. o 26 informačných aktivít) (vrátane informačných aktivít na ochranu ovzdušia).

- Presun zdrojov z prioritnej osi 2 do prioritnej osi 6

V rámci oblasti **adaptácie na zmenu klímy** predstavujú voľné finančné prostriedky, ktoré je možné presunúť do novej prioritnej osi PO6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“ sumu cca **64,83 mil. €**. Disponibilné zdroje boli identifikované v *OI 087 Opatrenia v oblasti adaptácie na zmenu klímy a predchádzanie a riadenie rizík súvisiacich s klímou, ako napr. erózia, požiare, povodne, búrky a suchá, vrátane zvyšovania povedomia, civilnej ochrany a systémov a infraštruktúr na zvládanie katastrof*.

V rámci predmetnej OI dochádza k zníženiu cieľovej hodnoty ukazovateľa „Počet obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany“ z pôvodnej hodnoty 7 002 na novú cieľovú hodnotu 5 146 osôb (t. j. o 1 856 osôb).

IV. 1.2. Údaje o výstupoch

Výstupmi predmetnej zmeny OP KŽP sú úpravy v textovej časti, ako aj vo finančnom pláne OP KŽP.

- Textová časť

V rámci PO 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry a PO 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami sa vykonané úpravy týkajú zníženia súm alokovaných na jednotlivé oblasti intervencie, ktoré sa premietajú do tabuliek (podľa dimenzií 1 - Oblasť intervencie; 2 - Forma financovania; 3 – Typ územia, 4 – Mechanizmy územnej regulácie) v kapitolách s názvom „Kategórie intervencií“.

Taktiež dochádza k zníženiu cieľových hodnôt vybraných ukazovateľov výstupu tak, ako sú opísané vyššie v kapitole v IV.1.1 tejto správy.

Predmetom zmeny OP KŽP na verziu 15 je predovšetkým vytvorenie novej prioritnej osi „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“ a s tým súvisiaci presun disponibilných finančných zdrojov OP KŽP z prioritných osí 1 a 2 .

Predmetom podpory v rámci novej prioritnej osi 6 bude aktivita zameraná na podporu úhrady nákladov na výdavky na energie pre zraniteľné domácnosti.

Prijímateľom bude Ministerstvo hospodárstva SR a cieľovými skupinami zraniteľné domácnosti. Cieľovým územím je celé územie SR.

Predmetná aktivita bude implementovaná prostredníctvom národných projektov. Celková alokácia na prioritnú os bude predstavovať 387,88 mil. € zo zdrojov EÚ - KF.

V nadväznosti na vytvorenie novej PO 6 boli v textovej časti operačného programu vykonané taktiež ďalšie úpravy malého rozsahu (vzhľadom na obmedzenia počtu znakov na jednotlivé časti operačného programu), týkajúce sa legislatívneho základu podpory opatrení iniciatívy SAFE, ako aj charakteristiky situácie v oblasti cien energií.

- Finančný plán OP KŽP

Do finančného plánu OP KŽP časti 3.2 (Tabuľky 74 a 75) boli premietnuté zmeny vyplývajúce z vyššie popísaného presunu zdrojov KF z PO 1 a PO 2 do novo vytvorenej PO 6 „ Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“.

Alokácia PO 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry sa tým znižuje z pôvodných 1 535 798 465 € na 1 212 742 900 € a taktiež sa znižuje alokácia PO 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami z pôvodných 188 063 796 € na 123 234 00 €. Celá suma zdrojov KF, predstavujúca zníženie alokácií PO 1 a PO 2, sa presúva do PO 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“, ktorej alokácia je 387 885 361 € zo zdrojov EÚ (KF). Celková alokácia OP KŽP v sume 2 832 531 290 € zo zdrojov EÚ sa nemení.

V časti 3.3 (Tabuľka 76) Finančného plánu dochádza k zmene indikatívnej alokácie na podporu cieľov zmeny klímy, ako aj podielu alokácie dotknutých prioritných osí na celkovej alokácii OP KŽP na podporu cieľov zmeny klímy.

IV.1.3. Hodnotenie špecifických cieľov vo vzťahu k ich predpokladanému vplyvu na životné prostredie podľa oblastí intervencií v rámci prioritných osí, tematických cieľov a investičných priorít

Hlavným cieľom navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15) je podpora opatrení na riešenie dôsledkov energetickej krízy v rámci novovytvorenej PO 6, kedy dochádza k presunom finančných prostriedkov z jednotlivých oblastí intervencií v rámci PO 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry a PO 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami do novej PO 6 a zároveň aj k zníženiu hodnôt niektorých merateľných ukazovateľov, môže dôjsť aj k zmene rozsahu, resp. poklesu miery očakávaných pozitívnych vplyvov na životné prostredie po celkovej implementácii programu.

Celkový charakter pozitívnych vplyvov OP KŽP na životné prostredie zostane aj po presunoch zdrojov zachovaný, avšak navrhované opatrenia v rámci PO 6 Podpora pre zmiernenie

dôsledkov energetickej krízy – SAFE sa vyznačujú zameraním odlišným od environmentálneho zamerania opatrení podporovaných v rámci PO 1 a PO 2. Vzhľadom na výšku presúvanej sumy a zameranie opatrení v rámci novo vytvorenej PO 6, celková miera pozitívneho vplyvu OP KŽP na životné prostredie nebude rovnaká v porovnaní s jej predpokladom na základe alokácií zdrojov na PO 1 a PO 2 v aktuálne platnom znení OP KŽP (verzia 14).

Intervencie uvádzané v strategickom dokumente budú podporovať činnosti, ktoré budú v budúcnosti vyžadovať v zmysle §4 ods. (5) Zákona č. 24/2006 Z. z. posudzovanie vplyvov činností podľa tretej časti Zákona, pretože v zmysle tohto paragrafu „posudzovanie vplyvov strategického dokumentu nenahrádza posudzovanie vplyvov navrhovanej činnosti“.

Hodnotenie špecifických cieľov prebieha vo vzťahu k ich predpokladanému vplyvu na životné prostredie podľa oblastí intervencií, nakoľko tie by mali zabezpečiť plnenie špecifikovaných potrieb strategického dokumentu.

PRIORITNÁ OS 1: UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.1 : Investovanie do sektora odpadového hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek

Alokácia prioritnej osi 1 predstavuje 1 535 798 465 € z Kohézneho fondu. Navrhovaný presun zdrojov z prioritnej osi 1 v sume **323 055 565 €** z Kohézneho fondu do novovytvorenej prioritnej osi 6 *Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE* pozostáva zo zdrojov z viacerých oblastí intervencií, ktoré sú špecifikované nižšie.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.1: Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov

Oblasť intervencie (OI)	Očakávané priame a nepriame vplyvy na životné prostredie	Očakávané vplyvy vo vzťahu k zdravotnému stavu obyvateľstva
OI 017 Nakladanie s domovým odpadom (vrátane opatrení na minimalizáciu, triedenie, recykláciu)	Pri cieľovej hodnote ukazovateľa výstupu „CO17 - Zvýšená kapacita recyklácie odpadu“ dochádza k zníženiu z pôvodnej hodnoty 231 352 t/rok na zazmluvnenú hodnotu 229 667 t/rok (t. j. o 1 685 t/rok), čo bude mať mierne negatívny vplyv najmä na využívanie odpadu ako druhotnej suroviny, keďže môže byť zneškodňovaný aj skládkovaním.	Mierne zvýšenie predpokladaných zdravotných rizík môže byť spôsobené prostredníctvom nakladania s odpadmi, ktoré nie je v súlade so zákonom č. 76/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
OI 019 Nakladanie s komerčným, priemyselným, alebo nebezpečným odpadom		

Navrhovaná zmena bude mať v oblasti odpadového hospodárstva mierne negatívny dopad na dosahovanie cieľových hodnôt ukazovateľov.

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.2 investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec uvedených požiadaviek

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.1: Zlepšenie odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ

Oblasť intervencie (OI)	Očakávané priame a nepriame vplyvy na životné prostredie	Očakávané vplyvy vo vzťahu k zdravotnému stavu obyvateľstva
OI 022 Čistenie odpadových vôd	<p>Navrhovaným presunom finančných prostriedkov sa cieľová hodnota ukazovateľa „C0019 – Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd“ znižuje z pôvodných 296 653 EO na novú cieľovú hodnotu 273 711 EO (t. j. o 22 942 EO)</p> <p>V prípade fázovania projektov sa ich pozitívny vplyv na životné prostredie prejaví až po realizácii ich druhej fázy, ktorej financovanie sa očakáva zo zdrojov Programu Slovensko na obdobie 2021 – 2027</p> <p>Zmenšenie objemu čistených komunálnych odpadových vôd, čím sa miera rizika znečistenia podzemných a povrchových vôd únikom komunálnych splaškových vôd zvýši</p> <p>Zmenšenie objemu čistených komunálnych odpadových vôd v chránených vodohospodárskych územiach.</p> <p>Zvýšené riziko kontaminácie povrchových vôd v dôsledku nelegálneho vypúšťania odpadových vôd do toku</p> <p>Zvýšené riziko kontaminácie zložiek životného prostredia v dôsledku nelegálneho vyvážania žump na polia</p>	<p>Mierne zvýšenie hygienických a zdravotných rizík a zníženie ochrany zdravia obyvateľov z dôvodu:</p> <p>zníženie počtu obyvateľov napojených na systém odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd</p> <p>zvýšenie hygienických rizík zo styku obyvateľstva so znečistením</p>

Aj napriek vysokej miere zazmluvnenia zdrojov na OI 022 je indikované, že zo zmluvnených projektov sa časť zdrojov uvoľní, pričom pôjde o úspory z realizácie projektov a najmä o finančné zdroje z projektov, u ktorých je predpoklad, že budú fázované. Projekty zamerané na odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd predstavujú svojím charakterom investične náročné líniové stavby a práve tohto typu projektov sa všetky nepriaznivé faktory, dotkli v najväčšej miere. Treba podotknúť, že už v súčasnosti mnohé domácnosti najmä

príjmovovo slabšie rodiny nemajú veľký záujem o napájanie sa na kanalizačnú sieť, nakoľko poplatky za splaškovú vodu sú vysoké.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.2: Zvýšenie spoľahlivosti úpravy vody odoberanej z veľkokapacitných zdrojov povrchových vôd v záujme zvýšenia bezpečnosti dodávky pitnej vody verejnými vodovodmi

Oblasť intervencie (OI)	Očakávané priame a nepriame vplyvy na životné prostredie	Očakávané vplyvy vo vzťahu k zdravotnému stavu obyvateľstva
OI 020 Dodávky vody na ľudskú spotrebu (získavanie, čistenie, infraštruktúra na uskladňovanie a distribúciu)	<p>Cieľová hodnota príslušného ukazovateľa CO18 – <i>Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody</i> sa znižuje z pôvodných 179 987 obyvateľov na novú cieľovú hodnotu 82 891 obyvateľov (t. j. o 97 096 obyvateľov)</p> <p>Zabezpečenie podmienok v oblasti zásobovania obyvateľov SR bezpečnou pitnou vodou z verejných vodovodov bude spomalené</p> <p>Kvalita pitnej vody intenzifikáciou a modernizáciou úpravni povrchových vôd pre veľkokapacitné zdroje bude dosiahnutá na nižšej úrovni</p> <p>Nedôjde k prípadnému dobudovaniu vodovodov v prípadoch súbežnej výstavby verejnej kanalizácie</p>	<p>Zníženie ochrany zdravia obyvateľov z dôvodu:</p> <p>zníženia pôvodne plánovaného počtu obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody</p> <p>obmedzenia predpokladaného zlepšovania plynulého zásobovania obyvateľstva pitnou vodou</p> <p>nedosiahne sa plánovaná miera počtu obyvateľov napojených na verejný vodovod</p>

Integrácia požiadaviek vyplývajúcich zo smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (prepracované znenie) nebude dosiahnutá na takej úrovni, ako sa pôvodne predpokladalo.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.3: Vytvorenie východísk pre stanovenie opatrení smerujúcich k dosiahnutiu dobrého stavu podzemných a povrchových vôd

Oblasť intervencie (OI)	Očakávané priame a nepriame vplyvy na životné prostredie	Očakávané vplyvy vo vzťahu k zdravotnému stavu obyvateľstva
OI 021 Vodné hospodárstvo a ochrana pitnej vody (vrátane manažmentu povodia, dodávok vody, osobitných opatrení na prispôsobenie sa zmene klímy, diaľkových a spotrebiteľských	<p>Pri cieľových hodnotách ukazovateľov „O0009 - Počet koncepčných, analytických a metodických materiálov, „O0176 – Počet analyzovaných vzoriek povrchových a podzemných vôd a „O0178 - Počet zrealizovaných informačných aktivít“ je predpoklad, že dôjde k naplneniu cieľových hodnôt na 90 %</p> <p>Zvýši sa počet aktivít v oblasti monitorovania a hodnotenia vôd</p> <p>Skvalitnia sa monitorovacej siete</p>	<p>mierne zníženie prijímania opatrení na dosiahnutie dobrého stavu vôd vrátane identifikácii problémov za účelom ochrany zdravia a života ľudí s cieľom dosiahnutia dobrého stavu vôd</p> <p>nedôjde v plánovanej miere k potrebným</p>

meracích zariadení, systémov spoplatňovania a znižovania únikov)	<p>Podporia sa nástroje koncepčného a informačného charakteru uplatňovaných v oblasti vodného hospodárstva</p> <p>Cieľová hodnota ukazovateľa výstupu „O0006 - Počet podporených objektov monitorovacej siete povrchových a podzemných vôd“ sa znižuje z pôvodnej hodnoty 1 503 na zazmluvnenú hodnotu 1 338 (t. j. o 165 objektov)</p> <p>Cieľová hodnota ukazovateľa výstupu „O0007 - Počet vyhodnotených vodných útvarov povrchových a podzemných vôd“ sa znižuje z pôvodnej hodnoty 1 835 na zazmluvnenú hodnotu 1 722 (t. j. o 113).</p>	analýzam na identifikáciu problémov za účelom ochrany zdravia a života ľudí s cieľom dosiahnutia dobrého stavu vôd
OI 085 – Ochrana a posilnenie biodiverzity, ochrany prírody a zelenej infraštruktúry	<p>Dôjde k zníženiu pôvodnej cieľovej hodnoty ukazovateľa „O0008 – Počet opatrení na zabezpečenie spojitosti vodných tokov a odstraňovanie bariér vo vodných tokoch“, z pôvodných 26 (opatrení) na novú cieľovú hodnotu 20 (t. j. znižuje sa o 6), čím sa pravdepodobnosť pozitívnych účinkov na biodiverzitu vodných tokov zníži.</p> <p>Zabezpečenie pozdĺžnej a laterálnej kontinuity vodných tokov a odstraňovanie bariér vo vodných tokoch nebude vykonané v plánovanej miere, dôjde k menšiemu počtu opatrení na zabezpečenie spojitosti vodných tokov</p> <p>Mimo chránených území sa v dôsledku poklesu počtu v menšej miere prejaví pôvodne predpokladaný pozitívny vplyv v podobe vyššej diverzity a kvalitnejšieho plnenia ekosystémových služieb vodných tokov.</p> <p>Výkyvy vodných hladín tokov a z toho vyplývajúce riziká na urbanizované oblasti nebudú riešené vo všetkých plánovaných prípadoch</p> <p>Ohrozené je predpokladané zvýšenie biodiverzity vo vybraných vodných tokoch</p> <p>Nepodporí sa v dostatočnej miere prirodzený cyklus na niektorých vodných tokoch</p>	<p>zníženie miery pozitívneho vplyvu na zdravotný stav obyvateľstva vďaka zníženiu pozitívnych účinkov na biodiverzitu vodných tokov.</p> <p>nepriaznivé vplyvy výkyvov vodných hladín tokov a z toho vyplývajúce riziká na zdravie ľudí v sídlach sa neodstránia vo všetkých plánovaných prípadoch</p> <p>kvalitnejšie plnenie ekosystémových služieb vodných tokov sa prejaví v menšej miere</p>

Navrhovaná zmena bude mať v oblasti špecifického cieľa minimálny dopad na dosahovanie cieľových hodnôt ukazovateľov. Mnohé vyššie uvedené negatívne vplyvy sa dajú zmierniť aktivitami obcí, NGO a dobrovoľníkov formou brigád zameraných na čistenie tokov a revitalizáciu brehových porastov.

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.3: ochrana a obnova biodiverzity a pôdy a podpora ekosystémových služieb, a to aj prostredníctvom sústavy Natura 2000 a zelenej infraštruktúry

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.3.1: Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity, najmä rámci sústavy Natura 2000

Oblasť intervencie (OI)	Očakávané priame a nepriame vplyvy na životné prostredie	Očakávané vplyvy vo vzťahu k zdravotnému stavu obyvateľstva
OI 085 - Ochrana a posilnenie biodiverzity, ochrany prírody a zelenej infraštruktúry	Na základe hodnôt ukazovateľov v doposiaľ zazmluvnených projektoch zameraných na realizáciu manažmentových opatrení vyplývajúcich z programov starostlivosti o chránené územia alebo chránené druhy je predpoklad, že cieľová hodnota ukazovateľa „CO23 -Plocha biotopov podporených s cieľom dosiahnuť lepší stav ich ochrany“, bude dosiahnutá. Pozitívne výsledky znamenajú: zastavenie poklesu biodiverzity a zachovanie priaznivého stavu biotopov a druhov a ekosystémov a ich služieb mimo chránených území, zabezpečenie primeranej starostlivosti	zníženie hygienických a zdravotných rizík a zníženie ochrany zdravia obyvateľov zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva dostupnosťou kvalitného prírodného prostredia poskytujúceho možnosti pre rekreáciu, zotavenie a iné ekosystémové služby
OI 086 – Ochrana, obnova a udržateľné používanie lokalít sústavy Natura 2000	Podpora dobudovania sústavy NATURA 2000, podporu realizácie schválených dokumentov starostlivosti o chránené územia sústavy Natura 2000 a chránené druhy Kompletizácia sústavy chránených území, zvýšenie miery ich prepojenosti, skvalitnenie starostlivosti o chránené územia	zachovaniu kvalitného prírodného prostredia, ktorý by mal pozitívny vplyv na zdravie obyvateľstva posilnenie biodiverzity sa následne odrazí na kvalite životného prostredia obyvateľstva

Na základe hodnôt ukazovateľov v doposiaľ zazmluvnených projektoch zameraných na realizáciu manažmentových opatrení vyplývajúcich z programov starostlivosti o chránené územia alebo chránené druhy je predpoklad, že cieľová hodnota ukazovateľa „Plocha biotopov podporených s cieľom dosiahnuť lepší stav ich ochrany“, bude dosiahnutá.

Presun prostriedkov je umožnený zo zostatku nezazmluvnených zdrojov a predpokladaných finančných úspor v realizovaných projektoch. V tejto súvislosti s navrhovaným presunom zostatku zdrojov v oblasti podpory biodiverzity a ochrany prírody je potrebné uviesť, že riadiaci orgán pre OP KŽP rozšíril možnosti pre podporu opatrení v oblasti ochrany prírody tým, že v rámci predchádzajúcej zmeny OP KŽP (na verziu 14) finančne posilnil predmetnú oblasť.

Podpora ochrany biodiverzity a ochrana prvkov NATURA 2020 je tiež zabezpečovaná zo Strategického plánu SPP 2023 – 2027 a bolo by potrebné tieto kroky vzájomne koordinovať.

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.4 Prijatie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných areálov (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženie miery znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.4.1: Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality

Oblasť intervencie (OI)	Očakávané priame a nepriame vplyvy na životné prostredie	Očakávané vplyvy vo vzťahu k zdravotnému stavu obyvateľstva
OI 083 – Opatrenia na zabezpečenie kvality ovzdušia	<p>Zníženie objemu emisií znečisťujúcich látok odvádzaných do ovzdušia a tým zníženie jeho zaťaženia a zvýšenie kvality</p> <p>Podpora technologických a technických opatrení na redukciiu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia realizované na zdrojoch znečisťovania ovzdušia</p> <p>Skvalitnenie monitorovania ovzdušia a komplexná emisná inventarizácia.</p>	<p>Očakáva sa:</p> <p>skvalitnenie životného prostredia v dôsledku eliminácie produkcie cudzorodých látok</p> <p>náhrada zastaraných spaľovacích zariadení vo verejných budovách aj domácnostiach nízkoemisnými zariadeniami s výnimkou obnoviteľných zdrojov energie (OZE), konkrétne za kotly na zemný plyn</p> <p>zvýšenie úrovne povedomia v oblasti kvality ovzdušia realizáciou projektov zameraných na zvýšenie informovanosti</p> <p>zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva a tým aktivít na skvalitnenie životného prostredia a tým ochranu zdravých životných podmienok;</p> <p>zlepšenie manažmentu kvality ovzdušia s dôrazom na integrovanú prevenciu a kontrolu znečisťovania</p>
OI 084 – Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania (IPKZ).	<p>Informovanie o ochrane ovzdušia a integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania</p> <p>Cieľová hodnota väčšiny ukazovateľov ostáva nezmenená, t. j. predpokladá sa dosiahnutie stanovených cieľových hodnôt. Cieľová hodnota ukazovateľa výstupu „O0178 – Počet zrealizovaných informačných aktivít“ za znižuje z pôvodnej hodnoty 382 na zazmluvnenú hodnotu 356 (t. j. o 26 info aktivít) (vrátane aktivít na sanácie environmentálnych aktivít).</p> <p>Skvalitnenie manažmentu kvality ovzdušia s dôrazom na integrovanú prevenciu a kontrolu znečisťovania</p>	<p>zvýšenie úrovne povedomia v oblasti kvality ovzdušia realizáciou projektov zameraných na zvýšenie informovanosti</p> <p>zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva a tým aktivít na skvalitnenie životného prostredia a tým ochranu zdravých životných podmienok;</p> <p>zlepšenie manažmentu kvality ovzdušia s dôrazom na integrovanú prevenciu a kontrolu znečisťovania</p>

Cieľová hodnota väčšiny ukazovateľov ostáva nezmenená, t.j. predpokladá sa dosiahnutie stanovených cieľových hodnôt, okrem spoločného ukazovateľa „O0178 – Počet zrealizovaných informačných aktivít“.

Navrhovaný presun finančných zdrojov do PO 6 vzhľadom na ich malý objem nemá negatívny vplyv na zmenu kvality životného prostredia. Presunuté finančné zdroje pozostávajú jednak z úspor v zazmluvnených projektoch a tiež nevyužité zostatky alokácie z výziev.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.4.2: Zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)

Oblasť intervencie (OI)	Očakávané priame a nepriame vplyvy na životné prostredie	Očakávané vplyvy vo vzťahu k zdravotnému stavu obyvateľstva
<p>OI 089 – Rekultivácia priemyselných plôch a kontaminovanej pôdy.</p>	<p>Cieľová hodnota ukazovateľa výstupu „CO22 - Celkový povrch rekultivovanej pôdy“ sa znižuje z pôvodnej hodnoty 108 ha na zazmluvnenú hodnotu 104 ha (t. j. o 4 ha)</p> <p>Predpokladané 4 ha pôdy v rámci plánovaných rekultivácií envirozáťaží zostane nezrekultivovaných</p> <p>Na základe uvedených skutočností sa predpokladá znížená miera súvisiaceho pozitívneho vplyvu na životné prostredie v podobe odstránenia kontaminantov najmä z pôdy, horninového prostredia a podzemnej, prípadne aj povrchovej, vody.</p> <p>Predpokladá sa nedostatočné zabezpečenia sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách, teda skvalitnenia životného prostredia v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách nebude v plnej miere dosiahnuté</p> <p>Cieľová hodnota ukazovateľa výstupu „O0178 – Počet zrealizovaných informačných aktivít“ sa znižuje z pôvodnej hodnoty 382 na zazmluvnenú hodnotu 356 (t. j. o 26 info aktivít) (vrátane aktivít na ochranu ovzdušia).</p> <p>V rámci ukazovateľov „O0017 - Plocha preskúmaných environmentálnych záťaží“ a „O0018 - Plocha monitorovaných environmentálnych záťaží“ sa implementáciou zazmluvnených projektov očakáva dosiahnutie stanovených cieľových hodnôt.</p>	<p>Predpokladá sa:</p> <p>menšie zmiernenie hygienického a zdravotného zaťaženia obyvateľstva z kontaminantov, ako sa plánovalo</p> <p>Informovanosť v reálnom čase o rizikách znečistených území a environmentálnych záťažiacich ako predpoklad pre efektívny manažment rizík a opatrenia na ich elimináciu zostane približne na plánovanej úrovni</p>

Disponibilné finančné prostriedky pozostávajú z nezazmluvnenej alokácie a predpokladaných finančných úspor v realizovaných projektoch.

Podpora na sanáciu environmentálnych záťaží je v rámci OP KŽP poskytovaná v súlade s princípom „znečisťovateľ platí“, tzn. je určená na realizáciu sanácie len takých environmentálnych záťaží, pri ktorých pôvodca nie je známy a nie je možné určiť povinnú osobu. Zodpovednosť za ich sanáciu prechádza na štát/príslušné ministerstvo. Mnohé konania

o určení povinnej osoby podľa zákona č. 409/2011 Z. z. sú komplikované a časovo náročné, avšak bez ich vykonania nie je možné pristúpiť k príprave a realizácii sanácie environmentálnej záťaže zo zdrojov EÚ. K externými faktorom, ktoré kladú zvýšené nároky na čas potrebný na realizáciu projektov sanácie environmentálnych záťaží, prípadne ju až brzdia, sú vlastnícke vzťahy na sanovaných lokalitách. Problémom zostáva ťažká vymožitelnosť povolenia vstupu na pozemky v súkromnom vlastníctve, odmietnutie povolenia vstupu do areálu alebo odmietnutie súčinnosti nutnej na vyriešenie stretov záujmov chránených osobitnými predpismi (lokalizácia podzemných inžinierskych sietí v areáli). Dôležitým aspektom, ktorý zvyšuje časovú náročnosť prípravnej fázy projektov sanácie environmentálnych záťaží, je tiež výber čo najúčinnnejšej metódy sanácie. Vzhľadom na investičný charakter a náročnosť aktivít v oblasti sanácie environmentálnych záťaží sa predpokladá možnosť fázovania projektov, ktoré nebude možné dokončiť v roku 2023, pričom II. fáza ich realizácie bude pokračovať v rámci Programu Slovensko 2021-2027.

PRIORITNÁ OS 2: ADAPTÁCIA NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY SO ZAMERANÍM NA OCHRANU PRED POVODŇAMI

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.1: Podpora investícií do prispôsobovania sa zmene klímy, vrátane ekosystémových prístupov

Alokácia prioritnej osi 2 predstavuje 188 063 796 € z Kohézneho fondu. Navrhovaný presun zdrojov v sume **64 829 796 €** z Kohézneho fondu do novovytvorenej prioritnej osi 6 *Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE* pozostáva zo zdrojov z viacerých oblastí intervencií, ktoré sú špecifikované nižšie.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.1: Zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy

Oblasť intervencie (OI)	Očakávané priame a nepriame vplyvy na životné prostredie	Očakávané vplyvy vo vzťahu k zdravotnému stavu obyvateľstva
OI 087 – Opatrenia v oblasti adaptácie na zmenu klímy a predchádzanie a riadenie rizík súvisiacich s klímou, ako napr. erózia, požiare, povodne, búrky a suchá, vrátane zvyšovania povedomia, civilnej ochrany a systémov a infraštruktúr na zvládanie katastrof	Cieľová hodnota ukazovateľa výstupu „CO20 - Počet obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany“ upravuje z pôvodnej hodnoty 7 002 na novú cieľovú hodnotu 5 146 osôb (t. j. znižuje sa o 1 856 osôb). Možno predpokladať, že dôjde k zníženiu rozsahu pôvodne identifikovaných priamych a nepriamych pozitívnych vplyvov. Zníži sa počet realizovaných preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami Nebude dostatočne zabezpečené zníženie rizika kontaminácie ŽP škodlivými látkami v prípade povodní V oblasti ochrany pred povodňami budú ciele vyplývajúce zo smernice Európskeho parlamentu a Rady 2007/60/ES o hodnotení a manažmente povodňových rizík v platnom znení dosahované v menšej miere oproti prvotne posúdenej verzii OP KŽP.	zníženie počtu ochránených obyvateľov pred povodňami (ochrana života, zdravia a majetku obyvateľstva) obmedzenie rizík vyplývajúcich z výkyvov vodných hladín ako dôsledku zmeny klímy a ľudskej činnosti v území sa nenaplní v plnej miere

Návrh presunu uvedenej sumy zdrojov vyplýva z vykonanej analýzy stavu implementácie PO2. V rámci analýzy boli zároveň identifikované úspory celkových výdavkov projektov po verejnom obstarávaní, ako aj úspory po zrealizovaní projektov. Protipovodňové projekty sú náročné rozsiahle stavby, ktorých realizácia je časovo náročná. Negatívne na projekty vplyva aj vojnový konflikt, v dôsledku ktorého došlo k navyšovaniu cien, problémom s dodávkami rôznych tovarov, nedostatku pracovných síl a pod. Zároveň z dôvodu komplikovaného procesu pri verejnom obstarávaní dochádza k fázovaniu projektov, ktorých realizácia II. fázy bude pokračovať v rámci Programu Slovensko 2021 – 2027, pričom výzva pre tieto projekty je v zmysle harmonogramu výziev naplánovaná v júni 2023.

Pre opatrenia, ktoré boli podporované v rámci výziev, pri ktorých bol preukázaný veľký dopyt zo strany žiadateľov, bol vytvorený široký priestor pre ich kontinuálnu podporu z Programu Slovensko 2021 – 2027, kedy MŽP SR presadilo potrebu ešte vo väčšej miere podporovať vodozádržné opatrenia zamerané na adaptáciu na zmenu klímy v sídlach a krajine.

PRIORITNÁ OS 6: Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE

INVESTIČNÁ PRIORITA 6.1 Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu

Na čiastočnú kompenzáciu vysokých cien energií pre zraniteľné domácnosti sa v rámci predmetnej zmeny OP KŽP (verzia 15) navrhuje v súlade s bodom C.1 uznesenia vlády SR č. 806/2022 vytvorenie novej prioritnej osi 6, ktorej alokácia vzniká presunom zdrojov z prioritnej osi 1 a prioritnej osi 2 v objeme 387 885 361 € z Kohézneho fondu.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.1.1: Zníženie negatívnych dôsledkov energetickej krízy na ohrozené skupiny

Oblasť intervencie (OI)	Očakávané priame a nepriame vplyvy na životné prostredie	Očakávané vplyvy vo vzťahu k zdravotnému stavu obyvateľstva
OI 112 – Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu	<p>Spoločný ukazovateľ výstupu „CV36 – Počet zraniteľných domácností podporených s cieľom pomôcť im pokryť náklady na spotrebu energie“ s cieľovou hodnotou 398 849 domácností v roku 2023</p> <p>Doplnením novej prioritnej osi 6 sa vzhľadom na jej obsahové zameranie nepredpokladá priamy pozitívny vplyv na životné prostredie.</p> <p>Nepriamym vplyvom bude eliminácia vzniku nových zdrojov lokálnych kúrenísk, ktoré by pravdepodobne vznikali v dôsledku nedostatku financií v jednotlivých domácnostiach na úhradu tepla. Tieto lokálne kúreniská sú významným zdrojom znečisťovania ovzdušia v niektorých oblastiach aj v súčasnosti</p> <p>Nepriamym vplyvom bude aj ochrana lesných zdrojov pred nelegálnym výrubom dreva v dôsledku potrieb zabezpečenia vykurovacieho paliva.</p>	<p>priamy vplyv je ťažko hodnotiteľný a najmä nie kvantitatívne</p> <p>možno predpokladať, že nedôjde k zhoršeniu zdravotného stavu obyvateľstva, ktorý by mohol nastať vplyvom zníženia spotreby energie a zníženia kúrenia v domácnostiach</p> <p>takto pozitívne dotknutými v rámci populácie SR sa stanú členovia zraniteľných domácností</p>

	<p>Predpoklad je, že domácnosti nebudú prinútené výrazne znižovať množstvo spotrebovanej energie, teda budú používať zdroje energie približne v rovnakej miere, ako predtým, či z hľadiska životného prostredia nie je pozitívnou zmenou.</p> <p>Ostatné vplyvy možno zhrnúť ako:</p> <p>Podpora zraniteľných domácností prostredníctvom kompenzácie ich nákladov na energie, ako plyn a teplo, s cieľom pomôcť im pokryť tieto náklady</p> <p>Podpora prevádzkového kapitálu pre mikro, malé a stredné podniky</p> <p>Posilní sa možnosť využitia disponibilných zdrojov na implementáciu OP KŽP, keďže PO 6 bude realizovaná prostredníctvom národných projektov, čím sa predpokladá rýchla absorpcia finančnej alokácie OP KŽP.</p>	<p>opatrenie pomôže kompenzovať vysoké ceny energií a tým zabezpečiť ich základné životné potreby a dobré zdravie</p> <p>zniži sa stresová zaťaženosť nízkoprijmového obyvateľstva</p>
--	--	--

Vzhľadom na celkové zameranie a cieľ, ako aj obsah navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15), možno predpokladať, že vplyvy na životné prostredie budú z hľadiska viacerých ich charakteristík odlišné v porovnaní s platným strategickým dokumentom s celoštátnym dosahom – OP KŽP (verzia 14). Presun finančných prostriedkov z jednotlivých oblastí intervencií, ako aj zníženie hodnôt niektorých merateľných ukazovateľov môžu viesť k zmene rozsahu, resp. poklesu miery očakávaných pozitívnych vplyvov na životné prostredie po celkovej implementácii programu.

Na základe posúdenia Zmeny OP KŽP je možné konštatovať nasledovné:

- Vzhľadom na obsah navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15), ktorej hlavným cieľom je podpora opatrení na riešenie dôsledkov energetickej krízy v rámci novovytvorenej PO 6, kedy dochádza k presunom finančných prostriedkov z jednotlivých oblastí intervencií v rámci prioritnej osi 1 a prioritnej osi 2 a zároveň aj k zníženiu hodnôt niektorých merateľných ukazovateľov, môže dôjsť aj k zmene rozsahu, resp. poklesu miery očakávaných pozitívnych vplyvov na životné prostredie po celkovej implementácii programu. Predpokladom síce ostáva, že celkový charakter pozitívnych vplyvov OP KŽP na životné prostredie zostane aj po presunoch zdrojov zachovaný, avšak navrhované opatrenia v rámci prioritnej osi 6 sa vyznačujú zameraním odlišným od environmentálneho zamerania opatrení podporovaných v rámci prioritnej osi 1 a 2. Celková miera pozitívneho vplyvu OP KŽP na životné prostredie nebude rovnaká v porovnaní s jej pôvodným predpokladom.
- Navrhovanou zmenou OP KŽP dochádza k určitému zníženiu podpory v rámci udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia a aktívnej adaptácie na zmenu klímy.
- V rámci PO 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry v oblasti odpadového hospodárstva dôjde k presunu disponibilných finančných prostriedkov z OI 017 Nakladanie s domovým odpadom (vrátane opatrení na minimalizáciu, triedenie, recykláciu) a OI 019 Nakladanie s komerčným, priemyselným, alebo nebezpečným odpadom. S blížiacim sa koncom

programového obdobia, s ktorým súvisí koniec obdobia oprávnenosti výdavkov, bolo potrebné pristúpiť k uzatvoreniu 13 všetkých výziev v oblasti odpadového hospodárstva. Vzhľadom na aktuálny stav dosahovania cieľových hodnôt merateľných ukazovateľov v zazmluvnených projektoch a predpoklad realizácie ďalších projektov po schválení ŽoNFP, ktoré sú ešte v konaní, bude mať navrhovaná zmena v oblasti odpadového hospodárstva **mierne negatívny dopad** na dosahovanie cieľových hodnôt ukazovateľov.

- V rámci vodného hospodárstva v súvislosti s presunom výšky finančných prostriedkov do PO 6 dôjde pravdepodobne k **zníženiu rozsahu pôvodne predpokladaných pozitívnych vplyvov** na životné prostredie.
- Aj napriek skutočnosti, že neustále pretrváva potreba realizácie opatrení, ktoré by viedli k zníženiu znečistenia povrchových a podzemných vôd, najmä odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO (v zmysle záväzkov SR voči EÚ), z časového hľadiska už neexistuje priestor na realizáciu ďalších projektov z pôvodnej vyčlenenej alokácie na OI 022. V prípade fázovania projektov sa ich **pozitívny vplyv na životné prostredie prejaví až po realizácii ich druhej fázy**, ktorej financovanie sa očakáva zo zdrojov Programu Slovensko na obdobie 2021 – 2027.
- Dôležitým faktorom v rámci navrhovanej zmeny OP KŽP, ktorý ovplyvní mieru predpokladaného vplyvu na životné prostredie, je zníženie cieľových hodnôt niektorých (vyššie uvedených) ukazovateľov. To sa v porovnaní s platným znením OP KŽP (verzia 14) prejaví znížením pôvodne plánovaného počtu obyvateľov so zlepšeným čistením **komunálnych odpadových vôd**, ako aj pôvodne plánovaného počtu obyvateľov so zlepšenou **dobrou pitnej vody** a taktiež menším počtom opatrení na zabezpečenie **spojitosti vodných tokov**. Oproti pôvodnému predpokladu dôjde k zmenšeniu objemu čistených komunálnych odpadových vôd. Miera rizika **znečistenia** podzemných a povrchových vôd únikom komunálnych splaškových vôd sa tým zvýši. Treba podotknúť, že úspešnosť napojenia sa obyvateľstva vo veľkej miere závisí aj od ochoty obyvateľstva pripojiť sa na vodovodnú sieť. Vzhľadom na vysoké poplatky za odvod splaškovej vody už v súčasnosti mnohé domácnosti nemajú záujem o pripojenie sa na kanalizačnú sieť.
- Navrhovanou zmenou OP KŽP zároveň dochádza aj k presunu zostatku zdrojov v oblasti podpory biodiverzity a ochrany prírody. Tento zostatok zdrojov vyplýva z toho, že riadiaci orgán pre OP KŽP rozšíril možnosti pre podporu opatrení v oblasti ochrany prírody tým, že v rámci predchádzajúcej zmeny OP KŽP na verziu 14 presunom zdrojov EÚ finančne posilnil predmetnú oblasť. Tieto navýšené zdroje sa však nerealizovali. Na základe hodnôt ukazovateľov v doposiaľ zazmluvnených projektoch zameraných na realizáciu manažmentových opatrení vyplývajúcich z programov starostlivosti o chránené územia alebo chránené druhy je predpoklad, že cieľová hodnota ukazovateľa „Plocha biotopov podporených s cieľom dosiahnuť lepší stav ich ochrany“, **bude dosiahnutá**.
- V oblasti podpory a obnovy biodiverzity mimo chránených území sa v dôsledku poklesu počtu opatrení na odstraňovanie bariér vo vodných tokoch a zabezpečenie ich spojitosti **v menšej miere** prejaví pôvodne predpokladaný pozitívny vplyv v podobe vyššej diverzity a kvalitnejšieho plnenia ekosystémových služieb vodných tokov.
- V oblasti ochrany ovzdušia má navrhovaný presun finančných zdrojov do PO 6 vzhľadom na ich malý objem **nemá vplyv** na zmenu stavu životného prostredia.

- V rámci navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15) dochádza tiež k presunu zostatku zdrojov z OI 089, ktorá je zameraná na aktivity prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží. Podpora v rámci OP KŽP je poskytovaná v súlade s princípom „znečisťovateľ platí“, tzn. je určená na realizáciu sanácie **len** takých environmentálnych záťaží, pri ktorých pôvodca nie je známy a nie je možné určiť povinnú osobu, a teda zodpovednosť za ich sanáciu prechádza na štát / príslušné ministerstvo. Vzhľadom na investičný charakter a náročnosť aktivít v oblasti sanácie environmentálnych záťaží sa predpokladá možnosť fázovania projektov, ktoré nebude možné dokončiť v roku 2023, pričom II. fáza ich realizácie bude pokračovať v rámci Programu Slovensko 2021-2027.
- V prípade ukazovateľov, ktoré sa vzťahujú k sanácii environmentálnych záťaží, sa očakáva, že cieľová hodnota ukazovateľa „Celkový povrch rekultivovanej pôdy“ sa mierne znižuje na základe zazmluvnenej hodnoty.
- Na základe uvedených skutočností sa predpokladá **znížená miera** pozitívneho vplyvu na životné prostredie, najmä odstránenia kontaminantov z pôdy, horninového prostredia a podzemnej, prípadne aj povrchovej, vody.
- Aj po zmene OP KŽP na verziu 15 však bude realizácia projektov sanácie environmentálnych záťaží naďalej financovaná z jeho zdrojov.
- Disponibilné zdroje boli identifikované aj v rámci PO 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami. Aj v tomto prípade možno predpokladať, že v súvislosti s presunom zostatku finančných prostriedkov do PO 6 dôjde k **zníženiu rozsahu** pôvodne identifikovaných priamych a nepriamych pozitívnych vplyvov. Podstatným údajom, ktorý ovplyvní mieru predpokladaného vplyvu na životné prostredie, je **zníženie cieľovej hodnoty** ukazovateľa „Počet obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany“. Uvedené zníženie vyplýva z hodnôt daného ukazovateľa v rámci zazmluvnených projektov, ako aj z fázovania projektov (vzhľadom na blížiaci sa koniec oprávneného obdobia), pričom realizácia II. fázy projektov bude pokračovať v rámci Programu Slovensko 2021-2027.
- V prípade novo navrhovanej PO 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“ sa vzhľadom na jej obsahové zameranie **nepredpokladá** priamy pozitívny vplyv na životné prostredie. Podpora nízkopríjmových domácností prispeje k eliminácii vzniku náhradných foriem vykurovania týchto domácností, ako sú lokálne kúreniská, ktoré predstavujú lokálne zdroje znečisťovania ovzdušia. Taktiež prispeje k ochrane lesných zdrojov na ktoré by bol zvýšený tlak pre ich využitie ako vykurovacieho paliva.
- Presunom, t. j. znížením, alokácie v rámci jednotlivých oblastí intervencií v rámci prioritných osí 1 a 2 OP KŽP zároveň dochádza k **obmedzeniu** možností podpory činností a projektov v súlade s plánmi a programami v oblastiach vodného hospodárstva (Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR na roky 2021 – 2027), odpadového hospodárstva (Program odpadového hospodárstva SR na roky 2021 – 2025), sanácie environmentálnych záťaží (Štátny program sanácie environmentálnych záťaží) a ochrany pred povodňami (Plány manažmentu povodňového rizika).
- Predmet podpory OP KŽP v jeho pôvodnej verzii, ani v znení OP KŽP (verzia 15) nevedie k prekročeniu noriem kvality životného prostredia alebo hraničných hodnôt, ale miera pozitívneho vplyvu na zlepšenie noriem kvality dotknutých zložiek životného

prostredia sa oproti pôvodne predpokladaným **zniži**. K zníženiu objemu realizovaných prác dôjde v rámci vyššie uvedených oblastí intervencií.

- Vzhľadom na investičný charakter a náročnosť aktivít v oblasti vodného hospodárstva, sanácie environmentálnych záťaží a ochrany pred povodňami predpokladá možnosť **fázovania projektov**, ktoré nebude možné dokončiť v roku 2023, pričom II. fáza ich realizácie bude pokračovať v rámci Programu Slovensko 2021 - 2027.
- S navrhovanou zmenou strategického dokumentu sa predpokladá, že prevažujúci vplyv na zdravotný stav obyvateľstva bude nepriamo **pozitívny**, keďže aktivity novovytvorenej prioritnej osi 6 budú prispievať k ochrane zdravia obyvateľov v rámci skupiny zraniteľných domácností s cieľom kompenzovať im vysoké ceny energií a tým zabezpečiť ich základné životné podmienky. Zmena strategického dokumentu prispeje k zníženiu stresovej zaťažnosti obyvateľstva. Teoreticky možno predpokladať, že v domácnostiach nedošlo/nedôjde vplyvom cien k zníženiu spotreby energie na kúrenie a tým nedôjde k ohrozeniu zdravia obyvateľstva. Na druhej strane treba pripomenúť, že nedôjde ani k prinúteniu obyvateľov šetriť energiami, čo z hľadiska životného prostredia nemožno hodnotiť pozitívne.
- Zmenou OP KŽP (verzia 15) sa nepredpokladajú vplyvy na chránené územia.
- Realizáciou OP KŽP (verzia 15) sa nepredpokladá, že by navrhnuté zmeny mohli mať významnejší vplyv na životné prostredie presahujúce štátne hranice.

V prípade realizácie Návrhu zmeny OP KŽP nastanú **výrazné pozitívne zmeny** v oblastiach sociálneho prostredia SR, ktoré sú predmetom zvýšenej pozornosti a v ktorých sa prejavuje potreba zlepšiť ich súčasný stav.

- Vzhľadom na obsah navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15), ktorej hlavným cieľom je podpora opatrení na riešenie dôsledkov energetickej krízy v rámci novovytvorenej PO 6, kedy dochádza k presunom finančných prostriedkov z jednotlivých oblastí intervencií v rámci prioritnej osi 1 a prioritnej osi 2 a zároveň aj k zníženiu hodnôt niektorých merateľných ukazovateľov, môže dôjsť aj k zmene rozsahu, resp. poklesu miery očakávaných pozitívnych vplyvov na životné prostredie po celkovej implementácii programu. Predpokladom síce ostáva, že celkový charakter pozitívnych vplyvov navrhovanej zmeny OP KŽP na životné prostredie zostane aj po presunoch zdrojov zachovaný, avšak navrhované opatrenia v rámci prioritnej osi 6 sa vyznačujú zameraním odlišným od environmentálneho zamerania opatrení podporovaných v rámci prioritnej osi 1 a 2. Celková miera pozitívneho vplyvu zmeny OP KŽP na životné prostredie nebude rovnaká v porovnaní s jej pôvodným predpokladom.
- S navrhovanou zmenou strategického dokumentu sa predpokladá, že prevažujúci vplyv na zdravotný stav obyvateľstva bude nepriamo pozitívny, keďže aktivity novovytvorenej prioritnej osi 6 budú prispievať k ochrane zdravia obyvateľov v rámci skupiny zraniteľných domácností s cieľom kompenzovať im vysoké ceny energií a tým zabezpečiť ich základné životné podmienky. V rámci predmetnej aktivity budú kompenzované zvýšené náklady na plyn a teplo pre zraniteľné domácnosti. Tieto kompenzácie budú realizované formou úhrady časti fakturovaných nákladov priamo dodávateľom energií. V zmysle rozhodnutia vlády SR sú nižšie ceny energií garantované pre všetky domácnosti od začiatku r. 2023, pričom zvýšené náklady dodávateľov energií (plyn a teplo) sú uhrádzané zo zdrojov štátneho rozpočtu. Časť týchto výdavkov prislúchajúcu pre zraniteľné domácnosti v zmysle vymedzenia

v nariadení vlády SR (v súčasnosti v štádiu návrhu) bude spätne refundovaná zo zdrojov PO 6.

- Prijímateľom bude Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) a cieľovými skupinami zraniteľné domácnosti. Cieľovým územím je celé územie SR.
- Počet zraniteľných domácností podporených s cieľom pomôcť im pokryť náklady na spotrebu energie je 398 849 domácností v roku 2023.
- Zmenou OP KŽP (verzia 15) sa pravdepodobne nezmení celkový vplyv strategického dokumentu s celoštátnym dosahom na intenzitu využívania územia, resp. môže dôjsť k zníženiu intenzity využívania niektorých území napr. chránených území.

IV.1.4. Hodnotenie možných kumulatívnych a synergických vplyvov zmeny OP KŽP

Výrazné negatívne vplyvy sa v súvislosti s realizáciou zmeny OP KŽP neočakávajú.

Napriek skutočnosti, že zníženie alokácií v rámci prioritnej osi 1 a prioritnej osi 2 obmedzí možnosti plánovanej podpory niektorých vybraných opatrení, celkový **pozitívny charakter** kumulatívnych účinkov aktivít, podporovaných prostredníctvom zmeny OP KŽP v znení jeho navrhovanej zmeny na verziu 15, na životné prostredie **zostane zachovaný**, aj keď v prípade oblastí intervencií v rámci prioritných osí 1 a 2, dotknutých presunom zdrojov, bude ich prínos k celkovému pozitívnemu kumulatívne vplyvu **mierne nižší** oproti pôvodnému predpokladu.

Prínosom ku kumulatívne charakteru účinkov navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15) bude pozitívny vplyv na životné podmienky zraniteľných domácností v dôsledku vytvorenia novej prioritnej osi 6, ktorej cieľom je čiastočná kompenzácia vysokých cien energií pre zraniteľné domácnosti. V rámci predmetnej aktivity budú kompenzované zvýšené náklady na plyn a teplo pre zraniteľné domácnosti formou úhrady časti fakturovaných nákladov priamo dodávateľom energií.

Posúdenie bilancie prínosov v sociálnej oblasti oproti zníženiu prínosov v environmentálnej oblasti nie je predmetom tohoto hodnotenia. Zmena OP KŽP na verziu 15 sa udiala na základe politického rozhodnutia, ako celospoločenský záujem.

Synergické a kumulatívne vplyvy zmeny OP KŽP verzia 14 na verziu 15 hodnotíme podľa zmien špecifických cieľov verzie 14 na verziu 15.

Vplyvy na tie zložky životného prostredia, ktorých sa zmeny verzií netýkajú, nehodnotíme.

Synergické a kumulatívne vplyvy na odpadové hospodárstvo (Špecifický cieľ 1.1.1)

Vzhľadom na fakt, že zo zazmluvnených projektov je predpoklad, že cieľové hodnoty väčšiny ukazovateľov v oblasti odpadového hospodárstva stanovené v OP KŽP (verzia 14) budú dosiahnuté v plnej miere nie je predpoklad kumulatívnych a synergických vplyvov na odpadové hospodárstvo.

Riešenie výrazných problémov odpadového hospodárstva sa mierne spomalí a posúva do ďalšieho obdobia. Zmena bude mať mierne negatívny vplyv najmä na využívanie odpadu ako druhotnej suroviny, keďže môže byť zneškodňovaný aj skládkovaním.

Mierne zvýšenie predpokladaných zdravotných rizík môže byť spôsobené prostredníctvom nakladania s odpadmi, ktoré nie je v súlade so zákonom č. 76/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Pozitívnym vplyvom môže byť že sa budú minimalizovať odpady, ktoré by vznikli prechodom na alternatívne zdroje vykurovania (lokálne kúreniská) u nízkopříjmových domácností.

Synergické a kumulatívne vplyvy na vodné hospodárstvo (Špecifický cieľ 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3)

Navrhovaným presunom finančných prostriedkov sa cieľová hodnota ukazovateľa „C0019 – Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd“ znižuje z pôvodných 296 653 EO na novú cieľovú hodnotu 273 711 EO (t. j. o 22 942 EO) a cieľová hodnota príslušného ukazovateľa CO18 – Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody sa znižuje z pôvodných 179 987 obyvateľov na novú cieľovú hodnotu 82 891 obyvateľov (t. j. o 97 096 obyvateľov).

Dva rozhodujúce strategické ciele OP KŽP (verzia 14) sa nenaplnia, a to:

- zmenšením objemu čistených komunálnych odpadových vôd sa miera rizika znečistenia podzemných a povrchových vôd únikom komunálnych splaškových vôd nezníži v plánovanej miere,
- ani zabezpečenie podmienok v oblasti zásobovania obyvateľov SR bezpečnou pitnou vodou z verejných vodovodov sa nezvýši v potrebnej miere.

Dopad navrhovanej zmeny OP KŽP je možné zhrnúť nasledovne:

- zvýši sa miera rizika znečistenia podzemných a povrchových vôd únikom komunálnych splaškových vôd – priesaky z nevodotesných žúmp, trativodov a pod.
- zvýši sa riziko kontaminácie vodných biotopov
- zotrváva riziko ohrozenia ľudského zdravia v dôsledku konzumácie nevyhovujúcej pitnej vody
- naďalej sa nezmení stav nerovnomernej regionálnej vybavenosti environmentálnou infraštruktúrou (platí pre verejné vodovody aj verejné kanalizácie), čoho dôsledkom bude nedostatočné využitie relatívne priaznivej situácie v množstve a bilancii vôd
- zníži sa počet opatrení na ochranu pred povodňami, čo znamená nedostatočný nárast významu preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami a s tým súvisiacich povodňových zabezpečovacích prác vykonávaných príslušnými subjektmi. Presný negatívny vplyv nie je možné striktne vyhodnotiť nakoľko výskyt povodní je náhodným javom.

Synergické a kumulatívne vplyvy na biodiverzitu (Špecifický cieľ 1.3.1)

V súvislosti s navrhovaným presunom zostatku zdrojov v oblasti podpory biodiverzity a ochrany prírody je potrebné uviesť, že riadiaci orgán pre OP KŽP rozšíril možnosti pre podporu opatrení v oblasti ochrany prírody tým, že v rámci OP KŽP (verzia 14) finančne posilnil predmetnú oblasť. Presun pozostáva z nezazmluvnených zdrojov a predpokladaných finančných úspor v realizovaných projektoch. Na základe hodnôt ukazovateľov v doposiaľ zazmluvnených projektoch zameraných na realizáciu

manažmentových opatrení vyplývajúcich z programov starostlivosti o chránené územia alebo chránené druhy je predpoklad, že cieľová hodnota ukazovateľa „Plocha biotopov podporených s cieľom dosiahnuť lepší stav ich ochrany“, bude dosiahnutá. Podpora ochrany biodiverzity a ochrana prvkov NATURY 2020 je tiež zabezpečovaná zo Strategického plánu SPP 2023 – 2027 a bolo by potrebné tieto kroky vzájomne koordinovať.

V nadväznosti na navrhovanú zmenu OP KŽP sa nepredpokladajú vplyvy na chránené územia.

Synergické a kumulatívne vplyvy na kvalitu ovzdušia (Špecifický cieľ 1.4.1)

Vzhľadom na malý objem presúvaných prostriedkov zmena OP KŽP nemá hodnotiteľný vplyv na stav kvality ovzdušia. Presunutú finančnú zdrojovú pozostávajú jednak z úspor v zazmluvnených projektoch a tiež nevyužitú zostatky lokácie z výziev. Cieľová hodnota ukazovateľov ostáva nezmenená, t.j. predpokladá sa dosiahnutie stanovených cieľových hodnôt. Určité riziko sa môže vyskytnúť v oblasti spomalenia sa skvalitnenia systému monitorovania kvality ovzdušia a emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia

Synergické a kumulatívne vplyvy na environmentálne záťaž a pôdy (Špecifický cieľ 1.4.2)

V rámci zmeny Strategického dokumentu sa plánuje presunutie časti finančných prostriedkov z podpory sanácie environmentálnych záťaží na podporu nízkoprijímových domácností, čím sa zrealizuje o 4 ha menej sanácií plôch s environmentálnou záťažou. Predpokladá sa znížená miera pozitívneho vplyvu na životné prostredie v podobe odstránenia kontaminantov najmä z pôdy, horninového prostredia a podzemnej, prípadne aj povrchovej, vody.

Na týchto lokalitách aj naďalej možno očakávať:

- naďalej je prítomné riziko kontaminácie pôd z existujúcich environmentálnych záťaží a negatívneho vplyvu na zdravie obyvateľstva,
- naďalej bude ohrozené životné prostredie z dôvodu neuzatvorenia a nedostatočnej rekultivácii skládok odpadov,
- odstránenie environmentálnych záťaží spôsobom neohrozujúcim životné prostredie.

Synergické a kumulatívne vplyvy na zmenu klímy: zníženie povodní (Špecifický cieľ 2.1.1)

Možno predpokladať, že dôjde k zníženiu rozsahu pôvodne identifikovaných priamych a nepriamych pozitívnych vplyvov. Zníži sa počet realizovaných preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami. Nebude dostatočne zabezpečené zníženie rizika kontaminácie ŽP škodlivými látkami v prípade povodní.

To spôsobí aj zníženie počtu ochránených obyvateľov pred povodňami (ochrana života, zdravia a majetku obyvateľstva).

Všetky tieto zmeny však majú relatívne malý rozsah, najmä preto, že aj v pôvodnom OP KŽP (verzia 14) sa tento cieľ zamerával na relatívne malý počet obyvateľov (spolu len 7 tisíc).

Synergické a kumulatívne vplyvy na lesné hospodárstvo

Zmeny v OP ŽP sa nedotýkajú lesného hospodárstva. Pozitívnym vplyvom na lesné hospodárstvo môže byť fakt, že podpora nízkoprijímových domácností na teplo a plyn môže v určitej miere eliminovať následky, ktoré by vznikli v dôsledku zmeny vykurovania týchto domácností –zvýšený tlak na drevo, obchod s drevom, nelegálny výrub a pod.

Synergické a kumulatívne vplyvy na využívanie obnoviteľných zdrojov energie (OZE) a energetická efektívnosť

Dopad navrhovanej zmeny OP KŽP je možné zhrnúť nasledovne:

- nedôjde k želanej zmene v oblasti podpory prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vrátane minimalizácie nepriaznivých vplyvov zmeny klímy nízka energetická efektívnosť v podnikoch a pri prevádzke budov nebude zmenená,
- znižovanie emisií skleníkových plynov v oblasti energetiky nebude dodržané.

Synergické a kumulatívne vplyvy na zdravotný stav a kvalitu života obyvateľstva (Špecifický cieľ 6.1.1)

Zmena OP KŽP verzia 14 na verziu 15 sa udiala práve za účelom vytvorenia novej PO 6. Cieľ a celkové zameranie PO 6 je úplne iný, ako ostatných častí zmeny strategického dokumentu. Kumulatívne a vyslovene z environmentálneho hľadiska môžeme hodnotiť, že na kvalitu životného prostredia má toto opatrenie negatívny vplyv, jednoducho preto, že objektívne odčerpáva zdroje z environmentálnych cieľov na ekonomické ciele.

Táto podpora spôsobuje z environmentálneho hľadiska, že domácnosti nebudú prinútené ku znižovaniu množstva spotrebovanej energie – čo sa v prípade zvýšených cien predpokladalo - teda budú používať zdroje energie približne v rovnakej miere, ako predtým. Z hľadiska globálnej environmentálnej stratégie a politiky to nie je pozitívnou zmenou, nespôsobuje šetrenie energie.

V dôsledku navrhovanej zmeny OP KŽP sa predpokladá nepriamy pozitívny vplyv na zdravotný stav obyvateľstva, keďže aktivity novovytvorenej PO 6 budú prispievať k ochrane zdravia obyvateľov v rámci skupiny zraniteľných domácností, pričom cieľom týchto opatrení je pomôcť im kompenzovať vysoké ceny energií a tým zabezpečiť ich základné životné podmienky. Zníži sa ich stresová zaťaženosť, čo môže následne ovplyvniť kvalitu ich života. Zlepšenie kvality života podmieni celý rad nielen socio-ekonomických faktorov ale aj environmentálnych.

Dopad OP KŽP na zdravie obyvateľstva je možné zhrnúť nasledovne:

- podporuje aktivity zamerané na zlepšenie environmentálnej kvality prostredia vo vidieckom priestore, nakoľko eliminuje vznik nových lokálnych zdrojov vykurovania,
- ušetrené financie môžu domácnosti využiť na aktivity zamerané na skvalitnenie ich života,
- realizácia intervencií posilní ekonomickú stabilitu/životaschopnosť obyvateľstva a zároveň sa posilní ich ekonomická výkonnosť.

Synergické a kumulatívne vplyvy na kultúrnu krajinu

Podpora úhrady energií nízkopříjmových obyvateľov eliminuje potrebu alternatívnych zdrojov energie, vrátane potreby palív a biomasy, zdrojom ktorých by mohli byť aj prvky HŠPK (historické štruktúry poľnohospodárskej krajiny).

V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie

V.1. Opatrenia na odvrátenie, zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplývať z realizácie strategického dokumentu

Vzhľadom na obsah navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15), ktorej hlavným cieľom je podpora opatrení na riešenie dôsledkov energetickej krízy v rámci novovytvorenej prioritnej osi (PO) 6 *Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE*, kedy dochádza k presunom finančných prostriedkov z jednotlivých oblastí intervencií v rámci PO 1 *Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry* a PO 2 *Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami* do novej PO 6 a zároveň aj k zníženiu hodnôt niektorých merateľných ukazovateľov, dochádza k zmene rozsahu, resp. poklesu miery očakávaných pozitívnych vplyvov na životné prostredie po celkovej implementácii programu.

Opatrenia na zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplývať z realizácie navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15):

- Keďže novo navrhovaná PO 6 Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE nie je svojím charakterom environmentálne zameraná, základným opatrením na zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie súvisiacich z presunom zdrojov z PO 1 a PO 2 do novovytvorenej PO 6 OP KŽP je **maximalizovať objem projektov, ktoré budú implementované a zdrojov, ktoré budú vyčerpané (do konca oprávnenosti výdavkov programového obdobia 2014 – 2020) v rámci PO 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry a PO 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami, priamo prispievajúcich k plneniu environmentálnych cieľov OP KŽP, zlepšeniu stavu environmentálnej infraštruktúry a jednotlivých zložiek životného prostredia.**
- S tým bezprostredne súvisiacim základným opatrením je **presúvať do novo navrhovanej PO 6 Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE z PO 1 a PO 2 taký objem zdrojov, ktoré aj v prípade vykonania všetkých opatrení (uvedených nižšie) na maximalizáciu objemu implementovaných projektov a čerpaných zdrojov z PO 1 a PO 2 by už nebolo možné vyčerpania do konca termínu oprávnenosti výdavkov programového obdobia PO 1 a PO 2. To znamená, že z hľadiska zmiernenia prípadných negatívnych vplyvov na životné prostredie je prioritou vykonať všetky opatrenia na maximalizáciu objemu**

implementovaných projektov a čerpaných zdrojov z PO 1 a PO 2 tak, aby objem zdrojov presúvaných do PO 6 nebolo potrebné zvyšovať, ale naopak, bol obmedzený.

Z uvedeným dvoch základných opatrení na zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie súvisiacich so zmenou OP KŽP (verzia 15) vyplývajú ďalšie, konkrétnejšie opatrenia, a to:

- V rámci implementácie projektov z PO 1 a PO 2 OP KŽP je potrebné v súčinnosti s prijímateľmi uplatňovať také opatrenia, ktoré umožnia maximalizovať objem zazmluvnených a čerpaných zdrojov KF, maximalizovať počet projektov, ktorých implementácia bude riadne ukončená a v prípade, ak by nebolo možné ukončiť implementáciu niektorých projektov (napr. líniového charakteru) do konca obdobia oprávnenosti výdavkov, uplatniť fázovanie projektov.
- Vzhľadom na to, že prijímateľmi projektov v prípade mnohých oblastí podpory (najmä v oblasti ochrany prírody a biodiverzity, sanácie environmentálnych záťaží, monitorovania kvality ovzdušia, zabezpečenia kontinuity vodných tokov, ochrany pre povodňami) sú rezortné organizácie, resp. útvary MŽP SR, dôležitým opatrením je zaviesť zvýšený dohľad zo strany MŽP SR nad svojimi podriadenými organizáciami, ktoré sú prijímateľmi projektov implementovaných v rámci PO 1 a PO 2 tak, aby predmetní prijímatelia implementovali projekty a vyčerpali na ne alokovaný nenávratný finančný príspevok v plnom rozsahu a dosiahli splnenie stanovených cieľov a ukazovateľov projektov.

Opatrenia na kompenzáciu prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplývať z realizácie navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15):

Z dôvodu, že oprávnenosť výdavkov z európskych štrukturálnych a investičných fondov na programové obdobie 2014 – 2020, na ktoré je určený OP KŽP, sa končí 31. 12. 2023, opatrenia na kompenzáciu prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie súvisiacich z presunom zdrojov z PO 1 a PO 2 do novovytvorenej PO 6 OP KŽ je možné navrhnúť a uskutočniť až v rámci programového obdobia 2021 – 2027. Nižšie uvedené opatrenia na kompenzáciu negatívnych vplyvov na životné prostredie súvisiacich s revíziou OP KŽP (verzia 15) sa preto vzťahujú k Programu Slovensko 2021 – 2027, pre ktorý je MŽP SR sprostredkovateľským orgánom pre opatrenia v jeho pôsobnosti a Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR riadiacim orgánom. Vo vzťahu k implementácii Programu Slovensko sú navrhované nasledujúce kompenzačné opatrenia:

- Zachovať výšku zdrojov alokovaných na oblasti intervencií, z ktorých v rámci zmeny OP KŽP (verzia 15) dochádza k presunu zdrojov z PO 1 a PO 2, a teda konkrétne na opatrenia v pôsobnosti MŽP SR v rámci priority Programu Slovensko 2P2. Životné prostredie, špecifických cieľov 2.4 adaptácia na zmenu klímy, podpora prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám; 2.5 zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd; 2.6 prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo; 2.7 zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity, ekosystémových služieb a zníženie znečistenia životného prostredia a v prípade možnosti alokáciu na predmetné opatrenia navýšiť;

- V prípade návrhov zmien Programu Slovensko 2021 – 2027 vykonať ich posúdenie z hľadiska predpokladaných vplyvov na životné prostredie v súlade s ustanoveniami právnych predpisov EÚ (Smernica 2001/42/ES Európskeho parlamentu a Rady z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie v platnom znení) a SR a dôsledne dodržiavať opatrenia na odvrátenie, zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplynúť z realizácie predmetných zmien.

VI. Dôvody pre výber zvažovaných alternatív a popis toho, ako bolo vykonané vyhodnotenie vrátane ťažkostí s poskytovaním potrebných informácií, ako napr. technické nedostatky alebo neurčitosti

Návrh zmeny OP KŽP (verzia 15) ako strategický dokument s celoštátnym dosahom, podľa § 3 písm. e) zákona o posudzovaní vplyvov, podlieha povinnému posudzovaniu vplyvov v súlade s § 4 ods. 1 zákona o posudzovaní vplyvov a § 17 zákona o posudzovaní vplyvov. Dôvodom hodnotenia Návrhu zmeny OP KŽP (verzia 15), podľa zákona o posudzovaní vplyvov, sú nasledovné skutočnosti:

- spĺňa definíciu strategického dokumentu, t. j. jedná sa o návrh plánu, ktorý sa pripravuje a schvaľuje na štátnej úrovni,
- spĺňa definíciu strategického dokumentu s celoštátnym dosahom, t. j. jedná sa o strategický dokument, ktorý schvaľuje vláda Slovenskej republiky,
- pripravovaná je pre oblasť definovanú v § 4 ods. 1 zákona o posudzovaní vplyvov
- vytvára rámec na schválenie niektorej z navrhovaných činností uvedených v prílohe č. 8 zákona o posudzovaní vplyvov.

Možnosti výberu zvažovaných alternatív boli definované rozsahom hodnotenia strategického dokumentu určenom podľa § 8 a § 17 ods. 5 zákona o posudzovaní vplyvov.

Rozsah hodnotenia určil pre ďalšie, podrobnejšie hodnotenie vplyvu zmeny strategického dokumentu s celoštátnym dosahom Návrh zmeny OP KŽP (verzia 15) okrem dôkladného zhodnotenia nulového variantu (stav, ktorý by nastal, ak by sa strategický dokument nerealizoval) aj navrhovaného variantu riešenia strategického dokumentu uvedeného v oznámení o zmene strategického dokumentu s celoštátnym dosahom. Keďže po zverejnení oznámení o zmene strategického dokumentu s celoštátnym dosahom bol návrh zmeny OP KŽP schválený bodom A.1 uznesenia Monitorovacieho výboru pre Operačný program Kvalita životného prostredia č. 35 zo dňa 30. marca 2023, navrhovaný variant zmeny OP KŽP (verzia 15) je uvádzaný a posudzovaný v znení (obsahujúcom spresnené údaje o zmenách cieľových hodnôt merateľných ukazovateľov a spresnené znenie prioritnej osi 6), v ktorom bol schválený Monitorovacím výborom pre OP KŽP.

Obsahovo je návrh zmeny OP KŽP (verzia 15) spracovaný ako invariantný, a to na základe úlohy vyplývajúcej z bodu C.1 uznesenia vlády SR č. 806/2022.

Nulový variant predstavuje stav, ktorý by nastal v prípade, že by nedošlo k schváleniu strategického dokumentu pri zohľadnení pravdepodobného vývoja v riešenej oblasti a trendov vývoja. V prípade, že sa Návrh zmeny OP KŽP (verzia 15) nebude realizovať, budú naďalej pretrvávajúť problémy v oblasti zdravia a kvality života obyvateľov. Na národnej úrovni boli

relevantné environmentálne aspekty vrátane zdravotných aspektov špecifikované v kapitole III.1 tejto Správy o hodnotení.

V prípade nulového variantu by nebol vzatý do úvahy Návrh zmeny OP KŽP, ktorý bol vypracovaný v súlade s bodom C.1 **uznesenia vlády SR** č. 806/2022 k materiálu „Návrh na riešenie dopadov energetickej krízy prostredníctvom EŠIF zdrojov programového obdobia 2014 – 2020 a rámec implementácie (SAFE-CARE)“, predloženému Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR v spolupráci s Ministerstvom financií SR („MF SR“), v ktorom bolo riadiacim orgánom jednotlivých operačných programov uložené vykonať zmenu operačného programu v podobe presunu disponibilného zostatku zdrojov EÚ na podporu opatrení iniciatívy SAFE.

V nadväznosti na vyššie uvedenú úlohu C.1 uznesenia vlády SR č. 806/2022 by sa nepresúvali disponibilné zdroje operačného programu v sume 387 885 361 € z Kohézneho fondu („KF“) do novovytvorenej prioritnej osi 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“, a to:

- z prioritnej osi 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry v celkovej v sume 323 055 565 € a
- z prioritnej osi 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami v celkovej sume 64 829 796 €.

Ak by nedošlo k schváleniu strategického dokumentu, nepodporili by sa opatrenia na riešenie dôsledkov energetickej krízy so zameraním na zraniteľné domácnosti, ktorá bola uznesením vlády SR č. 806/2022 stanovená ako národná priorita, pričom jej implementácia je vysoko aktuálna a časovo nie náročná. Zároveň by sa neumožnilo dočerpanie zostávajúcej alokácie OP KŽP.

Z hľadiska vplyvu na životné prostredie by zostával stav, ktorý bol posudzovaný v Správe o hodnotení OP KŽP (variant 14), ktorý bol hodnotený pozitívne.

Posúdenie bilancie prínosov v sociálnej oblasti oproti zníženiu prínosov v environmentálnej oblasti nie je predmetom tohoto hodnotenia. Zmena OP KŽP na verziu 15 sa udiala na základe politického rozhodnutia, ako celospoločenský záujem.

Navrhovaný variant riešenia zmeny strategického dokumentu predstavuje jeden variant riešenia zmeny strategického dokumentu Návrh zmeny OP KŽP (verzia 15). Je výsledkom činnosti expertných skupín a zahŕňa všetky relevantné informácie nevyhnutné k zostaveniu strategického dokumentu tak, aby aj výhľadovo zodpovedal požiadavkám a reagoval na skutkový stav a trendy vývoja. Hodnotenie sa zameralo predovšetkým na identifikáciu a posúdenie predpokladaných významných vplyvov (negatívnych a pozitívnych) na životné prostredie, jeho jednotlivé zložky relevantné z hľadiska charakteru strategického dokumentu, zdravie obyvateľov a kvalitu života

Hlavným cieľom navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15) je podpora opatrení na riešenie dôsledkov energetickej krízy so zameraním na zraniteľné domácnosti, ktorá bola uznesením vlády SR č. 806/2022 stanovená ako národná priorita, pričom jej implementácia je vysoko aktuálna a časovo nie náročná, čo zároveň umožní dočerpanie zostávajúcej alokácie OP KŽP.

1. Keďže súčasná energetická kríza negatívne zasiahla všetky členské štáty EÚ, aj keď v rôznej miere, **Európska komisia** zareagovala na vzniknutú situáciu návrhom právnej úpravy za účelom poskytnutia ďalšej flexibility využitia EŠIF v členských krajinách EÚ na zmiernenie negatívnych dôsledkov energetickej krízy. Predmetná právna úprava bola schválená a od 1. marca 2023 je účinné nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (ďalej len „SAFE“). Predmetné nariadenie prináša nové flexibility, ktoré umožnia realizovať opatrenia na riešenie dôsledkov energetickej krízy zo zdrojov národnej alokácie EŠIF na programové obdobie 2014 – 2020, t. j. aj zo zdrojov Kohézneho fondu.

Návrh zmeny OP KŽP (verzia 15) je vypracovaný v súlade s nariadením SAFE a reflektuje na národné potreby v čase energetickej krízy, ktorá vznikla jednak v dôsledku nepriaznivých vplyvov pandémie COVID-19 a neskôr aj vojenskej agresie Ruskej federácie proti Ukrajine.

2. Návrh zmeny OP KŽP bol vypracovaný v súlade s bodom C.1 **uznesenia vlády SR** č. 806/2022 k materiálu „Návrh na riešenie dopadov energetickej krízy prostredníctvom EŠIF zdrojov programového obdobia 2014 – 2020 a rámec implementácie (SAFE-CARE)“, predloženému Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR v spolupráci s Ministerstvom financií SR („MF SR“), v ktorom bolo riadiacim orgánom jednotlivých operačných programov uložené vykonať zmenu operačného programu v podobe presunu disponibilného zostatku zdrojov EÚ na podporu opatrení iniciatívy SAFE.

Návrh zmeny OP KŽP (verzia 15) je teda súčasťou horizontálneho procesu zmeny všetkých operačných programov SR financovaných z Európskych štrukturálnych a investičných fondov („EŠIF“), ktorý sa vykonáva v rámci mobilizácie zdrojov na riešenie dôsledkov energetickej krízy z národnej alokácie EŠIF pre programové obdobie 2014 - 2020.

V zmysle úlohy C.1 uznesenia vlády SR č. 806/2022 bolo riadiacemu orgánu pre OP KŽP uložené predložiť EK revíziu operačného programu s cieľom vyčlenenia zdrojov na opatrenia SAFE-CARE v rozsahu schváleného návrhu, t. j. **387,89 mil. €**.

Suma zdrojov Kohézneho fondu, ktoré sú navrhované na presun na podporu opatrení SAFE, pozostáva z väčšej časti (cca 60 %) zo zdrojov, ktoré nie sú zazmluvnené alebo alokované v schválených ŽoNFP v procese zazmluvňovania a z ďalšej časti z predpokladaných úspor (napr. aj v dôsledku fázovania) z projektov v implementácii.

V nadväznosti na vyššie uvedenú úlohu C.1 uznesenia vlády SR č. 806/2022 riadiaci orgán pre OP KŽP vypracoval návrh zmeny OP KŽP (verzia 15), ktorým sa presúvajú disponibilné zdroje operačného programu v sume 387 885 361 € z Kohézneho fondu („KF“) do novovytvorenej prioritnej osi 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“, a to:

- z prioritnej osi 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry v celkovej v sume 323 055 565 € a
- z prioritnej osi 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami v celkovej sume 64 829 796 €.

Novo vytvorená prioritná os 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE“ bude implementovaná prostredníctvom národných projektov, čím sa predpokladá rýchlá absorpcia finančnej alokácie. Finančné prostriedky OP KŽP, presunuté do tejto prioritnej osi, tak budú využité na podporu úhrady nákladov na energie pre zraniteľné domácnosti. Táto podpora môže byť poskytnutá bez ohľadu na kategórie regiónov, čo v podmienkach SR znamená vrátane Bratislavského samosprávneho kraja.

3. Hlavným cieľom navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15) je podpora opatrení na riešenie dôsledkov energetickej krízy so zameraním na zraniteľné domácnosti, ktorá bola uznesením vlády SR č. 806/2022 stanovená ako národná priorita, pričom jej implementácia je vysoko aktuálna a časovo nie náročná, čo zároveň umožní **dočerpanie zostávajúcej alokácie** OP KŽP (tab. 12).

4. Zároveň sa však vzhľadom na investičný charakter a náročnosť aktivít v oblasti vodného hospodárstva, sanácie environmentálnych záťaží a ochrany pred povodňami predpokladá možnosť **fázovania projektov**, ktoré nebude možné dokončiť v roku 2023, pričom II. fáza ich realizácie bude pokračovať v rámci Programu Slovensko 2021 - 2027.

5. Presun zdrojov EÚ na zmiernenie dopadov energetickej krízy na zraniteľné skupiny obyvateľov je horizontálnym riešením na základe uznesenia vlády SR. Dané riešenie je reakciou na vzniknutú krízovú situáciu, avšak do budúcnosti bude potrebné prijať na národnej úrovni systémové riešenie podpory zraniteľných domácností v krízových situáciách.

V danej krízovej situácii však presun finančných prostriedkov do novovytvorenej PO 6 pomôže najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva, ktoré sú na hranici životného minima a nezvládajú energetickú krízu a zároveň napomôže zvýšeniu úrovne čerpania zdrojov OP KŽP a zníženiu rizika ich nedočerpania.

6. V prípade oblastí, z ktorých sú finančné prostriedky presúvané, a to z prioritnej osi 1 a prioritnej osi 2, sa alokácia zdrojov na projekty zamerané na podporu rozvoja environmentálnej infraštruktúry a na adaptáciu na zmenu klímy znižuje. Návrhom presunom zdrojov KF z prioritných osí 1 a 2 bol zohľadnený stav **finančnej implementácie** OP KŽP v poslednom roku jeho realizácie, ktorá bola ovplyvnená viacerými krízovými javmi.

7. Predpokladá sa nepriamy **pozitívny vplyv na zdravotný stav** obyvateľstva, keďže aktivity novovytvorenej PO 6 budú prispievať k ochrane zdravia obyvateľov v rámci skupiny zraniteľných domácností, pričom cieľom týchto opatrení je pomôcť im kompenzovať vysoké ceny energií a tým zabezpečiť ich základné životné potreby a dobré zdravie. Priamo pozitívne dotknutými v rámci populácie SR sa stanú členovia zraniteľných domácností. Počet zraniteľných domácností podporených s cieľom pomôcť im pokryť náklady na spotrebu energie je 398 849 domácností. Prioritná os 6 „Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE“ bola vytvorená v reakcii na nedávne krízové udalosti - pandémiu COVID - 19 a najmä vojenskú agresiu Ruskej federácie na Ukrajine, ktoré výrazne ovplyvnili ceny energie, potravín a stavebných materiálov a spôsobili aj nedostatok v globálnych dodávateľských reťazcoch, viedli k zvýšenej inflácii a priniesli nové výzvy vrátane rizika energetickej chudoby a vyšších životných nákladov.

Na začiatku roku 2022 sa očakávalo, že sa situácia ustáli a veľkoobchodné ceny energií postupne klesnú. Avšak terajšie prognózy nenaznačujú výrazný pokles cien ani do konca roku 2024.

Podpora opatrení na kompenzáciu vysokých cien energií bola uznesením vlády SR č. 806/2022 stanovená ako národná priorita. Podľa zisťovania Štatistického úradu SR rodinné účty 2020 predstavujú úrovne 1 061 € a 1 142 €, ktoré vymedzujú hranice disponibilných príjmov zraniteľných domácností (80 percentil, resp. 85. percentil rozdelenia ekvivalentných disponibilných príjmov slovenských domácností).

Tab. 12 Úpravy finančný tabuliek OP KŽP – Kategórie intervencií

Kategória intervencie (OI)	Oblasť	Pôvodná alokácia (zdroj EÚ)	Nová alokácia po zmene OP KŽP (verzia 15) (zdroj EÚ)
Prioritná os 1		1 535 798 465	1 212 742 900
017	odpadové hospodárstvo	294 077 978	247 961 000
019		83 832 286	74 333 000
Spolu odpad. hospodárstvo		394 194 164	338 577 900
020	vodné hospodárstvo	61 194 447	38 879 000
022		573 755 945	449 951 000
021		67 722 109	57 714 000
Spolu vodné hospodárstvo		702 672 501	546 544 000
085	ochrana prírody a posilnenie biodiverzity (vrátane spojitosti vodných tokov)	10 220 833	3 130 000
085		51 381 410	44 155 000
086		80 073 135	65 835 000
Spolu ochrana prírody		141 675 378	113 120 000
083	ochrana ovzdušia	116 400 742	112 698 000
084		1 911 653	1 358 000
Spolu ochrana ovzdušia		118 312 395	114 056 000
089	riešenie problematiky environmentálnych záťaží	178 944 027	100 445 000
Prioritná os 2		188 063 796	123 234 000
087	adaptácia na zmenu klímy (ochrana pred povodňami a vodozádržné opatrenia)	188 063 796	123 234 000
Spolu		1 723 862 261	1 335 976 900

VII. Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie

Monitorovanie je pravidelný proces zbierania a analýzy finančných a nefinančných informácií s cieľom posudzovať súlad implementácie finančných nástrojov s cieľmi intervencií, stratégiou programu, so zmluvou o financovaní a všeobecne záväznými právnymi predpismi EÚ a SR.

Sledovanie a vyhodnocovanie vplyvov zmeny strategického dokumentu na životné prostredie predpisuje Zákon v § 16. Podľa ods. (1) obstarávateľ a rezortný orgán sú povinní zabezpečiť sledovanie a vyhodnocovanie vplyvov schváleného strategického dokumentu na životné

prostredie, prípadne použiť na tento účel existujúci monitoring. Podľa ods. (2) sledovanie a vyhodnocovanie vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie spočíva v

- a. systematickom sledovaní a vyhodnocovaní jeho vplyvov,
- b. vyhodnocovaní jeho účinnosti,
- c. zabezpečení odborného porovnania predpokladaných vplyvov uvedených v správe o hodnotení strategického dokumentu so skutočným stavom.

V zmysle týchto ustanovení postupujeme aj v tejto Správe.

A. Systematické sledovanie a vyhodnocovanie vplyvov strategického dokumentu

Tento monitoring zodpovedá ustanoveniu bodu a), ods. (1), §16 Zákona.

Podľa vyššie uvedeného zákonom stanoveného obsahu rozhodujúcim momentom pre systematické sledovanie a vyhodnocovanie vplyvov strategického dokumentu na ŽP musí byť monitoring dodržiavania podmienok pre podporu – treba sledovať či podpora bola vyplatená domácnostiam spadajúcim do kategórie zraniteľných domácností.

B. Vyhodnocovanie účinnosti strategického dokumentu

Tento aspekt monitoringu zodpovedá ustanoveniu bodu b), ods. (1), §16 Zákona.

Obsahom tohto hodnotenia je v prípade zmeny OP KŽP naplnenie výsledkových ukazovateľov. Keďže v prípade OP KŽP ide o program, ktorého bezprostredným cieľom je podpora udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúce ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva, je možné súbor jeho ukazovateľov priamo využiť pre monitoring environmentálnych vplyvov operačného programu. Z hľadiska vplyvu na životné prostredie má zásadný význam skutočnosť, že cieľové hodnoty ukazovateľov sú stanovené tak, aby bol dosiahnutý pozitívny efekt realizácie aktivít navrhovanej zmeny OP KŽP na životné prostredie.

Treba sledovať či boli splnené výsledkové ukazovatele, ktoré boli upravené v rámci zmeny strategického dokumentu.

Taktiež je potrebné vyhodnotiť ako sa kompenzácia za energie nízkopríjmovým domácnostiam odrazila na kvalite ich života.

C. Zabezpečenie odborného porovnania predpokladaných vplyvov uvedených v správe o hodnotení strategického dokumentu so skutočným stavom

Tento aspekt monitoringu zodpovedá ustanoveniu bodu b), ods. (1), §16 Zákona.

Obsahové kritériá sú totožné s vyššie uvedenými bodmi, majú sa vyhodnotiť tie isté aspekty, ale je to vyslovene aktivita ex-post.

Monitorovanie realizácie zmeny OP KŽP bude koordinované monitorovacím výborom. Hlavnou úlohou monitorovacieho výboru je zabezpečenie dohľadu nad realizáciou operačného programu a jej pravidelné sledovanie, a to tak v polohe ekonomickej efektívnosti ako aj polohe environmentálnych efektov realizácie.

VIII. Pravdepodobne významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie

Strategický dokument svojim charakterom a dosahom má dopad na celé územie Slovenskej republiky. Z vykonaných hodnotení vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie vrátane zdravia vyplýva, že strategický dokument a jeho implementácia nemá priamo identifikovateľné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie.

IX. Netechnické zhrnutie poskytovaných informácií

OP KŽP predstavuje programový dokument SR pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu v programovom období 2014 – 2020 v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Stratégia OP KŽP, t.j. výber tematických cieľov a príslušných investičných priorít, ako aj vymedzenie špecifických cieľov, výsledkov a typov aktivít, bola stanovená tak, aby:

- podporovala napĺňanie priorít definovaných v dokumente Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu (Stratégia Európa 2020)¹ a prispievala k plneniu cieľov Národného programu reforiem Slovenskej republiky (NPR), ako aj požiadaviek vyplývajúcich z legislatívy EÚ v oblasti energetiky a ŽP;
- rešpektovala potreby a výzvy na národnej, resp. regionálnej úrovni, na ktoré je nutné reagovať a zamerať sa na ich riešenie s cieľom zabezpečenia udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, vrátane zdrojov energetických.

Globálnym cieľom OP KŽP je podporiť udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov, zabezpečujúce ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Stratégia OP KŽP je zvolená tak, aby prostredníctvom výberu TC a zodpovedajúcich IP, ako aj špecifických cieľov a aktivít umožňovala podporiť udržateľný rast, a teda:

- dosiahnuť environmentálne udržateľné využívanie jednotlivých zložiek ŽP, najmä podporou IP v rámci TC6;
- prispieť k efektívnejšiemu využívaniu prírodných zdrojov a udržateľnému hospodáreniu s nimi;
- prispieť k obmedzeniu negatívnych dôsledkov zmeny klímy a posilniť adaptáciu na ňu;
- prispieť k efektívnejšiemu využívaniu energetických zdrojov prostredníctvom IP zameraných na podporu energetickej efektívnosti v podnikoch, ako aj verejných infraštruktúrach v rámci TC4;
- podporiť udržateľné využívanie energetických zdrojov prostredníctvom IP zameraných na podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie v rámci TC4;
- podporovať technológie priaznivé vo vzťahu k ŽP a tým zmiernovať zhoršovanie jeho kvality, a to prostredníctvom IP v rámci TC4 a TC6;
- zabezpečiť vhodné podmienky pre život obyvateľov a hospodárske aktivity predchádzaním rizík vyplývajúcich zo zmeny klímy, a to najmä prostredníctvom IP v rámci TC5.

Navrhovaná zmena Operačného programu Kvalita životného prostredia predstavuje svojím charakterom zmenu tých prvkov operačného programu, ktoré podliehajú schváleniu Európskou komisiou („EK“).

Návrh zmeny OP KŽP je vypracovaný v súlade s článkom 30 ods. 1 a čl. 96 ods. 10 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 v platnom znení (všeobecné nariadenie) a využíva flexibility, ktoré boli zavedené v rámci modifikácie legislatívy na programové obdobie 2014 – 2020, s cieľom realizovať opatrenia na riešenie dôsledkov energetickej krízy.

Navrhovaná zmena sa vzťahuje k aktuálne platnému zneniu OP KŽP (verzia 14), schválenému vykonávacím rozhodnutím Európskej komisie C(2022) 9335 final zo dňa 7. decembra 2022, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie C(2014) 8047, ktorým sa schvaľujú určité prvky operačného programu „Kvalita životného prostredia“ na podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Kohézneho fondu v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti na Slovensku.

Predmetná zmena OP KŽP sa vykonáva v súlade s bodom C.1 uznesenia vlády SR č. 806/2022 k materiálu „Návrh na riešenie dopadov energetickej krízy prostredníctvom EŠIF zdrojov programového obdobia 2014 – 2020 a rámec implementácie (SAFE-CARE)“, ktorým bolo riadiacim orgánom jednotlivých operačných programov uložené vykonať zmenu operačného programu v podobe presunu disponibilného zostatku zdrojov EÚ na podporu opatrení iniciatívy SAFE.

Presun disponibilných finančných OP KŽP na podporu opatrení na kompenzáciu zvýšených cien energií so zameraním na zraniteľné domácnosti je zároveň navrhovaný s ohľadom na stav finančnej implementácie OP KŽP v poslednom roku jeho realizácie.

Hlavným cieľom navrhovanej zmeny OP KŽP (verzia 15) je podpora opatrení na riešenie dôsledkov energetickej krízy v rámci novovytvorenej PO 6, kedy dochádza k presunom finančných prostriedkov z jednotlivých oblastí intervencií v rámci PO 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry a PO 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami do novej PO 6 a zároveň aj k zníženiu hodnôt niektorých merateľných ukazovateľov, môže dôjsť aj k zmene rozsahu, resp. poklesu miery očakávaných pozitívnych vplyvov na životné prostredie po celkovej implementácii programu.

Spomedzi prvkov operačného programu sa v dokumente OP KŽP vykonávajú zmeny vo finančných tabuľkách, ako aj zmeny cieľových hodnôt vybraných ukazovateľov. Zároveň dochádza aj k zmene finančného plánu OP KŽP.

Celkový charakter pozitívnych vplyvov navrhovanej zmeny OP KŽP na životné prostredie zostane aj po presunoch zdrojov zachovaný, avšak navrhované opatrenia v rámci PO 6 Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE sa vyznačujú zameraním odlišným od environmentálneho zamerania opatrení podporovaných v rámci PO 1 a PO 2. Vzhľadom na výšku presúvanej sumy a zameranie opatrení v rámci novo vytvorenej PO 6, celková miera pozitívneho vplyvu navrhovanej zmeny OP KŽP na životné prostredie nebude rovnaká v porovnaní s jej predpokladom na základe alokácií zdrojov na PO 1 a PO 2 v aktuálne platnom znení OP KŽP (verzia 14).

Výsledkom navrhovanej zmeny bude znenie OP KŽP (verzia 15).

X. Informácia o ekonomickej náročnosti (ak to charakter a rozsah strategického dokumentu umožňuje)

Disponibilná alokácia vyčlenená na OP KŽP pozostáva z finančných prostriedkov Kohézneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Rozdelenie alokácie medzi relevantné tematické ciele zohľadňuje podporu plnenia priorít inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu stratégie Európa 2020 a taktiež Národného programu reforiem SR.

Odôvodnenie pridelených finančných prostriedkov

Na základe najširšieho záberu investičných priorít bol najväčší podiel – 42,81 % (z pôvodných 54,22%) celkovej finančnej alokácie vyčlenený na tematický cieľ 6 – Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov, a teda na prioritnú os 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry. V rámci nej bude prioritne zabezpečené plnenie požiadaviek environmentálneho acquis odpadového a vodného hospodárstva, plnenie existujúcich záväzkov SR voči EÚ v oblasti životného prostredia (predovšetkým čistenia komunálnych odpadových vôd) a taktiež smerníc týkajúcich sa aj ďalších oblastí ako je napr. ochrana ovzdušia alebo biotopov a druhov európskeho významu. Úspešné plnenie týchto požiadaviek, záväzkov ako aj smerníc spoločne s ďalšími podporovanými investičnými prioritami s plánovanými finančne nákladnými aktivitami, ako sú napríklad sanácia environmentálnych záťaží, dobudovanie sústavy Natura 2000 si vyžaduje realizáciu finančne nákladných investícií, pre ktoré bolo potrebné vyčleniť významnú časť celkovej alokácie programu.

Na tematický cieľ 5 Podpora prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika bol vyčlenený objem finančných prostriedkov predstavujúci 15,25 % z celkovej alokácie, čo umožní zabezpečiť aj realizáciu viacerých finančne náročných investícií súvisiacich s prispôsobovaním sa zmene klímy a zabezpečením odolnosti proti rizikám a mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy, a to s cieľom minimalizovať budúce hospodárske škody a udržať dlhodobú kvalitu života obyvateľstva.

Na prioritnú os 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami bol vyčlenený objem finančných prostriedkov predstavujúci 4,35 % (z pôvodných 6,64%) z celkovej alokácie. Realizácia preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami je jedným z najdôležitejších spôsobov proaktívnej adaptácie na zmenu klímy. Prostredníctvom ich realizácie sa zároveň zabezpečuje plnenie požiadaviek v oblasti manažmentu povodňových rizík vyplývajúcich zo smernice 2007/60/ES, ktorá je transponovaná zákonom o ochrane pred povodňami, transponujúci smernicu 2007/60/ES.

Na prioritnú os 6 Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE určenú na úhradu časti nákladov na spotrebu energie pre zraniteľné domácnosti, ako výnimočné opatrenie nevyhnutne potrebné na riešenie energetickej krízy vyplývajúcej z dôsledkov vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine v roku 2022, je vyčlenených 13,69 % percent celkovej alokácie programu.

Tab. 13 Členenie finančného plánu operačného programu podľa prioritných osí, fondu, kategórie regiónov a tematického cieľa

Prioritná os	Fond	Kategória a regiónu	Tematický cieľ	EÚ zdroje (EUR)	Národné spolufinancovanie (EUR)	Spolu (EUR)
Prioritná os 1: Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry	KF	N/A	6. Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov	1 212 742 900	245 761 809	1 458 504 709
Prioritná os 2: Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami	KF	N/A	5. Podpora prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika	123 234 000	21 747 177	144 981 177
Prioritná os 3: Podpora riadenia rizik, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy	EFRR	menej rozvinuté regióny SR	5. Podpora prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika	243 896 216	43 040 511	286 936 727
Prioritná os 4: Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch	EFRR	menej rozvinuté regióny SR	4. Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch	786 444 601	163 367 719	949 812 320
		rozvinutejšie regióny SR		1 328 212	1 328 212	2 656 424
Prioritná os 5: Technická pomoc	EFRR	menej rozvinuté regióny SR	N/A	74 343 500	13 119 442	87 462 942
		rozvinutejšie regióny SR		2 656 500	2 656 500	5 313 000
Prioritná os 6: Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy - SAFE	KF	N/A		387 885 361	0	387 885 361
Spolu				2 832 531 290	491 021 370	3 323 552 660

XI. Doplnujúce údaje

Použité zdroje

Atlas Krajiny SR, SAŽP 2002: Dostupné na internete: <https://app.sazp.sk/atlassr>

EAS, 2023. Zmeňme budúcnosť ľudí žijúcich s obezitou, hovorme o obezite! Tlačová správa pri príležitosti 8. Svetového dňa obezity a otvorenia prvého Centra manažmentu obezity na Slovensku. Dostupné na internete: https://obesitas.sk/wp-content/uploads/2023/03/TK_WOD_Centrum-pre-manazment-obezity-BMC-SAV_SOA_tlacova-sprava.pdf

EEA 2022. Slovakia – air pollution country fact sheet. Dostupné na internete: <https://www.eea.europa.eu/themes/air/country-fact-sheets/2022-country-fact-sheets/slovakia-air-pollution-country>

EK, 2009. Guidance document. The Application of the High Nature Value Impact Indicator. 2007-2013.

Eurostat. Databáza. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

HDI, 2021 (Human Development Index). Dostupné na internete: <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/SVK>

HZS, 2021. Meteoportál HZS. Stredisko lavínovej prevencie. Dostupné na internete: https://meteo.hzs.sk/ims/html2/customer/hzs_946/currentDataMap.html

IPCC, 2007: Climate Change 2007: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, Pachauri, R.K and Reisinger, A. (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, 104 pp. Dostupné na internete: <https://www.ipcc.ch/report/ar4/syr/>

NLC, 2023. Forestportál. Dopadový indikátor HNV. Dostupné na internete: https://www.forestportal.sk/prv_sr/dopadovy_indikaror/

MŽP SR, 2013. Správa o hodnotení strategického dokumentu „Operačný program Kvalita životného prostredia (2014-2020) – návrh“.

MŽP SR, 2021. Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2021. ISBN: 978-80-8213-091-4. Dostupné na internete: <https://www.enviroportal.sk/uploads/report/11401.pdf>

MŽP SR, 2023a: Enviroportál. Dostupné na internete: <https://www.enviroportal.sk/>

MŽP SR, 2023b. Chránené vtáčie územia. Dostupné na internete: <https://www.minzp.sk/natura2000/chranene-vtacie-uzemia/>

MŽP SR, 2023. Oznámenie o zmene strategického dokumentu podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie „Zmena Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 15)“

Portál Intersucho, 2023. Odhadované dopady sucha na výnos hlavných plodín. Dostupné na internete: <https://www.intersucho.cz/sk/?mapcountry=sk&map=3&from=2022-05-25&to=2023-05-25&current=2023-05-18>

SHMÚ, 2023a. Odbor emisie a biopalivá, 2023. Správa o kvalite ovzdušia v Slovenskej republike 2021. Dostupné na internete:

https://www.shmu.sk/File/oko/rocenky/2021_Sprava_o_KO_v_SR_v2.pdf

SHMÚ, 2023b. Odbor emisie a biopalivá, 2023. Celkové emisie skleníkových plynov a znečisťujúcich látok na Slovensku. Dostupné na internete:

<https://oeab.shmu.sk/emisie/celkove/trendy.html>

SHMÚ 2023c. Prejavy klimatickej zmeny na Slovensku. Dostupné na internete:

<https://www.shmu.sk/sk/?page=1379>

Šiška, B., Takáč, J. 2008. Klimatická zmena a poľnohospodárstvo Slovenskej republiky. Dôsledky, adaptačné opatrenia a možné riešenia. Štúdia Slovenskej bioklimatologickej spoločnosti SAV XXIV, roč. XXI, SBkS, Zvolen, 69 s. ISBN-978-80-228-2009-7

SODB 2021. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov. Dostupné na internete:

<https://www.scitanie.sk/>

ŠOP SR, 2022. Chránené územia prírody Slovenskej republiky. Dostupné na internete:

<https://www.sopsr.sk/web/?cl=114>

ŠOP SR, 2023a. Súhrnné informácie o realizácii monitoringu biotopov a druhov európskeho významu v Slovenskej republike. Dostupné na internete: <http://www.biomonitoring.sk/>

ŠOP SR, 2023b. Zásady starostlivosti o biotopy a biotopy druhov európskeho významu.

<http://www.sopsr.sk/natura>

Špánik, F., Šiška, B. 2004. Predpokladaná zmena klímy v 21. storočí a poľnohospodárstvo. In: Agrochémia, roč. 44, 2004, 1: 22-26. ISSN 1335-2415.

ŠÚ SR, 2023. DATACube Databáza. Dostupné na internete:

https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7011rr/v_om7011rr_00_00_00_sk

ŠÚ SR, 2021. EU SILC 2020 - Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia. 71 s.

ÚGKK, 2022. Geoportál. Dostupné na internete: <https://www.geoportal.sk/sk/geoportal.html>

Zoznam pojmov a skratiek

BAT	Najlepšie dostupné techniky
ČMS-P	Čiastkový monitorovací systém pôd
ČOV	Čistička odpadových vôd
EEA	Európska environmentálna agentúra (European Environment Agency)
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EIP	Európske inovačné partnerstvo
EK	Európska komisia
EO	Evidovaných obyvateľov
EP	Európsky parlament
EPaR	Európsky parlament a rada
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EPZF	Európsky poľnohospodársky záručný fond
ES	Európske spoločenstvo
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EZD	Európska zelená dohoda
HDI	Index ľudského rozvoja (Human Development Index)
HDP	Hrubý domáci produkt
HNV	Územie s vysokou prírodnou hodnotou
HNVL	Územie s vysokou prírodnou hodnotou – lesný porast
CHS	Chránený strom
CHÚ	Chránené územie
CHVO	Chránená vodohospodárska oblasť
CHVÚ	Chránené vtáčie územie
IPKZ	Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania
IKT	Informačno-komunikačné technológie
IUCN	Medzinárodná únia pre ochranu prírody a prírodných zdrojov (International Union for Conservation Nature)
IPCC	Medzivládny panel pre klimatickú zmenu (Intergovernmental Panel on Climate Change)
JRC	Spoločné výskumné centrum (Joint Research Center)
KF	Kohézny fond
KPÚ	Krajský pamiatkový úrad

LEADER	Spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale)
LULUCF	Využívanie pôdy, zmeny využívania pôdy a lesníctva
LPIS	Systém identifikácie poľnohospodárskych pozemkov (Land parcel identification system)
MAS	Miestna akčná skupina
MH SR	Ministerstvo hospodárstva SR
MCHÚ	Maloplošné chránené územie
MIRRI SR	Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MPRV SR	Ministerstvo poľnohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NATURA 2000	Sústava chránených území členských krajín Európskej únie
NEIS	Národný emisný informačný systém
NLC	Národné lesnícke centrum
NMSKO	Národná monitorovacia sieť kvality ovzdušia
NMVOC	Nemetánové prchavé organické zlúčeniny
NP	Národný park
NPP	Národná prírodná pamiatka
NPPC	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum
NPR	Národná prírodná rezervácia
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organisation for economic Co-operation and Development)
OI	Oblasť intervencií
OP	Orná pôda
OP KŽP	Operačný program - Kvalita životného prostredia
OZE	Obnoviteľný zdroj energie
PAF	Prioritný akčný rámec
PAU	Polycyklický aromatický uhľovodík
PECBMS	Paneurópsky systém monitorovania bežných druhov vtákov
PHO	Pásma hygienickej ochrany
PO	Prioritná os
POC	Pôdny organický uhlík
PP	Prírodná pamiatka
RSV	Rámcová smernica o vode
SAC	Osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation)
SAFE	Podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy

SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SODB	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SP	Strategický plán
SPA	Osobitne chránené územia (Special Protection Areas)
SP SPP	Strategický plán Spoločnej poľnohospodárskej politiky
SR	Slovenská republika
SWOT	Analýza silných a slabých stránok a príležitostí a hrozieb
ŠGÚDŠ	Štátny geologický ústav Dionýza Štúra
ŠOP SR	Štátna ochrana Slovenskej republiky
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TC	Tematický cieľ
TKO	Tuhý komunálny odpad
TOC	Celkový organický uhlík
TTP	Trvalé trávnaté porasty
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
USLE	Univerzálna rovnica straty pôdy (Universal Soil Loss Equation)
Ú. v. ES	Úradný vestník Európskych spoločenstiev
ÚEV	Územie európskeho významu
ÚKSÚP	Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky
ÚSES	Územný systém ekologickej stability
VCHÚ	Veľkoplošné chránené územie
VN	Vodná nádrž
VÚ	Vodný útvar
VÚPOP	Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôd
VÚVH	Výskumný ústav vodného hospodárstva
Zb.	Zbierka
Z. z.	Zbierka zákonov
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok
ŽP	Životné prostredie

Zoznam príloh

Príloha 1 Vyhodnotenie pripomienok predložených k oznámeniu a k rozsahu hodnotenia strategického dokumentu s celoštátnym dosahom „Zmena Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 15)“

Príloha 2 Vyhodnotenie splnenia jednotlivých bodov rozsahu hodnotenia strategického dokumentu „Zmena Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 15)“

XII. Zoznam spracovateľov správy o hodnotení vplyvu strategického dokumentu na životné prostredie

Spracovateľ:

Ústav krajinej ekológie SAV, v. v. i., Štefánikova 3, P.O. Box 254, 814 99 Bratislava, v mene ktorého koná doc. RNDr. Zita Izakovičová, PhD.

Koordinátor úlohy:

RNDr. Viktória Miklósová, PhD.

Riešitelia:

RNDr. Peter Barančok, CSc., RNDr. Mária Barančoková, PhD., Ing. Zuzana Baránková, PhD., RNDr. Marta Dobrovodská, PhD., Mgr. Daniela Hutárová, PhD., prof. RNDr. Zita Izakovičová, PhD., Mgr. Ivana Kozelová, PhD., RNDr. Zdena Krnáčová, Dr.h.c. prof. RNDr. László Miklós, DrSc.

Dátum a potvrdenie správnosti údajov podpisom a pečiatkou oprávneného zástupcu zhotoviteľa

Bratislava, 29. júna 2023

---

doc. RNDr. Zita Izakovičová, PhD.

riaditeľka Ústavu krajinej ekológie SAV, v. v. i.